

København den 26. januar 2020

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Høringssvar vedrørende Forslag til Lov om klima

Som organisationer på transportområdet vil vi primært beskæftige os med dette område. Udgangspunktet vil være "Retfærdig retning for Danmark". Aftale mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten: *"Vi skal gå forrest i kampen mod klimakrisen. Danmark skal markant hæve ambitionerne for klima, miljø og natur og påtage sig det internationale lederskab for den grønne omstilling. Folketinget kan blive det grønneste parlament i verden, der ikke kun gør noget, men som gør det, der skal til for at leve op til Paris-aftalen"*.

På transportområdet har Transportminister Benny Engelbrecht (S) denne ambition: "Det markante grønne mandat har jeg taget med mig ind i Transportministeriet, hvor jeg har gjort det til min klare ambition at skabe et grønt ministerium".

Kilde: <https://www.trm.dk/transportministeren/taler-og-artikler/2019/jeg-arbejder-med-et-groent-mandat-i-ryggen/>

Ny Transportminister: "Min hovedmission er at gøre transportministeriet til et grønt ministerium"

https://www.licitationen.dk/article/view/671192/ny_minister_min_hovedmission_er_at_gore_transportministeriet_til_et_gront_ministerium

Vi vil nu kigge på om disse aftaler og visioner har sat sig spor i Forslag til Lov om klima.

Et af de guidende principper i klimainsatsen skal ifølge lovforslaget være, (vore fremhævelser):

Paragraf 1, 2

Indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse. Dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles.

Videre hedder det i 2.6.2 – side 20:

*Som led i Finanslovsaftalen for 2020 er der besluttet at tilføre ekstra midler til Klimarådet og dermed øge Klimarådets klimafaglige kompetencer og kapacitet til at vurdere **samfundsøkonomiske konsekvenser af klimapolitiske forslag**. Det er endvidere besluttet, at Klimarådet kan bestille analyser i Energistyrelsen inden for rammerne af den afsatte bevilling.*

Og igen side 22

*Udgifterne til udvidelse og styrkelse af Klimarådet indgår i Aftale om finansloven for 2020. Heraf fremgår det, at der afsættes midler til at styrke Klimarådets sekretariats kompetencer inden for **samfundsøkonomiske vurderinger samt analyse og dermed øge Klimarådets klimafaglige kompetencer og kapacitet til at vurdere samfundsøkonomiske konsekvenser af klimapolitiske forslag**.*

Med hensyn til **omkostningseffektivitet og samfundsøkonomiske konsekvenser** er der i lovforslaget ingen redegørelse for hvad det betyder i denne sammenhæng. Det er ellers ledestjerner, som er stærkt omdiskuterede og problematiske.

Der er naturligvis megen fornuft i at bruge ressourcer/penge "fornuftigt", men vi er alligevel stærkt bekymrede, idet omkostningseffektivitet på transportområdet primært refererer til beregninger fra Det økonomiske Råd, professor Mogens Fosgerau og Klimarådet, hvor det er fiktive omkostninger i form af velfærdstab, der tæller mest. Hvis man på grund af fordyrelse af bilkørsel må køre i en mindre bil eller køre mindre - eller i værste fald – leve uden bil, definerer en del økonomer det som et velfærdstab. Argumentet bruges til at afvise højere afgifter på biler og benzin/diesel. Omkostningen er altså ikke kontante kroner, men en nyudviklet teori om "velfærdstab" ved mindre bilkørsel og kørsel i mindre biler.

Vi tager udgangspunkt i rapporten "[Økonomi og Miljø 2018](https://dors.dk/vismandsrapporter/oekonomi-miljoe-2018). Reduktion af CO2 fra personbiler og Regulering af landbrugets udledning. Klimapolitik frem mod 2030" fra De Økonomiske Råd.
<https://dors.dk/vismandsrapporter/oekonomi-miljoe-2018>

Det er vores vurdering, at De Økonomiske Råd freder og favoriserer biltrafikken på et helt igennem tendentiøst modelberegningsgrundlag. Uden føling med virkeligheden på trafikområdet og uden omtanke for areal- og miljøbelastningen og de ca. 40 % af de danske familier som ikke har bil.

De Økonomiske Råd er ude på et regneark-mæssigt teoretisk overdrev, når de beregner hvad det vil "koste" at reducere CO2-belastningen fra personbiler. Det meste er et postuleret velfærdstab ved mindre bilkørsel. Reduktion af nogle af de eksterne effekter såsom ulykker, støj, trængsel vurderes derimod meget lavt og ikke nær alle effekter er med. .

Biltrafikken, der står for hovedparten af udledningen fra den ikke-kvotebelagte sektor fredes fuldstændigt.

Rapporten blev modtaget med jubel fra Bilbranchen og FDM. Ikke så mærkeligt. Der må ikke pilles ved kørselsmængden eller andet. Dette til trods for at biltrafikkens udnyttelsesgrad er meget ringe og miljøbelastningen stor. I myldretiden er der i gennemsnit nu kun 1,05 person pr. bil. Omkring 62 % af alle kørte personkm. i biler er i øvrigt fritids- indkøbs- og ærindekørsel. Afgiften på benzin er kun ca 130 øre højere pr. liter end i 1989. Ifølge Norges Finansdepartement er benzin i Danmark billigst – set i relation til indtægter - blandt 14 undersøgte EU-lande

Baggrunden for ikke at foreslå tiltag mod biltrafikken er, at man siger, at det er for dyrt. Så skulle man tro at der var en klar oversigt over hvad det var for udgifter.

Her kan man se konturerne af disse såkaldte "udgifter". Man har lavet en ny regnemodel der bl.a. beregner et velfærdstab, hvis folk skulle ændre adfærd, når det bliver dyrere at bruge bil:

**Velfærdstab skyldes
adfærdsændringer
og afgiftsbetaling**

En forhøjelse af brændstofafgiften medfører et tab af velfærd for familierne. Det skyldes, at de reagerer på den forhøjede afgift ved at køre noget mindre, end de ellers ville foretrække. Dette kaldes af økonomer et tab af forbrugeroverskud, og skyldes, at familierne ændrer adfærd. Forbrugeroverskuddet bliver ligeledes mindre, hvis afgiftsstigningen får familierne til at vælge en anden biltype og færre biler, end de ville i udgangspunktet. Endelig reducerer selve afgiftsbetalingen forbrugeroverskuddet.

**Tab for bilejere,
hvis personbiler
skal reducere
udledningen**

Omkostningerne ved at mindske udledningen af CO₂ fra personbiler er beregnet ud fra en ny model for antallet af biler, bilkørsel og brændstofforbrug. Modellen er baseret på omfattende oplysninger om bilejerskab og kørsel for danske familier. Modellen er anvendt til at beregne de marginale omkostninger ved at mindske udledningen af CO₂ i 2030 ved en stigning i afgifterne på benzin og diesel. Familier-

ne kan tilpasse sig en stigning i afgifterne ved at køre mindre, skifte til en mere brændstofeffektiv bil eller til en elbil. Endelig kan familierne vælge at skille sig af med deres bil(er). Disse valg er forbundet med et velfærdstab for bilejerne, som udgør den væsentligste del af den samfundsøkonomiske omkostning ved at mindske udledningen af drivhusgasser for personbiler, jf. kapitel II.

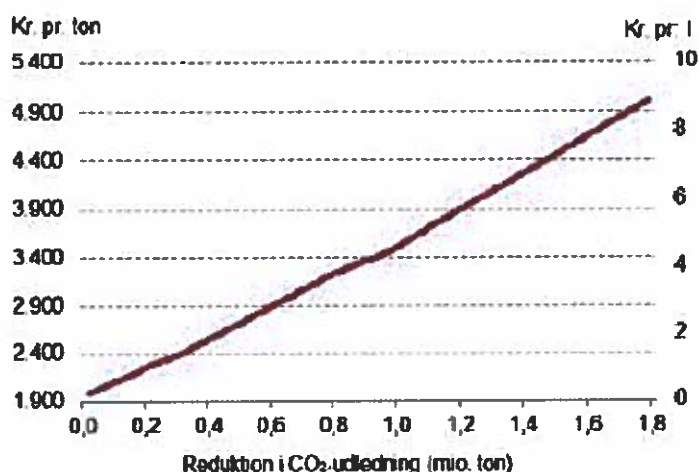
OPSAMLING

**Det er relativt dyrt
at reducere
CO₂-udledning
fra personbiler**

Dette afsnit præsenterer nye beregninger for de marginale reduktionsomkostninger for CO₂ fra private personbiler i 2030. Beregningerne bygger på en ny model for danske familiers bilvalg og kørsel, som benyttes til at analysere en stigning i brændstofafgiften i 2030. Analysen viser, at det er relativt dyrt at reducere CO₂-udledningen fra personbiler. Den marginale omkostning ved en reduktion i CO₂-udledningen på op til 1,8 mio. ton ligger således mellem 2.000 og 5.000 kr. pr. ton. Hovedparten af denne omkostning udgøres af velfærdstabet i familierne, som bliver ringere stillet af den ændring i kørsel og bilvalg, som afgiftsstigningen medfører.

Her ses kurven over det, der primært er postuleret velfærdstab ved højere afgifter på brændstoffer:

Figur 1: Marginal reduktionsomkostningskurve for CO₂ fra personbiler

Anm: Afgiftsstigningen i kr. pr. l er i forbrugerpriser (inkl. moms). Figuren viser reduktionsomkostninger for private personbiler i ikke-kvotesektoren.

Kilde: Egne beregninger

Kilde:

https://www.dors.dk/files/media/rapporter/2018/M18/kap_2/m18_kap_ii_dokumentationsnotat_til_bilmodel.pdf

Velfærdstab udgør altså i regnemodellen den "væsentligste del af den samfundsøkonomiske omkostning ved at mindske udledningen af drivhusgasser for personbiler"

Hvis en ændring af afgiften på benzin eller diesel betyder en ændring af transportadfærden i form af mindre kørsel udløses der - ifølge denne nye beregningsmodel - straks en velfærdstab.

Teorien om forbrugernes påståede velfærdstab og prissætningen ved at køre mindre i bil og i mindre biler er ikke rimelig og er klar modstrid med ønsket om at reducere belastningen af klima, miljø og natur.

Til belysning af emnet kan man f.eks. stille følgende spørgsmål:

Hvorfor er det et samfundsmæssigt velfærdstab dersom folk cykler eller går til nærliggende supermarked i stedet for at køre i bil til fjerntliggende stormarked ?

Hvorfor er det et velfærdstab for samfundet, hvis man kører med cykel/tog/bus eller sammen med kolleger til arbejde i stedet for at køre alene i egen bil ?.

Hvorfor er det et samfundsøkonomisk velfærdstab at cykle en tur med sine børn i stedet for at putte dem ind på bagsædet af bilen og køre en lang tur til et loppemarked eller andet steds hen?.

Hvorfor er det et velfærdstab at man ikke kører i bil og henter og bringer sine børn og andre familiemedlemmer og venner, i stedet for at disse selv når frem med cykler og kollektive transportmidler?.

Hvorfor er det velfærdstab at man f.eks. lader en fastboende kigge til sommerhuset i stedet for selv at køre med bil - f.eks. fra København til Vestkysten - blot for at se om huset stadig er intakt?.

Hvorfor er det et samfundsøkonomisk velfærdstab, hvis man undlader at køre en tur fra f.eks. Nordjylland eller Fyn for at købe billigt ind syd for grænsen?.

Hvorfor er det en samfundsøkonomisk velfærdstab, at man tager toget fra Århus til et møde i København i stedet for at køre i egen bil?.

Hvordan ville velfærdsgevinsten være, hvis man brugte det ekstra afgiftsprovener fra højere benzinafgifter, til f.eks. at nedsætte prisen for brug af kollektiv transport og til at forbedre forholdene for cyklister?.

Vi må stille sig fuldkommen afvisende overfor den foretagne modelberegning af et postuleret samfundsøkonomisk velfærdstab. Man kan ikke fastlægge sin klima- og miljøpolitik på den slags verdensfjerne beregninger.

I bilag 2 kan ses - nærmest surrealistiske eksempler på beregningerne - og kildehenvisning.

Fastlæggelse af et niveau for bilbeskatning og afgifter på benzin og dieselolie må besluttet ud fra en målsætning om at få reduceret klimabelastningen og samtidig sikre reduktion af miljøbelastningen, arealbelastningen, ulykkesbelastningen samt sikre, at der også er et ordentligt serviceniveau for folk, der ikke har bil.

Som eksempel kan nævnes, at der den 29. januar 2009 blev indgået en bred trafikaftale "Aftale om grøn trafikpolitik". Bag aftalen stod Venstre og De Konservative, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Liberal Alliance.

For at begrænse belastningerne fra trafikken indeholdt aftalen bl.a. disse hovedpunkter:

1) Den kollektive transport skal løfte det meste af fremtidens vækst i trafikken. Jernbanen skal være pålidelig, sikker og topmoderne.

2) Transportens CO₂-udledning skal ned.

3) Støj og luftforurening i byerne skal ned.

4) Cyklismen skal fremmes - valg af cyklen som transportmiddel er at foretrække, hvor det er en realistisk mulighed

5) Danmark skal være et grønt teknologilaboratorium for transport

6) Infrastruktur anlæg må ikke ødelægge uerstattelig natur.

Desværre blev det ikke en succeshistorie, idet Venstre, De Konservative, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance fuldkommen underlød "Aftale om grøn trafikpolitik". i Lars Løkke Rasmussens regering.

Se uddybning heraf i denne artikel:

<https://www.altinget.dk/transport/artikel/noah-vi-har-veje-nok-ny-aftale-skal-prioritere-cyklisme-og-kollektiv-transport>

En klimalov må indeholde konkrete reduktionsmål og et løbende klimabudget - også på trafikområdet - og sikre, at der ikke på grund af særegne økonomiske beregninger sker en fortsat favorisering af biltrafikken med øget støjbelastning, natur- og miljødelæggelser, arealforbrug til veje og parkeringsarealer til følge.

Det skal også sikres at de næsten 40 % af de danske husstande, der ikke har bil skal skaffes langt bedre transportbetingelser end i dag.

Global udfordring ifølge lovforslaget og ensidig satsning på elbiler

Her vises to udsagn fra lovforslaget.

"Klimaudfordringerne er en global problemstilling. Derfor skal Danmark være et foregangsland i den internationale klimaindsats, som kan inspirere og påvirke resten af verden. Danmark har derudover både et historisk og moralsk ansvar for at gå forrest".

"Global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats."

I denne forbindelse er det nødvendigt at anskue det ensidige fokus på el-biler. Konsekvenserne af en sådan satsning er meget store energiforbrug og kraftig forurening i de lande der producerer biler og batterier.

Umwelt- und Prognoseinstitutet i Heidelberg har således beregnet, at alene produktion fra vugge til ny mellemstor bil, der vejer omkring 1100 kilo, har krævet ca. 5.000 liter olie når den står hos forhandleren. Større biler kræver naturligvis større ressourceforbrug.

Kilde: <http://www.eu-transport.org/Upi25.pdf>

Dertil komme den stærkt energikrævende produktion af batterier.

Eksempel på brug af samfundsøkonomiske regnemetoder til at stoppe klima- og miljøtiltag

Nedsættelse af tophastigheden på motorveje fra 130 til 110 km/t.

Dette forslag blev fremsat i forbindelse med arbejdet med en klimaplan i august 2013. Behandlingen af forslaget er et eksempel på hvordan snævre samfundsøkonomiske beregningsmetoder bremser tiltag, der både kan reducere CO₂-udledning, støj, luftforurening og trafikulykker.

Her klip fra rapporten: Virkemiddelkatalog. Potentialer og omkostninger for klimatiltag. August 2013:

Nedsættelse af tophastigheden på motorveje fra 130 km/t til 110 km/t

Beskrivelse

Tiltaget består i at nedsætte tophastigheden på motorveje fra 130 km/t til 110 km/t. Høj hastighed er generelt forbundet med et højere CO₂-udslip pr. kørt kilometer, hvorfor en nedsættelse af hastigheden på motorvejsnettet til 110 km/t vil give en CO₂-reduktion.

Forudsætninger

Hovedparten af køretøjerne på det danske vejnet er mest energieffektive ved hastigheder på 80-90 km/t. En nedsættelse af hastigheden på motorvejsnettet til 110 km/t vil give en CO₂-reduktion.

Der er regnet med, at hastigheden i praksis reduceres med 10 km/t fra gennemsnitligt 122 km/t til 112 km/t.

Tiltagets statsfinansielle konsekvenser er forbundet med opsætning af 110 km/t hastighedstavler på nuværende 130 km/t net. Der er forudsat i størrelsesorden 5 mio. kr. til skil-

teudskiftning i perioden 2013 til 2020. Derudover kommer statslige omkostninger til tabt provenu fra brændstofafgifter på omtrent 75 mio. kr. årligt.

Som sideeffekter vil der være reducerede offentlige udgifter som følge af færre og mindre alvorlige færdselsuheld, hvilket giver en samfundsøkonomisk besparelse. Nedsættelse af den lovlig hastighedsgrænse vil give øget transporttid og dermed en lavere mobilitet, hvilket indregnes som en samfundsøkonomisk omkostning.

Beregningsresultater

Reduktion af den lovlig hastighedsgrænse på 130 km/t nettet medfører en samfundsøkonomisk omkostning grundet øget transporttid. I skyggeprisen er tillige indregnet besparelser fra reduktioner i trafikuheld. Dette giver forskellen i beregningen mellem skyggepris inkl. og ekskl. sideeffekter.

Virkemiddel	Reduktion, ton CO ₂ -ækv. 2020	Skyggepris, inkl. sideeffekter	Skyggepris, ekskl. sideeffekter	Nettoomkostning, Annuitet, mio. kr./år		
		Kr./ton CO ₂ -ækv.	Kr./ton CO ₂ -ækv.	Stat	Erhverv	Hushold- ninger
Fra 130 km/t til 110 km/t på motorveje	63.000	13.460	16.582	77	-44	-191

Forslaget blev skudt ned under henvisning til at "skyggeprisen" ville være 13.460 kr. til 16.582 kr. pr. sparet ton CO₂-ækv. Denne "skyggepris" var primært begrundet i øget transporttid. Ganske kort tid pr. trafikant blev omregnet til store beløb, som et postuleret samfundsøkonomisk tab.

Kilde: https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Analyser/virkemiddelkatalog_-_potentialer_og_omkostninger_for_klimatiltag.pdf side 35.

I 2019 har flere kommuner forsøgt at få nedsat hastighedsgrænserne på flere motorvejsstrækninger, hvor støjbelastningen for beboerne er overvældende. Kommunerne har fået nej under henvisning til at, at bilister skulle bruge lidt ekstra tid. Beboernes velbefindende og nattesøvn må vige til fordel for ekstra hurtig kørsel. Her de opdaterede "priser" for bla. forsinkelsestid. Det er fuldkommen uden mening at prissætte sådanne små effekter og tilmed med så store beløb.

Tabel 6.1 De anvendte tidsværdier for persontrafik 2019

Kr. per persontime	Bolig- arbejde	Erhverv	Andet	Vægtet snit
Bilister				
Køretid	93	384	93	121
Forsinkelsestid	140	576	140	182

Ved præsentationen af dette virkemiddelkatalog ved et pressemøde, tog Katherine Richardson ordet med en ironisk/lakonisk kommentar til den høje prissætning af lidt lavere hastighed. Hun sagde, at det var da underligt, idet hun ikke havde bemærket at Danmark var blevet så meget rigere da hastighedsgrænsen på motorveje blev sat op i 2004.

Alle tiltag i virkemiddelkataloget blev stort set skudt ned med samme begrundelse. Den i stort omfang fiktive "skyggepris" var for høj. Derfor blev der praktisk taget ikke gennemført miljøorienterede politiske initiativer på transportområdet.

Der er al mulig grund til at omtænke brug af samfundsøkonomiske beregninger til at forhindre miljøvenlige initiativer på transportområdet. Den nuværende regering har da også tilkendegivet, at man vil nytænke beregningsmetoderne.

Som inspiration kan man bruge en ny omfattende analyse udarbejdet af trafikøkonom Johan Nielsen, der har årtiers erfaring på området. Rapporten om, at *Klimavenlig transportplanlægning kræver nye regnemetoder* hedder **Vurdering af trafikinvesteringer** og ligger her: <https://rgo.dk/klimavenlig-transportplanlaegning-kræver-nye-regnemetoder/>

Eldrup-udvalget

Vores bekymring for indsatsen på transportområdet styrkes ved at kigge på de organer, som rådgiver på transportområdet. Det drejer sig om Eldrup-udvalget og Klimarådet.

Som led i et klima- og luftudspil nedsatte Lars Løkke Rasmussens regering den 26. februar 2019 en *kommission for grøn omstilling af personbiler*. Før da havde regeringen i tre år i træk nedsat registreringsafgiften pr. bil kraftigt.

Som navnet viser har kommissionen (ofte omtalt som Eldrup-udvalget) et begrænset sigte, idet det kun drejer sig om får indført el-biler og sikre at samfundet ikke mister bilrelaterede afgifter. Det nævnte afgiftsbeløb er det beløb som nu kommer ind efter at afgifterne er sænket kraftigt.

Hvis ikke de var sænket var indtægten højere men salget noget lavere. Der er intet bredere perspektiv i retning af mindre arealforbrug, energiforbrug, støj og sikring af en anstændig serviceniveau for de ca 40 % af befolkningen, som hverken har fossil- eller elbil.

"Kommissionen skal levere en konkret strategi for, hvordan regeringens målsætning om, at alle nye biler fra 2030 er lavemissionsbiler og fra 2035 nulmissionsbiler, bedst muligt kan realiseres. Det er en ambitiøs målsætning, som kræver, at der ligger et grundigt forarbejde til grund for den samfundsmæssige indsats, der skal til for at fremme udrulningen af de grønne biler.

Ud over mulighederne for at fremme grønne biler får kommissionen også til opgave at opstille konkrete forslag til finansiering, så de indtægter, der forsvinder i takt med den grønne omstilling af personbiler, kan tilvejebringes på anden vis. Statens samlede indtægter fra bilrelaterede afgifter beløb sig til cirka 50 mia. kr. i 2017 og udgør derfor en væsentlig del af statens indtægter".

<https://www.fm.dk/nyheder/pressemeddelelser/2019/02/regeringen-nedsætter-kommission-for-grøn-omstilling-af-personbiler>

Her link til kommissorium for denne kommission:

<https://www.fm.dk/-/media/files/nyheder/pressemeddelelser/2019/02/kommissorium.ashx?la=da>

Det snævre sigte fremgår også tydeligt af artikel i Ingeniør den 6. december 2019.

<https://ing.dk/artikel/fossilbilerne-storste-klimaproblem-230733> Se mere i bilag 1

I artiklen er medlem af Eldrup-udvalget, DTU-Professor Otto Anker Nielsen citeret: *"Og så er offentlig transport også en faktor, men det beskæftiger vi os ikke mere med – hovedsageligt fordi det er meget vanskeligt at lokke bilisterne ud af deres biler"*

Et andet medlem professor Mogens Fosgerau *"understreger med henvisning til de høje afgifter, at Danmark allerede "har taget rimeligt hårdt fat". Han henviser til, at de økonomiske vismænd har konkluderet, at transporten for samfundsøkonomien er det absolut dyreste sted at gribe ind for at sænke CO2-udlippet nu, mens elbilerne er for dyre"*

Artiklen fortsætter *"netop den type argumenter gør Henrik Gudmundsson (Concito) harm". "Den tænkning hører til i en kortsigtet, samfundsøkonomisk tradition. Vores planet er ved at drukne, og den økonomi, vores udslip ødelægger i fremtiden, kan være meget meget større"*

Det er teorien om det såkaldte "velfærdstab", som Fosgerau, vismændene og Niels Buus Kristensen fra Klimarådet er optaget af. Enhver fordyrelse af køb og brug af biler indebærer et velfærdstab, som for enhver pris skal forhindres.

Se artikel på Altinget.dk om dette argument: <https://www.altinget.dk/energi/artikel/miljoeorganisation-bilisters-magelighed-er-ikke-det-samme-som-velfaerd>

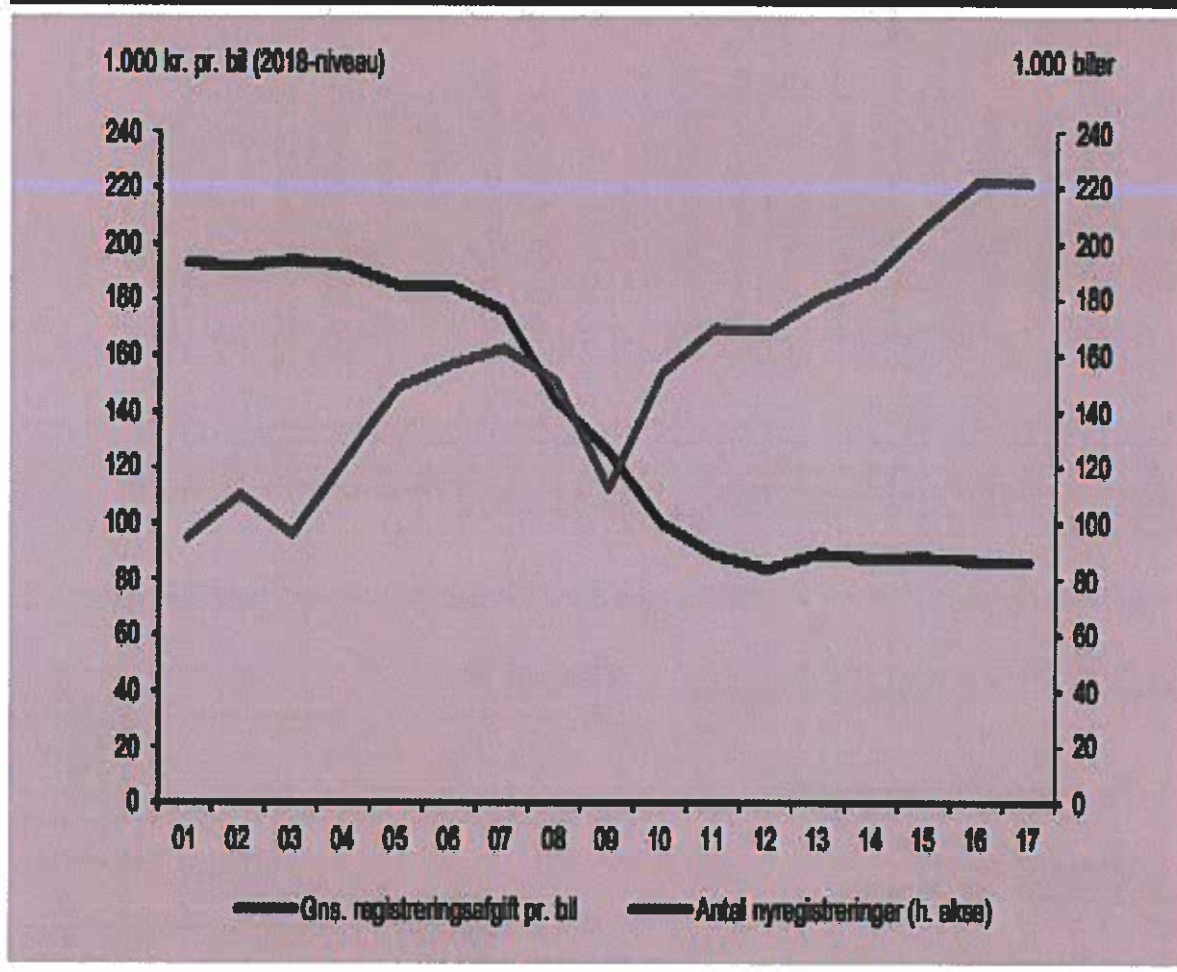

Klimarådet. Kun fokus på elbiler

Hos Klimarådet er det stort set alene Niels Buus Kristensen, der tegnet transportprofilen. Han er som nævnt fuldkommen på linie med Mogens Fosgerau og vismændene. Det må ikke koste mere at være bilist.

Registreringsafgiften pr bil er nedsat med ca 53 % siden 2006.

Figur 3.2. Gennemsnitlig registreringsafgift og antal nyregistrerede personbiler, 2001-2017

Anm.: Der foreligger ikke data for registreringsafgiften knyttet til nyregistrerede personbiler i hele den betragtede periode i Det Digitale Motoregister. Derfor er anvendt skøn for den gennemsnitlige registreringsafgift, hvor det er forudsat, at provenuandelen fra nyregistrerede personbiler udgør 92,5 pct. af det samlede registreringsafgiftsprovenu. Den gennemsnitlige registreringsafgift pr. bil er opgjort i 2018-niveau med afsæt i udviklingen i BNP i løbende priser.

Kilde: Danmarks Statistik og Økonomisk Redegørelse, maj 2018.

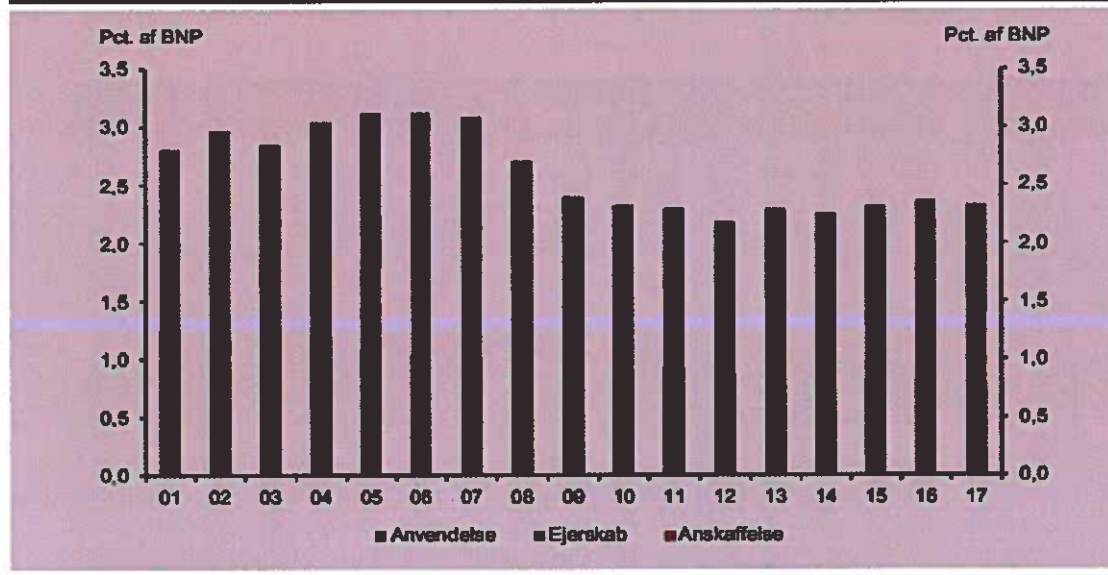
Faldende indtægter til samfundskassen fra biltrafikken i form af pct. af BNP

Dette til trods for en stor stigning i bilparken på 600.000 stk. fra 2001 til 2017 og stor stigning i antallet af kørte kilometer. Det betyder at det er blevet meget billigere både at købe og køre i bil.

Udviklingen i indtægterne fra bilafgifterne

I 2017 udgjorde det samlede provenu fra bilafgifter ca. 50 mia. kr., svarende til ca. 2,3 pct. af BNP. Set over de seneste godt og vel 15 år har indtægterne fra bilafgifterne overordnet udvist en faldende tendens, dog med en vis stabilisering siden 2009, jf. figur 3.1

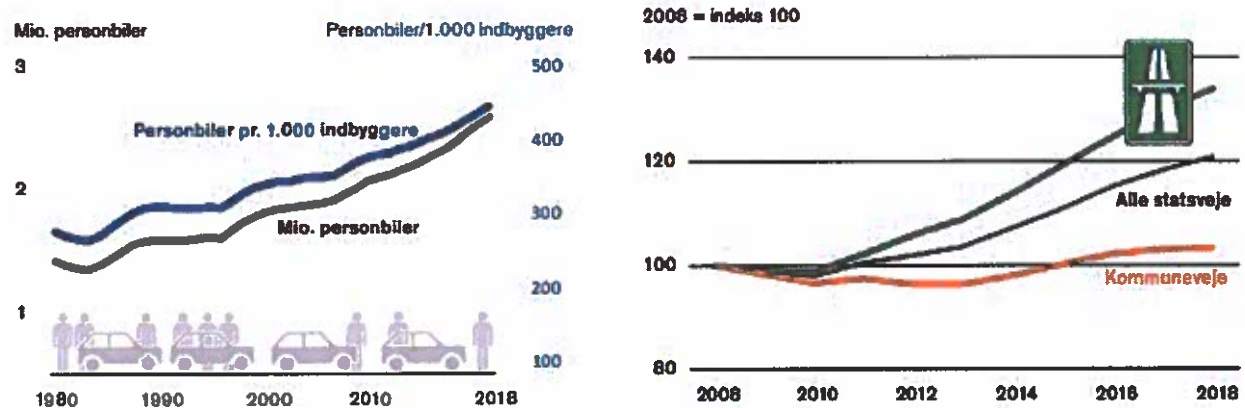
Figur 3.1. Udviklingen i indtægter fra bilafgifterne, 2001-2017

Anm.: "Anskaffelse" dækker over provenuet fra registreringsafgiften, "Ejerskab" dækker over provenuerne fra ejer- og vægtafgiften, udigningsafgiften samt ansvarsforsikringsafgiften, mens "Anvendelse" omfatter provenuerne fra brændstotafgifterne (ekskl. provenu fra den del af NO_x- og CO₂-afgifterne, som er pålagt motorbrændstof) og vejbenyttelsesafgiften.

Kilde: Danmarks Statistik.

Kilde: Skatteøkonomisk Redegørelse 2018 – side 57. <https://www.skm.dk/media/1730618/Skatteøkonomisk-redegoerelse-2018.pdf>

Figur 1.7 Udvikling i bilparken og personbiltætheden i Danmark, 1980-2018

Kilde: Statsvejnettet 2019

Udsagn om trafikpolitik fra Klimarådet ved/Niels Buus Kristensen:

Ingeniøren: <https://ing.dk/artikel/klimaraadet-derfor-ok-at-danskerne-faar-flere-biler-214786>

Af Christoffer Elmann Ranhauge 1. okt 2018

Klimarådet: Derfor er det OK, at danskerne får flere biler

Klimarådet ser det ikke som et selvstændigt mål at reducere antallet af biler herhjemme, eller hvor mange kilometer de kører. Det er helt enkelt for dyrt, argumenterer rådets transportekspert.

I sidste uge udgav Klimarådet en analyse, der beskriver, hvordan der kan sættes skub i elbilernes indtog på de danske veje. 500.000 elbiler i 2030 lyder målet, hvilket vil svare til 17 procent af den samlede bilpark.

Analysen tager udgangspunkt i en prognose fra Landstrafikmodellen, der konkluderer, at den samlede bilpark vil vokse fra 2,6 millioner biler i dag til 2,9 millioner biler i Danmark i 2030.

Ifølge rådets analyse vil antallet af fossilbiler derfor falde med 200.000 i runde tal, hvis der skal gøres plads til 500.000 nye elbiler i bilparken i 2030. Men samtidig med at Klimarådet sigter mod flere elbiler på vejene, vil den danske bilpark samlet set blive ved med at vokse.

Ingeniøren har kontaktet Niels Buus Kristensen fra Klimarådet for at høre, hvordan en voksende bilpark hænger sammen med rådets indsats om at rådgive i retning af et lavemissionsamfund i 2050. Han mener ikke, at det er hensigtsmæssigt at sætte loft over antallet af biler på vejene.

»Vi tager hånd om problemstillingen med samfundsøkonomiske briller. Som vi skrev i Klimarådets hovedrapport fra 2017, er det ikke en god idé at mindske mængden af biler og kørsel generelt.

Det kan give god mening at begrænse bilkørslen i byerne, hvor trængslen og miljøbelastningen er størst, men generel reduktion af kørslen og antallet af biler er en samfundsøkonomisk ret dyr måde at begrænse CO2-udslippet,« siger han.

Er det klimamæssigt en god løsning at forøge bilparken?

»Vi har ikke et mål om at reducere bilparken. Vi forholder os til en fremskrivning for, hvordan antallet af biler vil udvikle sig, og så kigger vi på, hvordan bestanden af elbiler eller andre nuludslipbiler gradvist kan udgøre hele den fremtidige bilpark. Vi har undersøgt forskellige omstillingsvirkemidler, og som sagt kommer en generel nedbringelse af biltrafikken og bilparken ind som en samfundsøkonomisk ret dyr løsning.«

Men vil det ikke også hjælpe mere i miljømæssig forstand?

»Jo, men alt forbrug og produktion er jo klimabelastende. Transportområdet og bilerne er en af de store udfordringer, men vi prøver at løse udfordringerne på den måde, som er samfundsøkonomisk mest hensigtsmæssigt.«

»Så er det da klart, at hvis det mod forventning viser sig, at vi ikke kan omstille bilerne til vedvarende energi, så kunne vi blive nødt til at reducere trafikken på en eller anden måde for at nå vores målsætning. Men hele tankegangen er jo, at den eneste måde, vi kan løse problemet på, er ved at overgå til vedvarende energi. Der er ingen, der forestiller sig, at vi kan nedbringe trafikken og effektivisere de eksisterende biler til at nå det langsigtede klimamål. Det vil kræve urealistisk store reduktioner af biltrafikken.«

Men er det en god idé rent miljømæssigt at forøge bilparken?

»Det forholder jeg mig ikke til. Vi tager udgangspunkt i de målsætninger, og dem rådgiver vi om, hvordan man kan opnå. Selvfølgelig er det negativt, at der kommer et større CO2-udslip fra bilerne på samme måde som uheld, støj og trængsel. Men på plussiden kommer der så også en række samfundsmæssige gevinster ved de flere biler. Det er denne afvejning, som ligger bag de samfundsøkonomiske beregninger, og der er derfor, vi er nået frem til, at det er et dyrt tiltag generelt at nedbringe trafikken og bilparken.«

Vi er, som det fremgår af høringssvaret, grundlæggende uenig i de holdninger og prioriteringer, som ligger til grund for den ensidige prioritering af biltrafikken, som er indbygget i de samfundsøkonomiske beregninger herunder teorierne om velfærdstab ved mindre biltrafik.

Afgifter på benzin og dieselolie og bilbeskatningen, samt investeringer i infrastruktur, må beslattes ud fra en målsætning om at få reduceret klimabelastningen og samtidig sikre reduktion af miljø- og arealbelastningen og trafikulykkestallene samt sikre, at der også er et ordentligt serviceniveau for folk, der ikke har bil.

Med venlig hilsen

Kjeld A. Larsen
Rådet for Bæredygtig Trafik

Ivan Lund Pedersen
NOAH-Trafik

Bilag 1

<https://ing.dk/artikel/fossilbilerne-storste-klimaproblem-230733>

Trumfer manglende elbiler: Fossilbilerne er det største klimaproblem

Bilparken fortsætter med at vokse, og vi kører stadig flere fossile kilometer. Nu siger eksperter med én stemme, at det skal være dyrere at køre bil.

Af Magnus Bredsdorff 5. dec 2019

Det skal desværre være dyrere at køre bil.«

Ordene vandt ikke ophavsmanden, Ingeniørforeningens transporttalsmand Svend Tøfting, mange fans, da han lod dem udgøre overskriften på sit seneste blogindlæg på ing.dk. For bilismen er blevet en integreret del af vores hverdag, vores infrastruktur og vores økonomi.

Efterhånden som vores velstand er steget, og bilproducenternes fremskridt har gjort bilerne billigere, har vi fået råd til flere biler, i mange tilfælde to pr. husstand. Til gengæld kører vi stadig færre passagerer pr. bil, som altovervejende hovedregel helt alene i myldretiden.

»En snigende adfærdssændring,« kalder Svend Tøfting det.

Den bliver hjulpet på vej af, at når først vi har investeret i de fire – eller otte – hjul under carportens tag, så er prisen for at starte forbrændingsmotorerne ikke særlig høj.

Så er vi tilbage ved hans overskrift. Hvis ikke det bliver dyrere at dreje tændingsnøglen, kan vi ikke begrænse transportens CO2-udslip.

»Det hjælper ikke at tale om elbiler. Vi er nødt til at tage fat om de biler, vi har i dag,« siger Svend Tøfting og er dermed helt på linje med Rådet for Grøn Omstilling:

»Det afgørende er ikke, hvor mange elbiler vi får, men at få antallet af fossilbiler ned. Vi har snakket os ind i, at elbilen er problemet, men det egentlige problem er fossilbilen,« siger transportmedarbejder Jeppe Juul, der tillige er præsident for paraplyorganisationen Transport & Environment.

Kun fokus på elbiler

Foreløbig har regeringen og dens støttepartier imidlertid kun fokuseret på elbiler. Det skete ved at sløjfe en planlagt afgiftsstigning. Fossilbilerne har indtil videre fået frihjul.

Mens vi på de fleste områder har sænket vores CO2-udslip, er vejtransportens steget fem år i træk. Allerede sidste år udgjorde udslippet fra vejene en tredjedel af den samlede danske udledning af drivhusgasser. Andelen vokser år for år, og Energistyrelsens fremskrivning viser, at hvis ikke vi gør mere end i dag, vil 92 pct. af transportens energiforbrug selv i 2030 være fossilt.

»Det bliver utrolig svært at nå målet om at sænke CO2-udslippet med 70 pct. i 2030, hvis vi ikke får håndteret transportsektoren på en effektiv måde,« siger Jeppe Juul.

At få bugt med biltrafikken har vist sig at være en ekstremt vanskelig opgave, ikke blot i Danmark. Alle ønsker hurtigt og fleksibel transport.

Når miljøbevægelsen og de fleste transportforskere flår sig først og fremmest i håret, så skyldes det, at vi herhjemme kunne have været et forbillede for andre lande. Bilejerskabet har historisk været lavere pga. afgifterne, der tidligere var blandt de højeste i verden.

Hurtigt den forkerte vej

Imidlertid er det gået ekstra hurtigt den forkerte vej i Danmark.

»Selv de tiltag, vi kunne have taget, og som vi ved virker, har vi ikke gjort,« vrissere Henrik Gudmundsson, transportmedarbejder i den grønne tænketank Concito.

Han lægger ikke skjul på, at han er vred, hovedsageligt fordi skiftende regeringer »ikke har turdet genere en masse mennesker,« som han siger.

Transportforsker Harry Lahrman fra Aalborg Universitet havde for nylig en kandidatstuderende, som satte sig for at analysere samtlige danske regeringers handlingsplaner for biltransport siden 1987.

»Der har været mange gode intentioner, men der sker ikke noget,« sukker han og fyrer en stribe tiltag af, som vi kunne tage her og nu.

For det første kan registreringsafgiften hæves, for det andet kan vi hæve brændstofafgiften, også uden at grænsehandlen går amok, for det tredje kan vi indføre forbud mod fossilbiler i store byer, for det fjerde kan vi indføre flere P-restriktioner.

DTU-professor Otto Anker Nielsen supplerer med samkørsel og bedre planlægning, så arbejdspladser og boliger placeres i nærheden af hinanden. Og så er offentlig transport også en faktor, men det beskæftiger vi os ikke mere med – hovedsageligt fordi det er meget vanskeligt at lokke bilisterne ud af deres biler.

Otto Anker Nielsen sidder i den kommission, som for regeringen skal komme med et bud på en grøn omlægning af bilskatterne, sammen med bl.a. professor Mogens Fosgerau, Københavns Universitet. Sidstnævnte understreger med henvisning til de høje afgifter, at Danmark allerede »har taget rimeligt hårdt fat«.

Han henviser til, at de økonomiske vismænd har konkluderet, at transporten for samfundsøkonomien er det absolut dyreste sted at gribe ind for at sænke CO₂-udslippet nu, mens elbilerne er for dyre.

Netop den type argumenter gør Henrik Gudmundsson harm.

»Den tænkning hører til i en kortsigtet, samfundsøkonomisk tradition. Vores planet er ved at drukne, og den økonomi, vores udslip ødelægger i fremtiden, kan være meget, meget større,« siger han.

Bilag 2.

Nedenfor er gengivet klip fra de modelberegninger, som ligger til grund for afvisning af tiltag på bilområdet:

Alle 56 sider i rapporten ”Dokumentation af bilmodel” kan studeres her:

https://www.dors.dk/files/media/rapporter/2018/M18/kap_2/m18_kap_ii_dokumentationsnotat_til_bilmodel.pdf

Det diskrete valg af bil

Betrakt en familie i , der ejer bil n . Når familien beslutter, om de vil eje en bil, har de mulighed for at vælge mellem $N^{bil} = 20$ forskellige repræsentative bilvarianter.⁶ Familien kan enten vælge ikke at eje nogen bil, at eje én bil, eller den kan vælge at eje to biler. n indikerer bilvalg således, at $n = 0$ indikerer ingen bil, $n = 1, \dots, 20$ indikerer én bil, og $n > 20$ indikerer valg med to biler. Når der er to biler, anvendes notationen (n_1, n_2) til at angive parret af biler - dvs. $n_1, n_2 \in \{1, \dots, 20\}$. Rækkefølgen af biler er uden betydning, således at $(n_1, n_2) = (n_2, n_1)$. I alt bliver der således $20 \times (20 + 1) \times \frac{1}{2} = 210$ mulige unikke par, som familien kan overveje, i de tilfælde de ønsker at eje to biler. Samlet set har familien $N^{bil} = 231$ muligheder at vælge mellem: ikke eje bil (1) eje én bil (20) og eje 2 biler (210).

Familiens nyttefunktion opstilles som u_{in} , hvor $n \in \{0, 1, 2, \dots, N^{bil}\}$. Det antages, at der i nytten dels er ting, som er en observerbar funktion af data og parametre, kaldet v_{in} , og dels ting som ikke observeres eller ligger uden for modellen, opfanget i fejleddet ϵ_{in} . Konkret antages, at

$$u_{in} = v_{in} + \epsilon_{in}, \quad \epsilon_{in} \sim \text{IID Ekstremværdi type I.}$$

Antagelsen om fejleddets fordeling betyder, at når v_{in} beregnes for alle familier, så kan sandsynligheden for et diskret valg $d \in \{0, 1, \dots, N^{bil}\}$ beregnes som

$$Pr(d) = \frac{\exp(v_{id})}{\sum_{n=0}^{N^{bil}} \exp(v_{in})}. \quad (1)$$

¹ t, samt familiens og udvalget af bilens karakteristika til tidspunkt t , der er afgørende for familiens valg af bielejerskab og kørsel. Afsnit 4 beskriver i flere detaljer, hvordan tidsvariationen anvendes til at identificere modellen.

⁶ Modellen er afgænset til 20 forskellige bilvarianter for at modellen beregningsmæssigt kan gennemføres. Se nærmere beskrivelse af hvordan de 20 repræsentative bilvarianter er dannet i afsnit 3.2.

$$v_n = \gamma_l \times (y_l - \text{forbrug på bil}_n) + \text{nytte fra bil}_n, \quad (2)$$

hvor y_l er indkomsten for familien, og hvor skalaren γ_l er familiens marginalnytte af øvrigt forbrug, som beregnes som skalarproduktet

$$\gamma_l = z_l' \gamma.$$

z_l angiver her en søjlevektor af demografiske variable, som også indeholder et konstantled, og vektoren γ er parametre, der skal estimeres.⁷ På den måde kommer nytten af øvrigt forbrug til at afhænge af familiens karakteristika. Eksempelvis er penge mere dyrebare for fattige end for rige. Nyttefunktionen i (2) er det, man kalder en "kvæsi-lineær"-nyttefunktion. I en mere generel model, kunne man forestille sig, at nytten af øvrigt forbrug kom fra en konkav funktion, hvorved der ville være aftagende marginalnytte af øvrigt forbrug og særligt høj nytte, hvis familien har meget få ressourcer tilbage til øvrigt forbrug eller nærmer sig sin kreditbegrænsning. Modellen fanger til en vis grad dette ved, at γ_l afhænger af familiens indkomst. Koefficienten på f.eks. indkomstleddet er især identificeret af forskellen på bilejerskab mellem rig og fattig, men også af i hvor høj grad rige har ændret deres kørsel som svar på skiftende brændstofpriser i forhold til fattige.

I det følgende gennemgås nytten af bil og forbruget på bil separat efter, om der er 0, 1 eller 2 biler involveret.

Hvis familien vælger ikke at eje nogen bil, $n = 0$, så er der ingen udgifter til forbrug på bil, og leddet "nytte fra bil" for dette valg sættes til $z_l' \alpha$, således at den samlede nytte bliver

$$v_0 = \gamma_l \gamma_l + z_l' \alpha$$

Dermed er nytten af ikke at eje bil afhængig af demografi. For eksempelvis er den formentlig højere i byer end på landet, fordi der er bedre alternative transportmuligheder. Koefficienterne i α er identificeret ud fra, hvilke familier der vælger ikke at have bil.

Hvis familien vælger et diskret valg, der kun indebærer 1 bil, dvs. $n \in \{1, 2, \dots, N^{bil}\}$, så er forbruget på bil givet ved

$$\text{forbrug på bil}_n = p_n^{bil} + p_n^{km} x_{n1} + \tau_n$$

⁸hvor

- p_n^{bil} er den "lejepris", det vil koste at have bil n i en periode på 3 år. Lejeprisen afhænger af bilens oprindelige pris samt afskrivningsraten
- τ_n er den grønne ejeravgift, der skal betales for at eje bilen i 3 år. Denne varierer på tværs af biler⁸

⁷Så snart man har et estimat $\hat{\gamma}$, kan man beregne den predikterede individ-specifikke nytte for hver observation, $\hat{\gamma}_i = z_i' \hat{\gamma} = \sum_{k=1}^K z_{ik} \hat{\gamma}_k$, hvor $K = \dim(z)$ er antallet af demografiske variable.

⁸For at udjævne afskrivningen på biler er modellen opsat, så familierne betragter en periode på 3 år. Familierne vil således forholde sig til det samlede tab af værdi henover 3 år og sammenholde dette med de samlede udgifter til ejeravgifter og kørsel på 3 år.

⁹For biler registreret før 1. juli 1997 betales der vægtagt i stedet for den grønne ejeravgift.

- p_n^{km} er prisen for at køre en kilometer i bil n ¹⁰
- x_{n1} er det forventede antal kørte kilometer i bil n henover 3 år.

Nytten fra bilejerskab ved valg, der indebærer 1 bil, dvs. $n \in \{1, \dots, N^{bil}\}$ sættes til et andengradspolynomium i antallet af kørte kilometer, x_{n1} , hvor koefficienterne tillades at variere med demografi og med bilen:

$$\text{nytte af bil}_n = \beta_{1n} + \beta_{2n} x_{n1} + \beta_{3n} x_{n1}^2.$$

Intuitionen bag disse parametre er som følger:

¹⁰ $\rho_n^{km} = \frac{p_n^{km}}{p_n^{bm}}$ og varierer på tværs af biler gennem brændstofeffektiviteten, o., og om det er en diesel- eller benzobil samt på tværs af familier alt efter, hvornår de er gået på bilmarkedet.

¹¹ Man kan ikke have et konstantled for alle alternativer i en diskret valgmodel. Der indgår et konstantled i nyten af ikke at have bil, og der kan derfor ikke også være et for nyten af alle biler (som et fælles konstantled).

- $\beta_{1n} = q_n' \beta_1$, hvor q_n er en vektor af karakteristika ved bil n , f.eks. vægt og hestekræfter, men som ikke indeholder et konstantled.¹¹ Hvis eksempelvis koefficienten i β_1 på vægten af bilen er positiv, så betyder det, at familierne får positiv nytte af at have en større bil stående i garagen, også selvom de ikke kører i den. Bemærk at β_{1n} er en skalar, mens β_1 er den underliggende vektor af parametre, der skal estimeres.
- $\beta_{2n} = z_n' \beta_{2,z} + q_n' \beta_{2,q}$. Denne koefficient påvirker marginalnyten af at køre en kilometer i en bil. Hvis koefficienten på arbejdsafstand i $\beta_{2,z}$ eksempelvis er positiv, betyder det, at agenterne vil køre længere, hvis arbejdsafstanden er større (fordi de får større nytte af at gøre det). Hvis koefficienten på vægt i $\beta_{2,q}$ er positiv, vil agenterne køre længere i en større bil (fordi nyten af dette er større end af at køre en kilometer i en mindre bil). Koefficienten er både identificeret af det diskrete valg, men især også af, hvordan gennemsnitskørslen samvarierer med bilens og familiens karakteristika.
- β_3 : Styrer andengradsleddet og forventes at være negativ således, at der er aftagende marginalnytte af at køre en kilometer.

Samlet set bliver nyten ved at købe én bil, $n \in \{1, \dots, N^{bil}\}$:

$$v_n = \gamma_1(y_1 - p_n^{bm} - p_n^{km} x_n - \tau_n) + \beta_{1n} + \beta_{2n} x_n + \beta_3 x_n^2. \quad (3)$$

Hvis familien vælger at købe to biler, dvs. $n \in \{N^{bil} + 1, \dots, N^{2bil}\}$, vil der være to biler at få nytte af at eje og køre i. Vi skriver disse som n_1, n_2 , hvor begge indekserer en af de mulige $N^{bil} = 20$ biler, dvs. $n_1, n_2 \in \{1, \dots, N^{bil}\}$. Forbruget på bil er summen af forbruget på de to biler:

$$\text{forbrug på bil}_n = p_{n_1}^{bm} + p_{n_2}^{bm} + p_{n_1}^{km} x_{n_1} + p_{n_2}^{km} x_{n_2} + \tau_{n_1} + \tau_{n_2}.$$

Nyten fra bilejerskab ser en smule anderledes ud, når familien vælger at købe to biler i stedet for én, idet der tillades en »portefølje-effekt« af de to biler. Dette giver anledning til følgende nytte:

$$\begin{aligned}
v_{in} = & \gamma_1(\gamma_1 - p_{n_1}^{bil} - p_{n_2}^{bil} - \rho_{n_1}^{km} x_{n_1} - \rho_{n_2}^{km} x_{n_2} - \tau_{n_1} - \tau_{n_2}) \\
& + \psi_0 + (1 - \psi_1)(\beta_{1n_1} + \beta_{1n_2}) \\
& + (1 - \psi_2) \left(\beta_{2n_1} x_{n_1} + \beta_3 x_{n_1}^2 + \beta_{2n_2} x_{n_2} + \beta_3 x_{n_2}^2 \right) \\
& + (q_{n_1} - q_{n_2})' \delta (x_{n_1} - x_{n_2}),
\end{aligned} \tag{4}$$

hvor

- ψ_0, ψ_1, ψ_2 er koefficienter, der nedjusterer summen af nytterne fra de to biler. Hvis $\psi_0 < 0$ betyder det, at der skal en større forskel mellem nytten ved en bil og (nytteværdien af) udgifterne, før det giver mening at købe parret (n_1, n_2) , også selvom bilen n_1 som enlig bil gav mening at købe. For ψ_0 er denne forskel fælles for alle biler, uanset kørsel og karakteristika. Koefficienterne $\psi_1, \psi_2 \in [0; 1]$ har samme effekt, men de skalerer den samlede nytte fra bilparret (n_1, n_2) ned (selvom udgifterne blot er summen). På den måde giver det en forskellig effekt på forskellige biler. Intuitivt set, påvirker alle tre parametre ψ_0, ψ_1, ψ_2 i høj grad samme adfærd. De styrer hvor attraktive tobilalternativer er i forhold til 1-bils alternativer.¹² De er dog forskellige i og med, at ψ_2 kommer til at påvirke kørslen også. Dette ses tydeligere nedenfor, når den optimale kørsel udledes. Hvis en tobilfamilie kører lige langt i hver enkelt bil, som en et-bilsfamilie ville have kørt i den — efter der er kontrolleret for observerbare karakteristika — så siger det dermed, at det ikke skal være ψ_2 , der skal bruges til at styre nytten af 1. til 2 biler, men snarere ψ_0, ψ_1 . Koefficienterne er overordnet set identificerede i data af, at selvom mange vælger at købe en bestemt bil, så er der langt færre, der vælger at købe to af netop den bil.
- δ styrer porteføljeeffekten af bilkombinationen (n_1, n_2) , når der køres x_{n_1} km i n_1 og x_{n_2} km i n_2 , og $\dim(\delta) = \dim(q)$ (antal bilkarakteristika). Som det ses, når den optimale kørsel udledes, er effekten af δ blot, at den »flytter« kørsel fra den ene bil over i den anden bil proportionalt med forskellene i karakteristika ved bilen. Hvis f.eks. koefficienten i δ , der svarer til bilens vægt, er positiv, betyder det, at familien får større nytte, hvis den kører mere i den største bil.¹³ Bemærk dog, at der pga. andengradsleddet (styret af den fælles koefficient β_3) vil være aftagende marginalnytter af kørsel i begge biler, så ikke al kørsel flyttes til én af de to biler. Koefficienterne er identificerede i data af, at når en familie har en kombination af to forskellige biler, så er der systematik i, hvilken de kører mest i. For eksempel bliver der kørt langt mere i den yngste og den tungeste bil i tobilfamilier.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
chrra@kefm.dk
naalb@kefm.dk
kopi: ceomo@kefm.dk
KEFMs journalnummer: 2019-2855

Ledernes høringssvar til lovforslag om klima

Lederne har den 10. januar 2020 modtaget høring om lovforslag til Lov om klima.

København
den 29. januar 2020

Lovforslaget udmønter den politiske aftale om en ny klimalov. Med lovforslaget får Danmark en bindende klimalov med et mål om 70 pct. reduktion af drivhusgasudledningen i 2030 i forhold til 1990 og et langsigtet mål om klimaneutralitet i senest 2050 og med Parisaftalens 1,5 graders målsætning for øje.

Lederne deler regeringens klimaambitioner og bakker på den baggrund op om lovforslaget. Klimaforandringerne er aktuelt en af de største udfordringer for samfundet, og det er vigtigt at sætte rammerne for at mindske Danmarks klimaaftryk.

Danmarks indsats kan dog ikke stå alene. Derfor mener Lederne, at regeringen bør arbejde for, at der internationalt skabes fælles løsninger på fælles udfordringer.

Med lovforslaget styrkes Klimarådet med flere medlemmer og et klimadialogforum. Lederne vurderer, at det er fornuftigt at etablere et klimadialogforum, da det kan bygge bro mellem teoretisk viden og praktisk erfaring fra den "virkelige" verden.

Lederne ønsker at deltage i klimadialogforummet. Lederne kan bidrage med viden og erfaringen fra vores knap 130.000 medlemmer, som er helt afgørende for, at den grønne omstilling bliver vellykket. Lederne repræsenterer de danske ledere på tværs af alle brancher såvel som både den offentlige og private sektor. Det er lige fra ledere, der arbejder på landets store virksomheder, til ledere, der står med ansvaret ude i landets små og mellemstore virksomheder. De er med andre ord helt afgørende, når Klimarådets anbefalinger skal føres ud i hverdagen på landets arbejdspladser.

Lederne

Vernlandsgade 65
2300 København S

Telefon 3283 3283
Mail lederne@lederne.dk
www.lederne.dk

Det fremgår af lovforslaget, at Klimarådets opgave er at bistå, kommentere, lave status og anbefalinger til klimapolitikken. Lederne vil foreslå, at det fremgår klarere af klimaloven, at Klimarådets opgave er at udarbejde anbefalinger, som først og fremmest tager højde for, at klimaindsatsen skal kunne indrettes omkostningseffektivt.

Lederne foreslår, at det tilføjes, at Klimarådet skal overvåge initiativer og veje til omkostningseffektive løsninger i andre lande, sådan at Klimarådets arbejde er bredest muligt funderet og bygger på relevant viden fra ind- og udland.

Det fremgår endvidere af lovforslaget, at klima-, energi- og forsyningsministeren årligt skal udarbejde en klimastatus og -fremskrivning fordelt på sektorer. Lederne foreslår i den forbindelse, at ministeren supplerer klimastatus og -fremskrivningen med sektorstrategier for klimaindsatsen i de enkelte sektorer. Formålet med denne udvidelse af ansvaret er at sikre, at alle sektorer kommer i gang med den grønne omstilling. Det vil således også bidrage til at sikre, at der ikke vil være sektorer, der afvikles.

Med venlig hilsen

Mette Skak-Nielsen

DUFs høringssvar til Lov om klima

Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) ønsker at rose aftalepartierne for en ambitiøs aftale, som længe har været efterspurgt blandt den danske ungdom, som vi repræsenterer. Vi ærgrer os dog over, at de unge ikke involveres.

De unge fik æren – nu vil de også tage ansvaret

De unge har – med rette – fået æren for, at der endelig er kommet handling bag ordene på klimaområdet. Med klimastrejker og klimamarcher har børn og unge gennem de seneste år presset på for klimahandling. Det har de fordi, at hvis ikke nutidens generationer løser udfordringen, så bliver det fremtidens generationer, som står med udfordringen uden muligheden for at løse den.

Derfor mener DUF også, at det er centralt, at det unge perspektiv inkluderes, og at unge tager del i beslutningerne, når fremtidens løsninger skal på bordet.

I Folketingsvalgkampen kæmpede vi i DUF for at få sat klimaet på dagsordenen, og her lykkedes det os bl.a. at samle ni ungdomspartier om en ambitiøs klimaaftale: <https://duf.dk/nyhed/bred-klimaaftale-ungdomspolitikere-kræver-handling-fra-christiansborg/>

På trods af de unges store anpart i optakten til klimaloven, nævnes unge desværre ikke med et ord i lovteksten. Det mener DUF, at man bør gentænke.

Hvordan kan unge inkluderes?

I DUF ser vi en række muligheder for at inkludere unge i Lov om Klima:

1. I §1 stk. 2 kunne indskrives et femte princip om, at klimainsatsen skal ske med involvering af unge, da de unge udgør den mest klimabevidste generation, og er dem, der skal leve med konsekvenserne i fremtiden.
2. I §10 Stk. 2. bør der tilføjes følgende: "Klimarådet består af 1 formand og 8 øvrige medlemmer. **Derudover deltager formanden for ungeklimarådet som observatør.**"
3. Indskrive under "Klimarådets opgaver" at Ungeklimarådet skal høres i forbindelse med Klimarådets opgaver. Herunder bør man sikre, at Ungeklimarådet har reelle ressourcer til at lave deres arbejde.
4. Indskrive i §12 stk. 5 at unge skal inkluderes i klimadialogforummet, som bistår Klimarådets arbejde.

Fredericia, den 30. januar 2020

Høringssvar til forslag til Lov om klima

Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til lovforslaget, jeres j.nr. 2019-2855.

Høringssvar

Vi er positive overfor, at Danmark forfølger ambitiøse klimamål og undergår en grøn omstilling. Det er lige så vigtigt, at forandringerne sker omkostningseffektivt og der i indsatserne lægges vægt den langsigtede grønne omstilling.

Dansk landbrug er en central del af den grønne omstilling. Danske landmænd producerer i dag klimavenligt, og vi ønsker gerne at bidrage i det omfang det er fornuftigt og rimeligt. En stor del af omstillingen består derfor ikke kun i at opstille krav, men også i at skabe rammerne og værktøjerne for at klimaforbrug og klimaindtægter udenfor den kvotelagte sektor (bl.a. landbrug) identificeres korrekt.

Danske landmænd er blandt verdens førende i at producere klimavenligt pr. produceret enhed. Det er afgørende, at regeringen åbner øjnene op for, at landbruget ikke kun kan bidrage med at stoppe landbrugsdrift (fx lavbundsarealerne), men faktisk kan bidrage ved at fortsætte produktionen på samtlige landbrugsarealer, herunder også på lavbundsarealerne.

Landmanden kan i mange sammenhænge binde kulstof på markerne, men det kræver samtidig, at regeringen bl.a. prioriterer, at der tildes mere gødning. Hvis markerne skal give store udbytter, have massivt rodnet, så er kilden solens energi gennem fotosyntese. Men gødning, særligt nitrat skal der altså til, og der skal være nitrat til rådighed i jorden, for at der kan opbygges organisk stof. Organisk stof i jorden, - i daglig tale kaldet humus, består både af kulstof og kvælstof, og det i et fast forhold.

Der er cirka 2,5 mio. hektar landbrugsjord i Danmark, hvor kun 100.000 er lavbund, med ukendt og formentlig meget svingende kulstofpulje. Vi må opfordre til, at regeringen ikke stirrer sig blinde på disse relativt få arealer. Vi opfordrer til, at der er fokus på de alle 2,5 mio. hektar. Den globale efterspørgsel på fødevarer er konstant stigende, og når regeringen netop anerkender, at klima er en global udfordring, så bør det samtidig anerkendes, at fødevarerproduktion også er en global udfordring.

Så længe Danmark kan levere sunde fødevarer, der på alle parametre, også i forhold til klima er førende i verden, så bør der være fokus på at styrke dansk landbrug – ikke på at afvikle det.

Vi må også opfordre til, at der udarbejdes et klima- og kulstofregnskab, så erhvervet og politikerne får et sagligt redskab til at kunne iværksætte initiativer på klimaområdet. Hvis en klimainsats og en grøn omstilling skal ske i respekt for en fortsat udvikling af vores samfund, så er det helt afgørende, at der skabes legitime og videnskabelige redskaber, så de kulstofkredsløb, der er i en erhvervsmæssig kontekst belyses.

Hvis landbruget på et tidspunkt skal levere en klimainsats, så bør det være op til landmanden, hvordan han ønsker, at målsætningen skal nås – det bør netop ikke være op til en centralkomite udi klima, der skal bestemme dette.

For den ene landmand kan det være, at det er nedmuldning af halm, der er mest optimal, mens en anden landmand vælger, at lavbundsjordene skal bruges til noget andet end landbrug – det kunne være forhøjet vandstand, solceller eller begge dele.

Vigtigst af alt er at de tiltag der sættes i værk, har en veldokumenteret effekt. Hverken landbruget eller samfundet kan være tjent med økonomien belastes af virkningsløse eller kontraproduktive indsatser.

Lovtekniske bemærkninger

Lovforslaget er en juridisk nyskabelse, idet der i lovteksten bl.a. henvises til, at vi bærer en "moralisk forpligtelse". Det er væsentligt at være opmærksom på, at man i slutningen af 1800-tallet og i begyndelsen af 1900-tallet lugede ud i moralske formaninger i love og regler med henvisning til, at moral eller en bestemt moral, ikke skal være dikterende eller bestemmende for retligt bindende regler.

Love skal være klare, entydige og give en klar retsstilling. Moralbegrebet fremhæves i selve bestemmelserne, men begrebet uddybes ikke nærmere i loven. Loven skal være klar og tydeligt affattet, idet dette er en nødvendig forudsætning for en ensartet retsanvendelse og dermed for forudsigelighed og retssikkerhed. Der er konsensus om, at klimaudfordringen er stor, at vi kan gøre noget ved den. Klimaudfordringen er efter vores opfattelse ikke et moralsk anliggende, men et videnskabeligt anliggende, fordi de stigende temperaturer kan være en udfordring mod mennesket selv. Hvis de stigende temperaturer ikke udgør en trussel mod mennesket, herunder de økologiske systemer som mennesker lever af, så ville der i en videnskabelig kontekst ikke være noget problem. Klimaudfordringen er som alle andre miljømæssige udfordringer et komplekst videnskabeligt tema, men udgør med sikkerhed ikke et moralsk anliggende. Alle love og regler udtrykker uanset hvad en moral. Dette ligger implicit i, at man fremsætter en lov.

Det er muligt, at formuleringen så som "guidende principper" af ministeriet selv, opfattes som en ny og spændende måde at formulere love på. Det er vores opfattelse, at man opnår det stik modsatte, og loven derfor alene fremstår som svær at fortolke og anvende. Det foreslås, at formuleringer som dette ændres til: "under inddragelse af følgende kriterier", eller tilsvarende mere gængse formuleringer.

Klimarådet udpeger sig selv?

Det fremgår af lovforslagets § 10, stk. 2 at:

"Stk. 2. Klimarådet består af 1 formand og 8 øvrige medlemmer. Klimarådet vælger én kandidat til hver ledig post, som herefter udpeges af klima-, energi- og forsyningsministeren."

Det skal i den forbindelse fremhæves, at det af note 1 til "Aftale om klimalov af 6. december 2019" fremgår, at ministerens udpegning af kandidater skal betragtes som en formalitet af forvaltningsretlige grunde, og at ministeren kun kan afvise at følge rådets indstilling helt undtagelsesvist. Man er ved at skabe en centralkomite for klima, der er selvsupplerende og udenfor demokratisk kontrol.

Det er demokratisk problem, at der nedsættes et central udvalg, der får stor indflydelse på den politik, der fremover skal føres, men tilsyneladende ikke skal være under demokratisk kontrol. Der bør opstilles en form for demokratisk proces, når et organ skal have så betydelig indflydelse og det bør sikres, at

medlemmer af rådet ikke tilsigtet eller utilsigtet arbejder ud fra andre dagsordener. Dette kunne gøres ved at opretholde formuleringen som i den nuværende lov nr. 716 af 25. juni 2014, hvor lovens § 3, stk. 2, 2. pkt. har følgende formulering:

"(...) Formanden udpeges af klima-, energi- og bygningsministeren, og de øvrige medlemmer udpeges af klima-, energi- og bygningsministeren efter høring af relevante ministerier."

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Hans Aarestrup".

Hans Aarestrup

Hans Aarestrup

Direktør

Bæredygtigt Landbrug

mobil. +45 22 22 36 11

E-mail: haa@baeredygtigtlandbrug.dk

Web: www.baeredygtigtlandbrug.dk

A large, semi-transparent watermark of the Bæredygtigt Landbrug logo is centered on the page. It consists of the same circular emblem and text as the header logo, but in a lighter shade of grey.

Bæredygtigt
Landbrug

Formandssekretariat
Henrik Aarestrup og Thomas Søby
thso@danskmetal.dk,
heaa@danskmetal.dk

30. januar 2020

HØRING OVER FORSLAG TIL LOV OM KLIMA

Dansk Metal takker for muligheden for at afgive høringssvar i forbindelse med lov om klima.

Formålet med klimaloven er, at Danmark skal reducere udledningen af drivhusgasser i 2030 med 70 pct. i forhold til niveauet i 1990. Herudover skal Danmark være klimaneutralt senest i 2050. Det er to målsætninger som Dansk Metal bakker entydigt op omkring. Derfor er det også glædeligt, at et meget bredt flertal i Folketinget er med i aftalen om en klimalov.

Danmark er et velstående land og vi har en ret høj udledning af drivhusgasser pr. capita. Men vi er også et ret lille land, og det betyder, at vores udledninger af drivhusgasser er negligeble på globalt plan. Derfor er det danske bidrag til den grønne omstilling i højere grad at sætte det gode eksempel, end det er vores egne reduktioners betydning for det globale klima. Det lægges der også op til i loven.

Dansk Metal mener, at det er muligt at indfri de ambitiøse klimamålsætninger *samtidig* med, at der sikres eksportindtægter, beskæftigelse og et samfund i balance. Det betyder ikke, at der ikke kan være grupper, der bliver negativt påvirket af omstillingen. Det vil der med meget stor sandsynlighed. Derfor bliver det afgørende, at der politisk gøres indsatser, der kan hjælpe de berørte videre.

Nedenfor følger Dansk Metals bemærkninger til enkeltelementer i lovforslaget.

Omkostninger

Hvis Danmark skal fungere som ledestjerne på den grønne omstilling, så er det helt afgørende, at vi formår at vise en vej, der sikrer grøn omstilling til en pris, der er håndterbar. Ellers får vi simpelthen ikke de andre lande til at følge med.

Derfor er det godt, at det allerede i lovens §1 slås fast, at indfrielsen af de danske klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt – under en række nødvendige hensyn til beskæftigelse, erhvervsudvikling, konkurrencekraft, sammenhængskraft og offentlige finanser.

Den målsætning deler Dansk Metal også.

Vi mener dog godt, at målsætningen kan strammes. Dansk Metal finder det således formålstjenligt, hvis det til enhver tid siddende Klimaråd fremlægger planer for den billigste vej til den grønne omstilling og lader den være et basisscenarie.

Regering og Folketing kan eventuelt vælge en anden vej end den billigste til at opnå de givne mål. Det kan være på grund af hensyn til beskæftigelse, konkurrencekraft, sociale forhold eller lækage. Det er en politisk prioritering, men prisen på opnåelsen af målene er vigtig, hvis Danmark skal vise vejen. Derfor kunne Dansk Metal godt se et 'følg eller forklar'-princip implementeret i forhold til at følge den mest omkostningseffektive vej.

Hensigten med at gøre omstillingen så billig som mulig er, at sikrer folkelig opbakning – både her i Danmark men i høj grad også i udlandet. Igen, hvis vi skal være ledestjerne, så skal andre lande kunne kigge til Danmark og konstatere, at omstillingen kan gennemføres til en pris, der kan betales. Bliver det for dyrt falder den folkelige opbakning bort, og nogle af de mindre velstående lande vil måske både mangle evne og vilje til at gennemføre den nødvendige omstilling.

Løbende målsætninger

Loven fastsætter, at der mindst hvert femte år skal fremlægges en national klimamålsætning og en klimahandlingsplan med et ti-årigt sigte. Det finder Dansk Metal er en god ide.

Det er dog vigtigt, at man ikke i handlingsplanerne låser sig fast på meget specifikke mål for enkelte brancher. I dag ved vi ikke helt præcist, hvordan 70 procent-målsætningen skal nås, så hvis man lægger sig lovgivningsmæssigt fast på, at en given branche skal levere så og så stor en reduktion, så risikerer man ganske enkelt, at det bliver for dyrt. Det gælder ikke mindst, hvis der opstår innovationer og tekniske fremskridt i andre sektorer, der gør det muligt at opnå en given reduktion enten hurtigere til samme pris eller billigere. Skulle det ske, er det u hensigtsmæssigt at have lagt sig lovgivningsmæssigt fast på specifikke sektormål.

Klimarådets opgaver

Klimarådet skal løbende give anbefalinger til klima-, energi- og forsyningsministeren om klimaindsatsen. Det er en væsentlig opgave ikke mindst når den sammenholdes med kravet om, at Klimarådet skal give status på Danmarks internationale forpligtelser og vurderinger af om regeringens klimaindsats sikrer, at målæstningerne kan nås.

Udarbejdelsen af et katalog over mulige virkemidler er ligeledes en væsentlig opgave. Det bør dog påpeges, at der samtidig med fremlæggelsen af virkemidler også fremlægges en vurdering af omkostningerne og effekterne af de foreslåede virkemidler.

I §5 stk. 3 fremgår det, at Klimarådet *kan* udarbejde analyser af og anbefalinger til klimaindsatsen. Her mener Dansk Metal godt, at ordlyden kan skærpes, så der i stedet for står *skal*.

Klimaprogram m.v.

§7 fastslår at ministeren skal udarbejde et årligt klimaprogram til Folketinget. Det finder Dansk Metal er en god ide, da det sikrer en løbende opfølgning på fremskridtene.

I forslaget §8 fremgår det, at ministeren skal udarbejde en årlig redegørelse til Folketinget om effekterne af den samlede klimapolitik. Her bør det påpeges, at redegørelsen *også* bør indeholde en redegørelse for hvor omkostningseffektivt effekterne er opnået.

At inddrage Danmarks Meteorologiske Institut som rådgiver synes helt oplagt. Det støtter Dansk Metal.

Klimarådets organisering

Det er helt afgørende, at Klimarådets uafhængighed slås fast. Derfor er det også rigtigt set, at Rådet skal være selvsupplerende – om end ministeren i sidste ende står for udpegningen af medlemmerne.

Det bør dog - jf. §10 stk. 3 – skrives ind i loven, at der også bør sidde eksperter med højt fagligt niveau inden for *industri*. Det synes at være glemt i lovforslaget. Industrien bliver afgørende, dels fordi den er landets mest konkurrenceudsatte sektor, dels fordi det er et af de områder, hvor vi måske kan yde mest inspiration til resten af verden.

Ideen om et dialogforum, der skal bistå Klimarådet i dets arbejde er rigtig godt. Også her må Dansk Metal påpege betydningen af, at industrien er repræsenteret både på arbejdsgiver- og lønmodtagerside. Det synes oplagt, at lade DI og CO-I få repræsentation i det kommende dialogforum.

Dansk Metal står, som altid, til rådighed for yderligere kommentarer.

Med venlig hilsen

Thomas Søby

Cheføkonom

Direkte 3363 2324

Mobil 3083 1071

E-mail thso@danskmetal.dk

Klima-, Energi-, og Forsyningsministeriet

Center for klimaneutralt Danmark

30. januar 2020

Høringssvar til forslag til Lov om klima - journalnummer 2019-2855

Økologisk Landsforening har læst forslaget til Lov om klima.

Det er meget positivt, at Danmark har vedtaget et ambitiøst mål for den danske udledning i Danmark. Foreningen har kun få bemærkninger.

Økologisk Landsforening havde gerne set, at det fremgår mere klart af loven, at klimaindsatsen sættes ind i en helhedstilgang. Det er bemærkelsesværdigt, at der i Bemærkningerne til lovforslaget kun er henvist til verdensmål 7 Bæredygtig Energi og verdensmål 13 Klima. Den grønne omstilling handler både om klima, natur, biodiversitet, miljø og FNs øvrige verdensmål. En bæredygtig løsning skal tage alle parametre i betragtning. Den traditionelle tilgang har desværre været at tilgå problemer adskilt. Der er opbygget det, der benævnes et silosystem.

Økologisk Landsforening foreslår derfor, for at indarbejde helhedsbetragtningen og sikre en bæredygtig indsats, der leverer på flere mål, at § 1 stk. 2,2 udbygges med den understregede tekst

2) Indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling og tilhørende nationale og internationale målsætninger og forpligtelser indenfor biodiversitet, vandmiljø, økologi og rent drikkevand, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse. Dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles.

Det fremgår af Klimaloven, at den retter sig mod indenlandske reduktioner. Det må ikke blive en fordel at benytte sig af udenlandsk produceret input, fordi dette input ikke giver en udledning i Danmark. Som Klimaloven er formuleret lige nu, så er der ikke nogen udledning fra det foder, som Danmark importerer. Samtidigt er der en generel opmærksomhed på, at vi skal etablere en egen produktion af proteinfoder i Danmark. Hjemtagning og etablering af denne foderproduktion, der skal nedbringe import af udenlandsk produceret foder, må ikke blive bremsede af, at etablering af en produktion i DK evt. øger den danske udledning sammenholdt med det scenarie, hvor foderet importeres, og derfor ikke har noget aftryk. Økologisk Landsforening foreslår derfor, at § 1 stk. 2,2 udbygges, se understreget tekst

4) De tiltag, der skal anvendes for at reducere udledningen af drivhusgasser, skal medføre reelle, indenlandske reduktioner, men samtidig skal det sikres, at danske tiltag ikke blot flytter hele drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser. Klimabelastning fra udenlandsk produktion af input i den danske produktion skal derfor være omfattet af reduktionsmålet.

Økologisk Landsforening havde også gerne set, at Klimaloven også indeholdt et reduktionsmål for danskernes forbrug, da en stor del af dette ikke vil blive berørt af 70% målsætningen. Danskernes mad og danskernes forbrug af forbrugsgoder repræsenterer tilsammen 44% af aftrykket fra danskernes forbrug. En dansker udleder i gennemsnit 17 tons CO₂ e pr. år, 3 af disse tons er fødevarer og 4,5 tons er forbrugsgoder a la "ting og sager".

Endelig så vil Økologisk Landsforening benytte høringen på udkastet til Loven til at tilkendegive vores interesse for at få plads i det Klimadialogforum, der skal nedsættes. Økologien vokser og økologien skal være en del af løsningen i landbruget. Økologisk Landsforening repræsenterer hele værdikæden fra jord til bord, og var first movers på at tilbyde klimahandlingsplaner til landbruget. Foreningen arbejder ambitiøst med klimaindsatser i det økologiske landbrug og er gået i front med forslag om klimaregnskaber i landbruget, der kombineret med et CO₂ e loft og en ny anvendelse af EUs landbrugsstøttemidler kan blive et stærkt redskab til at sikre en klimaomstilling i landbruget. Økologisk Landsforening har også været driver på at få en klimaoptimeret kost i de offentlige storkøkkener, hvor omlægning til økologi har ændret kosten i retning af mere plantebaseret, mindre husdyrbaseret og mindre spild. Foreningen ser sig derfor som en væsentlig aktør, der både kan udpege virkemidler og få virkemidler i anvendelse.

Medvenlig hilsen

Sybille Kyed

Klima-, Energi- og
Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Sendt til chrra@kefm.dk og naalb@kefm.dk med kopi til
ceomo@kefm.dk med angivelse af journalnummer 2019-2855

Cyklistforbundet
Rømersgade 5-7
DK-1362 København K

Tel +45 33 32 31 21
post@cyklistforbundet.dk
www.cyklistforbundet.dk

Høringssvar fra Cyklistforbundet vedr. forslag til lov om klima (2019-2855)

Cyklistforbundet har læst Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets forslag til lov om klima.

31. januar 2020

Cyklistforbundet bifalder overordnet set, at der fremsættes forslag til en klimalov med bindende mål for reduktion af CO₂, progressiv delmålsjustering, handleligt herpå, årlige klimaplaner og en styrkelse af et uafhængigt Klimaråd.

Klimarådets sammensætning

Det bemærkes til §10 stk. 3 vedr. Klimarådets sammensætning, at det er vigtigt, at der i fremtidige udpegninger af rådsmedlemmer kigges i retning af eksperter inden for bæredygtig byudvikling, da fodgænger- og cykelvenlige byer centreret omkring kollektive trafikknudepunkter i høj grad kan bidrage til CO₂-reduktion. Dette er en bæredygtig urbaniseringstendens, som ses i flere byer i både Danmark og resten af verden. Det er vigtigt at et rådsmedlem med fokus på transportområdet også har for øje, at måden vi indretter og ombygger vores byer på har stor indflydelse på morgendagens transportbehov. Cyklisme og anden bevægelsestransport er fremragende mobilitetsværktøjer til at reducere den enkelte CO₂-udledning, også over længere afstande, hvis denne tænkes i kombination med offentlig transport. I samme åndedrag bemærkes, at den forestående revision af planloven bør have tydelige CO₂-reducerende tiltag, jf. Cyklistforbundets nylige bidrag hertil.

Klimarådets antagelser

Cyklistforbundet bemærker, at tonerne fra det nuværende Klimaråd har været af den endog meget "gamle skole". F.eks. har rådsmedlem Niels Buus Kristensen ved flere lejligheder udtalt, at cyklen ikke spiller en rolle i klimaomstillingen (magasinet CYKLISTER 4/19), da fremtidens elbiler bliver CO₂-neutrale når elnettet er CO₂- neutralt. For det første er det udtryk for en ekstremt silopræget tænkning, at CO₂-neutralitet skal opnås uden at se til andre, i øvrigt politisk ukontroversielle, mål, såsom at forbedre folkesundheden, friluftslivet, bymiljøerne, trængslen mv. Alt sammen noget elbiler ikke bidrager til. For det andet virker det meget naivt at antage, at elbiler er CO₂-neutrale så længe brændstoffet er det, da produktionen af elbiler kræver meget store, globale produktionskæder, som alt andet lige vil stille krav til at flere aktører, lande mv. omstiller sig samtidigt.

I samme "gamle skole" har det lydt, at fravalg af bilen er et "velfærdstab". Dette stemmer meget dårligt overens med interessen som fodgænger- og cykelvenlige danske byer oplever i disse år fra byer over hele verden, der igennem årtier har tilvalgt bilen og i dag har måttet erkende, at bilen har medført velfærdstab pga. forurening, støj, forringet sundhed og livskvalitet, trængsel, dårlig pladsudnyttelse og ringe bymiljøer.

Cyklen kan bidrage til CO2-reduktion

Cyklen er en nemmere, sundere og hurtigere løsning til reduktion af CO2 end en ren 1:1 omstilling fra benzinbiler til elbiler. Cyklen udleder 92 % mindre CO2 per kilometer sammenlignet med nutidens benzinbiler, samtidig med at den afhjælper trængsel, sundhed mv. Når 47 % af danskere i job har mindre end 10 km til arbejde og 66 % har mindre end 20 km til arbejde (Danmarks Statistik), er der naturligvis et kæmpe potentiale for at flytte en masse mennesker over på (el-)cykel, hvis vi sørger for at gøre det sikkert og trygt at cykle.

Dette kræver naturligvis, at vi indretter vores transportsystem på en sammenhængende måde med seriøse investeringer. Således bør det altid være muligt at korte og mellem-lange ture kan tilbagelægges på cykel på sikker, komfortabel og velholdt cykelinfrastruktur, både på landet og i byerne. De senere års udvikling med el-cykler og speedcykler har muliggjort cykelture over længere distancer. Endeligt skal transportsystemet understøtte at længere ture kan tilbagelægges i kombination med et effektivt, hurtigt kollektivt trafiknet mellem byerne og landsdelene, der har indrettet trafikknudepunkter med gode cykelparkeringsforhold, højt informationsniveau, pendlercykler mv.

Klimadialogforum

Cyklistforbundet melder sig naturligvis til at deltage i Klimadialogforummet, da cyklen er en meget vigtig spiller, når CO2-udslippet skal reduceres. Cyklistforbundets arbejde understøtter i øvrigt opfyldelsen af mindst fem af FN's verdensmål:

- Nr. 3 - sundhed og trivsel
- Nr. 11 - bæredygtige byer og lokalsamfund
- Nr. 12 - ansvarlig forbrug og produktion
- Nr. 13 – klimaindsats
- Nr. 17 - partnerskaber for handling

Klimapartnerskaber

Cyklistforbundet vil gerne benytte lejligheden til at minde om, at vi sammen med Dansk Erhverv har opfordret regeringen til at nedsætte et Klimapartnerskab for cyklisme i regi af Transportministeriet. De nuværende klimapartnerskaber er ufyldestgørende og er præget af et manglende helhedsblik, hvilket partnerskabet for landtransport desværre er et godt eksempel på, hvor privatbilisme ikke er tænkt med.

Venlig hilsen

Klaus Bondam

Direktør

post@cyklistforbundet.dk

T +45 33 32 31 21

Cyklistforbundet

Rømersgade 5

1362 København K.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Christina Graaskov Ravn
Holmens Kanal 20
1060 København K

Glostrup, fredag, 31 januar 2020

Høringssvar vedr. "Forslag til lov om klima"

Energiforum Danmark takker for lejligheden til at kommentere forslaget til Klimalov.

Vores kommentarer er primært af generel karakter.

Først og fremmest bakker Energiforum Danmark op om handlepligten, der beskrives i §7 stk. 4. Vi mener, at det er en vigtig forudsætning for klimalovens succes, at der løbende kommer en faglig/videnskabelig vurdering af indsatsens effekt, og at regeringen forpligtes til at supplere med ekstra initiativer, hvis det ikke kan anskueliggøres at målene nås med de igangværende initiativer.

Desuden bakker Energiforum Danmark op om det systematiske set-up, der lægges op til. Med statusfremskrivninger og input fra Klimarådet, som baggrund for de årlige klimaprogrammer. I den forbindelse bemærker vi dog, at det er uklart hvornår hvilke elementer skal forelægges og i hvilken rækkefølge. Vi opfordrer derfor til, at det konkretiseres, så den bedst mulig timing sikres i forhold til det øvrige lovarbejde, fx finansloven, og så branchen kan time sine input bedst muligt.

Ydermere bemærkes det, at sammenhængen mellem klimahandlingsplanerne og de årlige klimaprogrammer er mangelfuldt beskrevet, og vi opfordrer til, at der kommer en mere direkte og klart formuleret sammenhæng mellem disse.

Energiforum Danmark bakker op om et forstærket Klimaråds rolle i arbejdet med handlingsplaner og programmer. Det er vigtigt at de politiske beslutninger tages på en bredt funderet faglig baggrund. I den forbindelse anbefaler vi, at Klimarådets dialogforum bliver bredt sammensat og at brancher og organisationer inden for energiefektivisering og bygninger/bygningsdrift er repræsenteret.

I bemærkningerne til loven 2.1.2 står der, at aftaleparterne ikke ønsker at anvende reduktionsmekanismer til opfyldelse af 70 pct.-målet, men åbner samtidig op for, at forliget netop på det punkt kan åbnes. Begrundelsen er, at man ikke er sikker på at kunne nå 70 pct-målsætningen med de løsninger man kender på nuværende tidspunkt. Hvis det er tilfældet, er det fornuftigt at indføre denne "kattelem". Men Energiforum Danmark mener, at 70 pct-målsætningen kan nås uden brug af fx fleksible mekanismer, men at det måske kan vise sig at blive billigere, at nå i mål ved at bruge fleksible mekanismer. Så det handler i højere grad om økonomiske prioriteringer end tekniske muligheder. Set i det lys er det uheldigt at indføre en kattelem, uden at have defineret forudsætningerne for at bruge kattelemmen nærmere.

Vi opfordrer derfor til at definere mere præcist hvornår de økonomiske konsekvenser, af ikke at bruge reduktionsmekanismer, er uhensigtsmæssige i en grad, der bør udløse brug af "kattelemmen".

Energi Forum Danmark konstaterer, at vi med Klima-loven har fået et godt grundlag for at handle, men at loven i sig selv ikke garanterer handling. Meget afhænger derfor af de konkrete handlingsplaner og programmer som følger i kølvandet på loven og her håber vi på langt mere konkrete målsætninger og initiativer.

Med venlig hilsen

Dorte Nørregaard Larsen
Sekretariatsleder
Energi Forum Danmark

Klima -, Energi – og Forsyningsministeriet

Att. chrra@kefm.dk og naalb@kefm.dk
c.c.ceomo@kefm.dk

31.01.2020

VE/02

Vedr: Journalnummer 2019-2855 - Høring over forslag til Lov om klima

Idet der henvises til ministeriets fremsendelse af høringsmateriale af 10. januar 2020 følger hermed Danske Maritimes bemærkninger.

I forhold til det i lovudkastet beskrevne klimaprogram, redegørelse til Folketinget og handlepligt kan Danske Maritime konkret foreslå at følgende kommer til at indgå i Aftale om klimalov:

At staten allokerer midler til gennemførelsen af et grønt færgeprojekt; et second to none-flagskibsprojekt, som samler branchen om udvikling, design og bygning af en topmoderne klima- og miljøvenlig færge. Med en målrettet indsats fra den maritime branche vil Danmark kunne gøre de transportmidler, der binder Danmark sammen til søs, dvs. de mindre ø-færger, til et fælles nationalt anliggende for udvikling til gavn for de danske maritime erhverv. Projektet vil sigte imod at skabe en fremtidig færgestand og samtidig sikre en betydelig reduktion af den nationale udledning. Desuden vil de løsninger, der implementeres i projektskibet, kunne eksporteres og dermed både bidrage til at reducere udledning fra færger/andre skibe på globalt plan og skabe grobund for øget grøn udvikling, vækst og beskæftigelse i Danmark.

Desuden foreslås etablering af en grøn maritim tilskudspulje, som kan yde tilskud til demonstrationsprojekter og implementering af grønne løsninger – både i forbindelse med bygning af nye skibe og opgradering af eksisterende skibe. Tilskudspuljen skal bidrage til, at grønne løsninger i højere grad vælges til og implementeres på såvel nye som eksisterende skibe. En sådan ordning vil bidrage til en hurtigere og mere gennemgribende grøn maritim omstilling, ligesom det vil sætte et naturligt skub på udvikling og videreudvikling af grønne maritime løsninger. Tilskud kan ydes til danske værfter eller udstyrsleverandører til hel eller delvis dækning af meromkostninger forbundet med at tilbyde grønne løsninger til en reduceret pris. Elementer, der inddrages i vurderingen af ansøgning om tilskud, kan være klima- og energiforbedringer samt beskæftigelse.

Når det kommer til at positionere Danmark under klimadiskussionerne i EU og IMO, er industrivirksomhederne, som allerede er på verdensmarkedet, de rette til at være med til

udvikling af fremtidig regulering og til beskrivelsen af nye tekniske krav. At beherske alle relevante teknologier er en forudsætning for at kunne præge de fremtidige præmisser for klimavenlig skibsfart, og for at udbygge den maritime styrkeposition, som Danmark har i det internationale samfund.

Ved at styrke de danske virksomheder og universiteter, særligt inden for de skibstekniske og naturvidenskabelige områder, vil Danmark fremover kunne stå endnu stærkere inden for teknisk faglighed samt som politisk forhandlingskapacitet.

Vi lægger vægt på indgåelse af internationale aftaler vedr. klimaet herunder reduktion af skibsfartens udledninger af drivhusgasser, da skibsfarten er global. Aftalerne bør som udgangspunkt indgås i FNs søfartsorganisation IMO. Udover i større omfang at udnytte eksisterende maritime teknologier og designløsninger, skal der sættes ind over en bred front med hensyn til udvikling af forskellige nye teknologier, løsninger og brændsler samt videreudvikling af allerede eksisterende løsninger.

Skibsfarten har mange forskellige behov.

Der er ikke én enkelt løsning, som kan løse de klimaudfordringer verdenen står overfor. Der er allerede flere forskellige teknologier og brændsler, som man forsker og udvikler inden for, og vi ønsker, at der arbejdes på udvikling indenfor alle områder herunder også nye teknologier.

Med venlig hilsen
DANSKE MARITIME

Valdemar Ehlers
Teknisk chef

Miljøbevægelsen NOAH
Nørrebrogade 39, 1 tv.
2200 København N

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

København, den 3. februar 2020

Re: J.nr. 2019-2855

Høringssvar fra Miljøbevægelsen NOAH

Forslag til klimalov – det der står – og det der ikke står

*Forslaget til klimalov er ikke det, som tusinder sidste år
skolestrejkede for, marcherede for og demonstrerede for.*

Forslaget til en ny klimalov (herefter: lovforslaget) er bortset fra målsætningen om 70 procents reduktion af drivhusgasudledningerne i 2030 i forhold til 1990-niveauet stort set kun en lov om et klimaråd – akkurat som den eksisterende klimalov fra 2014.

Ét vigtigt fremskridt er der dog: den nuværende og fremtidige regeringer forpligtes til at handle. Det modsatte regeringen Thorning-Schmidt og centraladministrationen sig i 2014.

Men det, der står om handlepligten, er meget uklart. I bemærkningerne siderne 8 og 17: ”Handlepligten indtræder, hvis det ikke kan anskueliggøres, at klimalovens mål nås. Dette under hensyntagen til, at man endnu ikke kender de præcise virkemidler, der skal til for at nå hele vejen i mål i forhold til 70 pct. reduktion af drivhusgasser i 2030 i forhold til 1990 samt klimalovens principper for klimaindsatsen.”

Hvad med de øvrige steder i bemærkningerne, hvor handlepligten omtales, eller hvor der i lovforslaget står at ministeren 'fastsætter', 'offentliggør' eller 'udarbejder' - det skal vel også forstås som en pligt - men vel ikke kun "hvis det ikke kan anskueliggøres, at klimalovens mål nås."

Vi finder desværre grund til at kritisere lovforslaget - ikke så meget på grund af det, der står - som på grund af alt det, der mangler.

Lovforslaget ligner rigtig meget den aftale, som et stort flertal af Folketinget indgik den 6. december. (Herefter: aftalen). Hvis en christiansborgsk aftalelogik gør, at aftalens udmøntning i lov ikke kan blive bedre/anderledes end selve aftalen, så er høringsprocessen ret omsonst. Omvendt: hvis loven godt kunne være stærkere end aftalen, så er det mærkeligt, at den ikke er blevet det, men det lader i det mindste det håb tilbage, at for eksempel dette høringssvar kan rette op på manglerne.

Lovforslaget – det der står

Formålsparagraffen om 70 procents reduktion i 2030 afslører ikke, hvorfra dette tal kommer, og det fremgår heller ikke af bemærkningerne.

Der præsenteres fire principper, hvor det første er erkendelsen af det globale problem, som mest handler om Danmark som foregangsland. Der står, at Danmark har et historisk og moralsk ansvar om at gå forrest. Det bliver dog ikke forklaret nærmere, hvor det ansvar kommer fra eller hvad det vil sige at gå forrest. Det kunne bunde i FN's Klimakonvention, men det burde så have konkrete implikationer, der ville gøre forslaget stærkere.

De næste tre principper handler om omkostningseffektivitet, erhvervsudvikling og konkurrencekraft, offentlige finanser og beskæftigelse, sammenhængskraft og social balance.

NOAH er meget tilfreds med, at der lægges vægt på *"reelle, indenlandske reduktioner"*. I den forbindelse er det rimeligt, at der ikke må ske 'lækage', men det forekommer overdrevet, at *"danske tiltag"* skulle kunne *"flytte[r] hele drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser"*. (Vores understregning). Tilføjelsen: *"Dansk erhvervsliv skal udvikles, ikke afvikles"* virker både påklistret og malplaceret, idet en lang række klimatiltag netop i høj grad kunne være med til at udvikle dansk erhvervsliv.

Når den meget kortfattede lovtekst bruger så forholdsvis meget plads til netop disse tre principper, kan man (vi) godt frygte, at de er sat ind for at sikre sig mod radikale omstillingstiltag – på trods af at klimakrisen i den grad kalder på radikale løsninger.

I bemærkningerne står, at Klimarådet skal 'forholde sig til' disse principper. Det er svært at læse som andet, end at Klimarådet akkurat ikke skal anbefale 'radikale' løsninger.

Resten af lovforslaget er en opremsning af proceselementer: ministeren skal hvert 5. år lave en klimamålsætning og en klimahandlingsplan. Klimarådet skal bistå og anbefale, lave status og kommentere, lave et katalog over virkemidler. Ministeren skal hvert år udarbejde et klimaprogram, med status og planlagte tiltag og en redegørelse for Klimarådets anbefalinger og om ministerens holdning hertil. Og mere status. To lange paragraffer handler om Klimarådets organisering.

Alt i alt et lovforslag, der handler om procedure og processer og handlepligt, uden at det giver nogen anvisning af indhold og retning af det kommende klimaprogram, og hvad handlepligten handler om.

Lovforslaget – det der ikke står

Den første og største mangel ved forslaget er, at det ikke indeholder et drivhusgasbudget for Danmark, som er et helt afgørende redskab, hvis man vil styre klimapolitikken.

Budgettet er det miljømæssige råderum, her den danske andel af den mængde drivhusgasser, som videnskaben skønner, at hele verden kan udlede for fremtiden for at kunne undgå, at den globale gennemsnitstemperatur overstiger en bestemt grænse – med en defineret sandsynlighed. Desværre har Klimarådet ikke rådet regeringen til at inkludere et budget, hvilket NOAH og organisationerne bag borgerforslaget har kritiseret meget kraftigt.

Det burde ikke være for sent at indskrive i lovforslaget, at der skal udarbejdes et drivhusgasbudget, selv om det ikke bliver nævnt som en bestemt størrelse. Det er det eneste middel, vi har, selv om vi efterhånden er derhenne, at der næsten intet realistisk råderum tilbage. Flere og flere forskere tager bladet fra munden og siger, at vi godt kan opgive 1,5 graders tærsklen og selv 2 grader vil være næsten umuligt at overholde.

Men med et defineret budget ville offentligheden have noget at forholde sig til. Målsætningen om 70 procents reduktion i 2030 kan man kun sige noget meningsfuldt om, hvis det underliggende budget lægges frem. Sammen med budgettet er det nødvendigt at gøre rede for, hvor stor risiko man vil acceptere for at temperaturtærsklen på 1,5 grader eller 2 grader bliver overskredet.

70 procents reduktion i forhold til udledningerne i 1990 siger også kun noget, hvis man samtidig fortæller, hvilke udledninger der er inkluderet. Er udledningerne fra biomasse, international luftfart og skibsfart med? Hvis luftfartens udledninger er med, bliver så den ekstra klimapåvirkning medregnet, når udledningerne sker højt over jordoverfladen?

Gabet mellem mål og handling - globalt og i Danmark

FN's miljøprogram, UNEP, offentliggør årlige vurderinger af gabet mellem de reduktioner, verden burde gennemføre, og så dem, der rent faktisk er udsigt til, hvis landene overholder de løfter, de har givet om reduktioner. The Emissions Gap Report 2019.

Ifølge det globale budget i denne rapport skal hele verden reducere sine udledninger med 7,6 procent om året fra 2020. Hvis Danmark gør det, så vil vi i 2030 ramme de 70 procent. Dvs. 70 procent er slet ikke ambitiøst i forhold til den globale opgave, og vi vil ikke løfte vores historiske og moralske ansvar endside være et foregangsland, kun ramme gennemsnittet.

Det er ikke rimeligt eller retfærdigt, at for eksempel et fattigt afrikansk land med meget lave aktuelle - og historiske - udledninger skal reducere deres udledninger med 7,6 procent om året, hvis rige lande som Danmark kun gør det samme. Ergo må Danmark reducere med en højere procentsats. NOAHs beregninger siger 20 procent år for år og en reduktion omkring 90 procent i 2030.

TABEL

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
MtCO2	MtCO2		Reduktion	MtCO2	Start-slut	MtCO2		NOAHs		
1990	2030		I 2030	2020	Fra 2020 til	Budget	periode	Budget 2020-2050	Overskridelse	Overskridelse i procent
91	30	33%	67%	62	2050-lineær	960	2020-2050	305	655	214.8%
91	42	46%	54%	62	2050-exp	524	2020-2050	305	219	71.8%
91	31	34%	66%	62	2040-lineær	640	2020-2040	305	335	109.8%
91	11	12%	88%	62	2040-exp	350	2020-2040	305	45	14.8%
91	25	27%	73%	62	2036-lineær	518	2020-2036	305	213	69.8%
91	9	10%	90%	62	2036-exp	306	2020-2036	305	1	0.3%

Tabellen illustrerer tre reduktionsperioder fra 2020 til et år med næsten nul-udledning. For hver periode er givet en lineær reduktionssti (med samme reduktion hvert år) og en eksponentielt aftagende reduktionssti (med samme procentsats i reduktionerne år-for-år). Udgangspunktet er i alle tilfælde en samlet udledning i 1990 på 91 MtCO2 og en samlet udledning i 2020 på 62 MtCO2.

Kun i den nederste række nås en samlet udledning i perioden, der matcher det budget NOAH har beregnet ud fra IPCC's 1,5 C rapport, nemlig 305 MtCO2. Overskridelserne ses i de to sidste kolonner.

Siden vedtagelsen af Klimakonventionen i 1992 har det stået klart, at de lande, der har det største historiske ansvar for drivhusgasudledningerne, også må løfte den største del af opgaven. Det har de rige, tidligt industrialiserede lande ikke gjort.

Det er det kampen på alle COP'erne har stået om i 25 år. Hvem skal gå forrest med reduktionerne - og betale for tab og ødelæggelser.

Lovforslaget er simpelthen ikke præcist nok som ramme til, at loven vil kunne virke efter hensigten - ikke engang i forhold til de 70 procent.

Internationale forpligtelser, klimafinansiering - loss & damage

Klimaloven bør indeholde et afsnit, der forpligter Danmark til at leve op til sit globale ansvar, jf. Klimakonventionen, ikke kun via indenlandske reduktioner, men også i form af klimafinansiering, der skal være 'ny og additionel' samt omfatte bidrag til 'loss & damage'. Det skal foregå med respekt for oprindelige folks rettigheder, ligestilling og kvinders rettigheder.

Verdensmålene, SDG

Katherine Richardson, professor på KU og medlem af Klimarådet har i en ny bog *Hvordan skaber vi bæredygtig udvikling for alle* beskrevet det, hun kalder Spændingsfeltet mellem verdensmålene.

Det er en spænding mellem tre mål, der relaterer sig til miljø, biodiversitet og klima, nemlig 13: Klimaindsats; 14: Livet i havet og 15: Livet på land - på den ene side og på den anden side seks mål, der relaterer sig til menneskelig velfærd: 1: Afskaf fattigdom; 2: Stop sult; 3: Sundhed og trivsel; 4: Kvalitetsuddannelse; 5: Ligestilling mellem kønnene og 6: Rent vand og sanitet.

KR skriver: *"Når ressourcerne er begrænsede, og der stadig er mange mennesker på Jorden, for hvem verdensmål 1 til 6 ikke er indfriet, betyder det, at verdensmål 10 - mindre ulighed - er centralt for fortsat samfundsudvikling."*

Med andre ord: verdensmål 10: Mindre ulighed er det mål der som en prisme samler de tre miljø-, biodiversitets- og klimamål på den ene side og de seks velfærdsmål på den anden. Det er det som flere og flere miljø- klima-, udviklings- og sociale organisationer i hvert fald siden 2004 har udtrykt med parolen Climate Justice Now!

Efter alle disse år med svigtede løfter og manglende handling er det på tide, at klimaretfærdigheden afspejles i en dansk klimalov.

Om Klimarådet og dialogforum.

Det fremgår af bemærkningerne side 20, at nye medlemmer af Klimarådet skal vælges efter enighed af Klimarådets medlemmer. Der står, at det er af hensyn til Klimarådets uafhængighed, hvilket er prisværdigt. Men det vil betyde, at det enkelte rådsmedlem får en veto. Det er måske for vidtgående.

Med hensyn til det foreslåede Klimadialogforum bør det sikres, at de unge som i så høj grad har været med til at bringe klimaet op på den politiske dagsorden - og meget mere end for eksempel erhvervsorganisationer - bliver repræsenteret, uanset at de kun i ringe grad er organiseret i NGO'er.

Om klimaneutralitet, delmål, Parisaftalen, fleksible mekanismer og no back-sliding.

I bemærkningerne side 28 står: *Klimaneutralitet vurderes ud fra en sammenligning af opgørelser af drivhusgasser, der udledes, og drivhusgasser, der optages i Danmark. Der er opnået klimaneutralitet, når der ikke udledes flere drivhusgasser, end der optages. [...] Med Parisaftalen er der enighed om at arbejde for at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grader. Danmarks klimaindsats skal understøtte denne målsætning.*

Og side 30: *"Delmålene skal fastsættes under hensynstagen til rammerne i Parisaftalen, den klimavidskabelige udvikling, det langsigtede mål om klimaneutralitet i senest 2050, med Parisaftalens målsætning om en temperaturstigning på maksimalt 1,5 grader for øje og efter inddragelse af Klimarådet. Et nyt mål, der fastsættes, må, jf. aftale om klimalov, ikke være mindre ambitiøst end det seneste fastsatte mål. Dette følger af Parisaftalens princip om "no back-sliding"."*

NOAH finder, at Danmark skal forpligte sig til at yde sit fair bidrag til '1,5 graders målsætningen' og ikke blot "understøtte" eller at have Parisaftalens 1,5 grader "for øje". Med mindre delmålene befinder sig på en reduktionskurve, der er i overensstemmelse med den danske andel af det globale 1.5 graders budget, er det vanskeligt at se, hvad de skal gøre godt for.

Klimaneutralitet er ikke et 'neutralt' begreb. NOAH anvendte ikke udtrykket i vores klimalovforslag i 2010, men skrev: *Loven skal sikre, at Danmarks udledning af drivhusgasser hurtigt reduceres til et niveau, der er mindre end hvad der optages i planter, jord og sediment via naturlige processer og mekanismer.*

Hvis klimaneutralitet forstås som *optaget i planter, jord og sediment via naturlige processer og mekanismer*, så kan vi acceptere brugen. Men hvis det kan inkludere CO₂-fangst og lagring (CCS eller BECCS) er vi stærkt imod. Og hvis det betyder, at udledning af CO₂ fra afbrænding af biomasse betragtes som CO₂-neutralt, så er vi stærkt imod. Det betyder for os at se, at definitionen må tydeliggøres.

Klimaneutralitet i 2050 (forstået som at udledningerne *er mindre end hvad der optages i planter, jord og sediment via naturlige processer og mekanismer*) er efter NOAHs vurdering for sent, hvis dansk klimapolitik skal være i overensstemmelse med en klimavidskabelig vurdering af 1,5 graders målsætningen, dvs. det globale råderum jf. tabellen ovenfor.

No back-sliding" bør efter NOAHs opfattelse skrives direkte ind i lovteksten, mens kattelommen til fleksible mekanismer (bemærkningerne side 10) bør fjernes.

Lovforslaget – det der ikke står: programmer

Det næste, vi savner, er specificerede krav om programmer for arealanvendelse, energibesparelser og energieffektivisering, fremme af vedvarende energi, affaldshåndtering, transport - og et klimatilpasningsprogram, sådan som NOAH foreslog i 2010.

Her om arealanvendelse som eksempel: (se § 11 i NOAHs forslag)

Et program for en økologisk og bæredygtig arealanvendelse, som hænger sammen med klimalovens målsætninger, budgetter og øvrige programmer. Det skal angive konkrete målsætninger og virkemidler

til at øge optag af kulstof/CO₂ (dræn) og begrænse udledningen af drivhusgasser. At øge kulstofoptaget er lige så vigtigt som at reducere udledningerne.

Programmet skal angive sammenhængen med handlingsplaner, strategier og politiske aftaler, der er indgået vedrørende land- og skovbrug, biodiversitet og natur- og miljøforhold, herunder eventuelle interessekonflikter, som begrunder en konkret prioritering,

Og programmet skal angive sammenhæng med og eventuelle konflikter i forhold til gældende internationale aftaler, EU-retsforskrifter og dansk lovgivning i øvrigt.

Det skal angive forslag til initiativer, virkemidler og mekanismer, der skal bidrage til opfyldelsen af målsætningerne og fjernelse af barrierer, og den periode, som programmet vedrører.

Lovforslaget – hvad der heller ikke står

En anden meget vigtig del af en stærk klimalov vil være bestemmelser om koordinering med anden lovgivning, så denne udformes og anvendes på en måde, der er i overensstemmelse med klimalovens målsætninger og budgetter. Kommuner og virksomheder støder for eksempel hele tiden ind i lovgivning og bestemmelser, der er selvmodsigende og i strid med miljø- og klimamål.

I bemærkningerne side 19 står: *"Klima-, Energi- og Forsyningsudvalget kunne indkalde relevante fagministre til gennemgang af de dele af regeringens klimaprogram, som den enkelte fagminister har ansvar for, herunder på både det nationale og det internationale område."*

Det fremgår ikke, at andre fagministre er forpligtet til at sikre, at lovgivning og administration på deres ressortområder lever op til Klimalovens og klimaprogrammernes målsætninger.

Klimaloven bør have et afsnit, der omfatter den indsats, som borgerne og den offentlige sektor nødvendigvis må fortsætte og forstærke for at bidrage til den samlede danske indsats, dvs. energibesparelser og energieffektiviseringer, indkøb og forbrug, transport mv.

Klimaloven bør også fortælle, hvilket område, der er omfattet, som i NOAHs forslag: § 3. Loven gælder på land- og søterritoriet og i den eksklusive økonomiske zone, for flyvninger, der foregår fra eller ankommer til en flyveplads i Danmark og for bunkring af skibe foretaget i Danmark.

Det ville utvetydigt betyde, at olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen også bliver omfattet - målt i forhold til et dansk CO₂-budget bør der være fuldt stop for den 8. udbudsrunde og en udfasning af olie- og gasproduktionen i overensstemmelse med drivhusgasbudgettet. International luftfart og skibsfart, som til stadighed er sluppet uden om krav i de internationale klimaforhandlinger vil ikke slippe helt som i regeringens forslag,

Sammenfatning

Sammenfattende må vi desværre konstatere, at det foreliggende forslag til klimalov slet ikke vil leve op til de store forventninger, der er skabt i befolkningen om en ny, ambitiøs linje i klimapolitikken.

Regeringen - både den nuværende og de kommende - vil blive udsat for et stadigt pres for at slække på snart det ene og snart det andet, når loven ikke er stærkere udformet.

Klimakrisen har hele tiden u hensigtsmæssige konsekvenser for nogen, for nyligt for eksempel indonesere og australiere. Men hvad bliver der af det historiske og moralske ansvar, hvis man vil forsikre sig mod den slags konsekvenser ved at overlade det til andre at rage kastanjerne ud af ilden for en?

Klimaloven bør være det redskab, regeringer har til at holde målet klart for sig selv - og når de udsættes for pres. Til den ende er der brug for et drivhusgasbudget i loven.

Det er ikke for sent at rette op på det.

Med venlig hilsen

Palle Bendsen

NOAH Klimaretfærdighed og Energi

NOAHs publikation En dansk klimalov november 2019 inkl. NOAHs forslag til en klimalov fra 2010.

NOAHs beregninger af budget og Reduktionsveje i klimaloven november 2019

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
DK-1060 København K

Att: chr@kefm.dk og naalb@kefm.dk

Forslag til lov om klima journalnummer 2019-2855

3F har modtaget høring af forslag til lov om klima.

3F takker for den fremsendte høring og støtter lovforslaget, herunder målet om at reducere udledningerne med 70 pct. fra 1990-niveau på en måde, der ikke svækker sammenhængskraften og den sociale balance. Den grønne omstilling af Danmark og resten af verden kan og bør forenes med forbedret levestandard og gode job. For fagbevægelsen er det vigtigt, at Danmark er et foregangsland, at den grønne omstilling skaber flere gode job, at løsninger afspejler kollektive beslutninger og internationalt forpligtende samarbejde, og at klimakrisen og den grønne omstilling ikke øger uligheden i Danmark.

3F har på den baggrund nedenstående kommentarer til lovforslaget.

Grøn omstilling, social balance og sammenhængskraft

3F støtter lovforslagets stk. §1 stk. 2,2 og 2,3. og finder det afgørende, at Danmark viser, at der kan gennemføres en grøn omstilling og samtidig bibeholdes et stærkt bæredygtigt velfærdssamfund, hvor sammenhængskraften og den sociale balance sikres. Ligeledes finder vi det vigtigt, at der tages hensyn til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse, og at dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles. Det er 3F's vurdering, at 70 pct.-målet og klimaindsatsen vil give nye og vigtige muligheder for teknologiudvikling, kompetenceudvikling blandt lønmodtagerne samt øget eksport. Som alle er til gavn for samfundsøkonomien.

3F finder, at social balance og sammenhængskraft med fordel kunne foldes ud og i det videre arbejde operationaliseres, bl.a. med henblik på at identificere eller udvikle relevante indikatorer. Disse kunne f.eks. omfatte ændringer i

- jobmuligheder, beskæftigelse og arbejdsløshed på lokalt og nationalt niveau,
- udbud og efterspørgsel på arbejdskraft og kompetencer, herunder uddannelses- og opkvalificeringsbehov,
- indkomst for relevante grupper,
- geografisk mobilitet.

FAGLIGT FÆLLES FORBUND
Kampmannsgade 4
DK-1790 København V
tlf. +45 70 300 300
fax +45 70 300 301
e-mail: 3f@3f.dk
www.3f.dk
CVR-nr. 31 37 80 28

For så vidt angår kompetencer, herunder uddannelses- og opkvalificeringsbehov, finder FH det vigtigt, at der fokuseres på både

- 1) job- og uddannelsesskift
- 2) videreuddannelse af faglærte til at bidrage til implementeringen af de tekniske løsninger, der allerede findes.
- 3) efteruddannelse af både faglærte og ufaglærte

Effekterne på social balance og sammenhængskraft bør opgøres både for

- a) konkrete klimatiltag,
- b) det samlede, årlige klimaprogram og i
- c) klima-, energi-, og forsyningsministerens redegørelse til Folketinget.

Klimarådet, dets ekspertise og sekretariat

3F støtter styrkelsen af Klimarådet. Dog finder 3F, at §10, stk. 3 i lovforslaget bør justeres, så Rådet også sikres ekspertise, der gør det muligt for Rådet dels at vurdere effekterne af konkrete klimatiltag og det samlede årlige klimaprogram for social balance og sammenhængskraft. Vi finder at der også bør tilføjes ekspertise på området omkring beskæftigelsesmuligheder og kompetencer målrettet vedvarende produkter og teknologier. Ligesom at ekspertisen omkring økonomi, også bør indbefatte samfundsøkonomien bredt, således at både cost og bennefit bliver inddraget i analyserne.

Ligeledes kan det overvejes at styrke Klimarådets internationale ekspertise, bl.a. med henblik på at kunne opgøre internationale effekter og indtænke, udnytte og styrke regulering på EU-niveau, jf. nedenfor.

FH støtter ligeledes tildelingen af flere ressourcer til sekretariatet, idet der må forudses et stort og stigende behov for understøttelse af rådet og den generelle klimadebat fremover, og fordi Rådet bør sikres de nødvendige forudsætninger for at kunne vurdere, hvilke effekter enkeltstående klimatiltag og det samlede, årlige klimaprogram har for social balance og sammenhængskraft. Det er ligeledes afgørende, at sekretariatet sikres tilstrækkelige ressourcer til løbende at kunne inddrage interessenter, jf. nedenfor.

Klimarådets analyser

Bestemmelsen i §5, stk. 2 og 3, om at Klimarådet skal udarbejde et katalog over mulige virkemidler, og at Klimarådet kan udarbejde analyser af og anbefalinger til Klimaindsatsen mv., støtter vi fra 3F's side.

Vi finder dog, at det med fordel kunne gøres klart, hvorvidt Klimarådet med udarbejdelsen af virkemiddelkataloger forventes at skulle varetage opgaver, der

hidtil har fundet sted i ministerier. I givet fald bør det specificeres, at Klimarådet vil etablere følgegrupper og lignende med henblik på at inddrage faglig ekspertise og bemærkninger fra andre aktører. Dette vil i 3F's optik ligge i naturlig forlængelse af etableringen af klimapartnerskaber og Grønt Erhvervsforum, hvormed man har mobiliseret ikke-statslige aktører til at tage del i omstillingen og komme med konkrete forslag.

3F finder ligeledes, at Klimarådet skal forpligtes til at offentliggøre bagvedliggende antagelser, modeller mm. Det kan sikre gennemsigtighed, informere den generelle klimadebat og gøre det muligt for ikke-statslige aktører at bidrage til udviklingen af konkrete forslag og vurdere deres effekter. Dette kunne fx gøres vha. metodenotater.

Endelig finder vi, at det ville være nyttigt, hvis Klimarådet ikke først i februar det følgende år skulle vurdere regeringens klimaindsats på grundlag af det forudgående års klimaprogram, som fremlægges i september (et halvt år før), og redegørelse til Folketinget (se side 15). Dette vil medvirke til at styrke andre aktørers mulighed for at bidrage med bemærkninger og konkrete forslag til den fremadrettede indsats. Det kunne evt. overvejes at opsplitte Klimarådets aktiviteter, så Rådet allerede i fx december skulle vurdere regeringens klimaindsats på baggrund af klimaprogrammet fra september, mens dets anbefalinger fortsat kunne fremsættes i februar.

Klimadialogforum

3F støtter oprettelsen af et klimadialogforum, jf. §12. 3F finder det positivt, at arbejdstagerorganisationer vil være repræsenteret i forummet og ser frem til klima-, energi- og forsyningsministerens fastsættelse af nærmere regler om, hvilke organisationer og institutioner, der indstiller medlemmer til klimadialogforummet. 3F opfordrer til, at forummet snarest etableres konkret.

Internationalt perspektiv

3F støtter, at loven også har et internationalt sigte, jf. bl.a. §1. Vi finder det afgørende for den samlede klimaeffekt og dermed også opbakningen til omstillingen i Danmark, at konkrete klimatiltag ikke blot forskyder produktion og dermed arbejdspladser og udledninger til udlandet. Lovforslagets bestemmelse på dette punkt (§1, stk. 2,4) kunne med fordel strammes, således, at danske tiltag ikke blot må flytte "en væsentlig del af" drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser (i det rundsendte lovforslag står der "hele" drivhusgasudledningen).

3F støtter, at der i den årlige klimastatus og -fremskrivningen vil indgå en særskilt global afrapportering på Danmarks klimaindsats i forhold til de globale udledninger, jf. §6, stk. 3. 3F vil dog samtidig opfordre til, at man ikke blot i en samlet afrapportering men også for hvert enkelt virkemiddel og tiltag opgør internationale klimaeffekter (positive og negative), herunder som følge af fortrængning af fossile

brændsler, udvikling og udbredelse af teknologi, teknologisk lock-in, 'carbon leakage' og lignende.

Endelig finder 3F det vigtigt, at den danske klimaindsats og Klimarådets arbejde aktivt indtænker, udnytter og styrker regulering og tiltag på EU-niveau, herunder Green Deal og Just Transition Fund, EU's langsigtede strategi frem mod 2050, EU's byrdefordeling og LULUCF-forordning samt Horizon, bl.a. med henblik på at mindske lækage, fremme forskningsindsatser og sikre beskæftigelse, social balance og sammenhængskraft i Danmark. Og at man samtidig inddrager forskellige interessenter i dette.

Med venlig hilsen

Jesper Lund-Larsen

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

Københavns Universitets høringssvar over forslag til lov om klima

3. FEBRUAR 2020

Københavns Universitet (KU) takker for muligheden for at komme med bemærkninger til forslag til lov om klima.

KU støtter helhjertet lovforslagets mål om 70 procents reduktion af Danmarks udledning af drivhusgasser i 2030 og klimaneutralitet i senest 2050.

NØRREGADE 10
1165 KØBENHAVN K

KU anbefaler overordnet set, at regeringens, herunder Energi- Klima og Forsyningsministeriets vurdering og prioritering af tiltag og virkemidler, der anvendes for at reducere udledningen af drivhusgasser i Danmark, som forventes at ske på baggrund af Klimarådets anbefalinger, tager højde for og vælger tiltag, som har positive, afledte effekter på den generelle sundhed og det omgivende miljø, herunder biodiversiteten, i Danmark.

TLF 35 33 46 91

anbat@adm.ku.dk

SAG: 000-0010/20-7000

DOK.NR.: 18284686

Det fremgår af lovens almindelige bemærkninger at Klimarådet kan bestille analyser i Energistyrelsen indenfor rammerne af den bevilling der er afsat til Klimarådet på Finansloven. KU bemærker, at værdien af Klimarådet særligt ligger i rådets kapacitet for at kvalificere betydningen af forskellige målsætninger og fremskridt i opnåelsen heraf. KU finder det derfor relevant at give Klimarådet mulighed for bredt at udarbejde og rekvirere analyser, som kan bistå til indfrielsen af målsætningerne baseret på den grundighed, forskerne tilstræber i videnskaben og ikke kun i Energistyrelsen.

KU har følgende konkrete bemærkninger til høringen:

Lovforslagets § 6, nr. 3

KU finder det positivt, at effekterne af dansk import og forbrug også skal belyses i den foreslåede globale afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats.

Lovforslagets § 9

SIDE 2 AF 3

KU bemærker, at Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) med den foreslåede bestemmelse officielt bliver regeringens rådgiver i forhold til den klimavidenskabelige udvikling. DMI er en institution under klima-, energi- og forsyningsministeren og er underlagt ministerens instruktionsbeføjelse. KU finder det potentielt problematisk, at en institution, som ikke er uafhængig af regeringen, med lovforslaget gøres til den officielle, autoritative institution på det klimavidenskabelige område. Det kan endvidere potentielt besværliggøre et samarbejde med det uafhængige Klimaråd og i sidste ende svække Klimarådet.

Det fremgår endvidere om DMI i anmærkningsteksten på finansloven, at DMI er national myndighed og videns center inden for vejr, hav og klima i Danmark og Grønland. KU er ikke bekendt med, at DMI i medfør af lov eller bekendtgørelse er forpligtet til at inddrage den eksisterende faglige ekspertise, der findes ved universiteterne eller i institutioner, f.eks. De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) eller Asiaq i Grønland, i udførelsen af DMI's opgave med at være national myndighed og videns center. KU finder det på den baggrund uklart, hvordan DMI bør balancere resultater fra egen forskning med resultater opnået ved andre institutioner. KU finder denne uklarhed særlig betænkelig, idet DMI ikke er en uafhængig myndighed men indgår i det almindelige over-/underordningsforhold til klima-, energi- og forsyningsministeren og dermed er underlagt dennes instruktionsbeføjelser.

Lovforslagets § 10, stk. 2

KU finder det positivt, at Klimarådets uafhængighed foreslås styrket ved, at formanden og nye medlemmer af rådet vælges ved indstilling fra Klimarådet selv, og at klima-, energi- og forsyningsministerens efterfølgende udpegning kun helt undtagelsesvist ikke vil følge rådets indstilling.

Lovforslagets § 10, stk. 3

KU finder det positivt, at Klimarådet ved sin sammensætning foreslås styrket inden for klimavidenskabelig forskning og adfærdsforskning af relevans for klimaområdet.

Lovforslagets § 12, stk. 5

KU bifalder, at der med Klimadialogforummet foreslås at være et formelt, institutionelt forum, hvor relevante interessenter kan have en kontinuerlig dialog med Klimarådet om rådets arbejde.

KU har noteret, at den foreslåede bestemmelse indeholder en bemyndigelse for klima-, energi- og forsyningsministeren til at fastsætte nærmere regler om, hvilke organisationer og institutioner, der indstiller medlemmer til klimadialogforummet.

KU vil imidlertid gerne allerede på nuværende tidspunkt gøre opmærksom på universitetets fagkundskab på dette område. Som det eneste danske universitet med en dedikeret uddannelse til studiet af klimaforandringer (kandidatuddannelsen i klimaforandringer) har KU opbygget et forsknings- og undervisningsmiljø, der med sin spændvidde fra klimamodeller og biodiversitet til økonomiske og etiske aspekter ved klimaforandringer, betyder, at KU har en unik ekspertise til at bidrage med konstruktiv rådgivning om Danmarks vej til en 70 procents reduktion af drivhusgasser i 2030 og klimaneutralitet i senest 2050.

KU skal derfor anmode Klima-, Energi- Forsyningsministeriet om, at ministeriet vil tage KU i betragtning som en indstillingsberettiget institution til klimadialogforummet, når bekendtgørelsen skal udarbejdes. KU finder det væsentligt, at politiske beslutninger på klimaområdet er baseret på den nyeste forskning, og KU vil være en naturlig aktør til at bidrage hertil.

Endelig vil KU gerne benytte denne lejlighed til at foreslå, at der udvikles en konkret forskningsudviklingsstrategi, som skal have til formål at gøre f.eks. grøn energiproduktion konkurrencedygtig på markedsvilkår i f.eks. Kina og Indien. Forskningsudviklingsstrategien skulle understøtte, at danske forskningsmiljøer i endnu højere grad bidrager til udviklingen og udbredelsen af grønne teknologier i folkerige lande som Kina og Indien, der i høj grad vil afgøre, hvordan klimaet vil udvikle sig.

Med venlig hilsen

Anders Bau Truelsen
Fuldmægtig

Center for Klimaneutralt Danmark
chrra@kefm.dk
naalb@kefm.dk

Kopi sendt til
ceomo@kefm.dk

Journalnummer 2019-2855.

19-12-2019
Side 1 af 2

Høring over forslag til Lov om klima

Dansk Affaldsforening takker for at have modtaget lovforslag om Lov om Klima.

Formålet med loven

Dansk Affaldsforening støtter til fulde op om det ambitiøse klimamål med et mål om 70 pct. reduktion af drivhusgasudledningerne i 2030 ift. 1990 og et langsigtet mål om klimaneutralitet i senest 2050 og med Parisaftalens 1,5 graders målsætning for øje.

Affaldssektoren ønsker at levere et solidt bidrag til klimamålet. Det gælder dels gennem vores arbejde med at gøre affaldsenergien CO2-neutral, men det gælder også gennem det løbende arbejde med at styrke den cirkulære økonomi. Hvordan vi konkret kan styrke den cirkulære økonomi, har vi anvist i vores fælles udspil i KL Samt i vores eget udspil "Mere genbrug – bedre klima".

Klimagevinster i affaldssektoren møder metodemæssig udfordring

Affaldssektorens største klimagevinster opnås, når det lukkede kredsløb i en cirkulær økonomi sikrer, at affaldet bliver en ressource, der erstatter virgine ressourcer. Heri består en metodemæssig udfordring, da det i dag kun er de direkte reduktioner – ved indsamling og håndtering af affaldet – der kan synliggøres. Da selve genanvendelsen – og dermed CO2-besparelsen i forhold til virgine ressourcer – ofte sker i udlandet.

Det fremgår, at Klimalovens mål udelukkende skal omfattes af drivhusudledninger fra dansk grund. Da udvindingen af virgine ressourcer og den tilhørende CO2-udledning sker langt fra dansk grund, vil arbejdet med at styrke den cirkulære økonomi desværre ikke blive tillagt nogen værdi i den løbende klimastatus. Dansk Affaldsforening efterspørger derfor en metode, der sikrer, at også klimagevinsterne ved styrkelsen af den cirkulære økonomi kan blive synliggjort, når der løbende skal gøres status for Danmarks klimaindsats. Det kunne evt. laves som et tilknyttet regnskab, der på sigt også sættes mål for.

Dansk Affaldsforening
Vester Farimagsgade 1, 5.
1606 København V

Tlf.: 72 31 20 70
danskaffaldsforening.dk

Om reduktionsmekanisme i affaldssektoren

Dansk Affaldsforening noterer, at der i lovforslaget fastlægges, at de såkaldte reduktionsmekanismer ikke ønskes anvendt til opfyldelsen af 70 procent-målsætningen. Det er naturligvis en forståelig politisk beslutning, men Dansk Affaldsforening ønsker at gøre opmærksom på, at denne beslutning vil have betydning for den samlede klimaopgørelse over affaldssektoren. Det skyldes, at den import af forbrændingseget affald – fra fx Storbritannien – der foregår i dag, medfører en direkte CO₂-udledning i Danmark, når affaldet energiudnyttes. Men samtidig undgår eksportlandet en større udledning af drivhusgasser, når affaldet nu ikke længere deponeres der. Vi har fuld forståelse for, at man ikke ønsker at gøre brug af reduktionsmekanismer, men vil blot gøre opmærksom på, at import af affald allerede i dag kan anses som værende en reduktionsmekanisme.

Klimastatus og -fremskrivning bør ske via interessentinddragelse

Et komplet og retvisende datagrundlag er afgørende for at kunne holde øje med udviklingen i Danmarks klimainsats. Derfor er vi i Dansk Affaldsforening tilfredse med, at der i lovforslaget lægges op til en årlig klimastatus og -fremskrivning i april. Vi vil i den forbindelse kraftigt opfordre til, at denne status og fremskrivning udarbejdes i tæt samarbejde med interessenterne. Særligt på miljøområdet er der ofte diskussioner af kvaliteten af datagrundlaget, og derfor vil vi opfordre til, at Energistyrelsen arbejder på en tæt interessentinddragelse, så relevante parter høres, før en endelig klimastatus og -fremskrivning præsenteres.

En styrkelse af Klimarådet

Dansk Affaldsforening bifalder, at Klimarådet styrkes og får tilført flere ressourcer. Særligt noteres det med glæde, at Klimarådets uafhængighed ønskes tydeliggjort ved at lade rådets medlemmer stå for at vælge formanden, næstformænd og medlemmerne fremadrettet. Med ønsket om at indføre en juridisk bindende klimalov bliver rollen som uafhængig rådgiver kun vigtigere fremadrettet. Herudover vil Dansk Affaldsforening gerne rose initiativet med at styrke Klimarådets interessentinddragelse gennem oprettelsen af et klimadialogforum. Som repræsentant for de kommunalt ejede affaldsselskaber stiller vi os naturligvis til rådighed for det arbejde, der skal foregå i klimadialogforummet.

Klimaprogram, redegørelse til Folketinget og handlepligt

Dansk Affaldsforening noterer, at der i lovforslaget lægges op til en fast kadence for opfølgningen på klimainsatsen gennem et klimaprogram og en årlig redegørelse til Folketinget. Denne tilgang bifalder Dansk Affaldsforening, idet den sikre klare rammer for såvel politikere som de organisationer, der arbejder med området.

Klima-, Energi- og
Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Plan – Fjernvarme Bygas & Kraftvarme
Direkte tlf. +452 7952785
E-mail amaewe@hofor.dk
Dato 30.01.2020

Hørringssvar vedr. lov om klima

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

HOFOR takker for muligheden for at kommentere på lovforslaget om Lov om Klima. HOFOR bakker op om lovforslaget, som er helt i tråd med HOFORs vision om at være et grønt fjernvarmeselskab.

Vi hæfter os især ved at 70 pct.-målsætningen er blevet gjort bindende, hvilket vi anser, som et vigtigt skridt for at sikre den grønne omstilling. En bindende målsætning giver mulighed for at prissætte CO2-reduktioner, hvilket fjernvarmesektoren kan bruge til at foretage en grøn omstilling med en pris på det, som vi gerne vil have mindre af.

Derudover hæfter vi os også ved, at man med loven forpligtiger sig på lang sigt, hvilket er vigtigt for at sikre, at vores såvel som andre brancher med lange investeringshorisonter, kan foretage omstillingen så omkostningseffektivt som muligt.

Med venlig hilsen

HOFOR

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

2. februar 2020

Høringssvar vedrørende

Forslag til Lov om klima

Sendt i høring 10. januar 2020

Kommentarer til lovforslagets enkelte paragraffer.

§ 1

Stk. 1 Det er meget svagt, når der blot står, at Parisaftalens 1,5 graders mål blot skal holdes "for øje". Forslagets tekst afspejler aftaleteksten, men aftaleparterne bør kunne enes om en mere forpligtende tekst i overensstemmelse med aftalens oprindelige tekst, om at forfølge målet om at begrænse temperaturstigningen til 1,5 grader (min oversættelse).

Det er en stor fejl, at 70 % reduktionen ikke følges af en forpligtelse til at beregne et samlet CO₂e-budget for Danmarks territorium i perioden fra 2020 og frem til 2030 og videre til 2050. Klimaet reagerer på den kumulerede mængde drivhusgasser der udledes, og ikke på en bestemt reduktionsprocent et år. Derfor er et CO₂e-budget vigtigt. Et budget kunne adressere lovforslagets principper med reference til Parisaftalen, Danmark som foregangsland og Danmarks historiske og moralske ansvar for at gå forrest.

Med hensyn til Danmarks globale rolle, historiske og moralske ansvar og en kommende global klimastrategi, vil jeg henvise til konceptet Greenhouse Development Rights (GDR) som løbende udvikles i et samarbejde mellem EcoEquity og Stockholm Environmental Institute.

Teksten om lagring af CO₂ i undergrunden (CCS) bør fjernes helt fra bemærkningerne idet CCS ikke indgår i danske energiplaner fordi CCS blot vil fordyre og forsinke den grønne omstilling.

I lovbemærkningerne åbnes for at benytte fleksible mekanismer, hvis det viser sig vanskeligt at nå i mål til 2030. Køb af CO₂-kvoter og offsetting er spild af penge i en omstillingsproces og muligheden bør fjernes fra bemærkningerne. Det understreger samtidig, hvor vigtigt det er at knytte et samlet drivhusgasbudget op på 70 % målet i 2030.

§ 2

Jeg foreslår, at der i § 2 indsættes et stk. 3. "Klimamålsætninger og klimahandlingsplaner jf. stk. 1 og 2, udarbejdes i overensstemmelse med det danske territoriums samlede drivhusgasbudget, der fastlægges på videnskabelig basis og efter principperne i denne lovs § 1 stk. 2 1) og 4)."

Aftalens tekst om at "Et nyt delmål, der fastsættes, må ikke være mindre ambitiøst end det seneste fastsatte delmål (efter Parisaftalens princip om no backsliding)." er røget ud. Princippet bør føjes ind i lovteksten.

§§ 3, 4 og 5

Handler alle om Klimarådet opgaver og man undres over, hvorfor disse paragraffer ikke står samlet med paragrafferne 10, 11 og 12, der handler om Klimarådets organisering?

§ 6

Heri ligger også muligheden for at tilføje et punkt, hvor der kræves en sammenligning mellem den forventede fremtidige drivhusgasudledning og det til 70 % målet tilhørende drivhusgasbudget som nævnt ovenfor under § 2.

§ 7

Paragraffen er alt for uforpligtende fordi alle dele af samfundet skal bidrage til at levere CO₂-reduktioner. Der er brug for, at tydeliggøre, at det nævnte klimaprogram skal bestå af en række programmer med egne tiltag og virkemidler. Jeg foreslår derfor, at der i stk. 2, 2) i opremsningen indskydes uddybende tekst der nævner en række centrale programmer og sektorer, der skal redegøres for. Den samlede tekst kunne lyde:

Stk. 2, 2) "Planlagte klimatiltag og virkemidler og deres effekt på kort og lang sigt inden for programmer som emissionsreduktion, klimatilpasning, arealanvendelse, energibesparelser og energieffektivisering, vedvarende energi, affaldshåndtering, transport m.m."

Stk. 3 og 4

Spørgsmålet om handlepligtens aktivering er hængt op på den meget vage formulering om at målopfyldelsen "kan anskueliggøres". I stk. 3 står der i forvejen at det er en vurdering og derfor bør ordene "det kan anskueliggøres, at" fjernes. Tilsvarende i stk. 4 bør "anskueliggøres" også fjernes.

§ 12

Paragraffen bør fjernes fra lovforslaget, alternativt skrives om. Klimarådet skal være et ekspertorgan, der rådgiver ud fra videnskabelige kriterier. Det er derfor forfæjlet, at gøre Klimarådets medlemmer til genstand for en række store interesseorganisationers fortalervirksomhed forud for udgivelsen af rådets årlige faglige rapport. § 12 kompromitterer § 10 om Klimarådets uafhængige status.

Et klimadialogforum har i højere grad berettigelse i forhold til at komme med input til de politiske klimatiltag og virkemidler, der skal indgå i ministerens årlige klimaprogram. Her kan der være brug for at få hørt interesseorganisationernes såvel som den brede offentligheds syn på de påtænkte tiltag, for derigennem at få rettet fejl.

Det er af afgørende betydning, at offentligheden involveres så bredt som muligt, og at processen er åben. I stedet for et udpeget klimaforum, kunne Fonden Teknologirådet, eller en anden institution med erfaring inden for borgerdeltagelse, stå for at facilitere etableringen af lokale klimafora f.eks. et i hver kommune eller klynger af kommuner. De lokale klimafora kunne følge klimalovens årscyklus af rapporter og politiske tiltag og debattere internt og i pressen på et oplyst grundlag. De lokale klimafora kunne sende repræsentanter til et nationalt klimadialogforum med input til den politiske proces. Genstanden for disse input skulle igen være politikerne og ikke eksperterne i Klimarådet.

Med venlig hilsen

Kim Ejlersen
Stenhøjparken 3
4140 Borup

Høringssvar til høring vedr. lovforslag om klima

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har den 10. januar 2020 sendt lovforslag om Lov om klima i høring.

Akademikerne støtter lovforslaget. Klimaloven vil være et godt fundament for den nødvendige grønne omstilling i Danmark, og et eksempel til efterlevelse i andre lande.

Samtidig kan loven, hvis den implementeres på den rigtige måde gennem de kommende klimahandlingsplaner, være et aktiv for danske virksomheder ved at skabe optimale rammer for grøn vækst og styrke eksporten af dansk forskning, teknologi og know how.

I den sammenhæng finder Akademikerne det afgørende, at der i de kommende år satses massivt på grøn forskning, grøn innovation og grønt iværksætteri: Vi skal bygge bro mellem forskningen og erhvervslivet – således at forskningsresultater i endnu højere grad skaber grundlag for nye løsninger og produkter, der både er til gavn for klimaet, erhvervslivet og samfundsøkonomien.

Det kræver massive investeringer. Vi har et rigtig godt udgangspunkt med et fleksibelt arbejdsmarked, kompetente, idérige unge, en stor viden på universiteterne og dygtige, omstillingsparate virksomheder. Men hvis vi skal nå i mål med at skabe et CO2-neutralt Danmark, skal vi blive endnu bedre til at arbejde sammen om at indfri det potentiale, der ligger i de store mængder ressourcer, som vi jo allerede har i både vores uddannelsessystem og på virksomhederne.

Det kræver en målrettet og strategisk indsats, hvor vi bl.a. prioriterer og stimulerer udviklingen af flere grønne iværksættere, som på tværs af fag og discipliner arbejder sammen om at skabe et stærkere, dygtigere og grønnere Danmark. Iværksætterkommissionen, som Akademikerne

Den 31. januar 2020
Sagsnr. S-2020-129
Dok.nr. D-2020-2563
sf/yk

AKADEMIKERNE

THE DANISH CONFEDERATION
OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Nørre Voldgade 29, 2. sal
DK - 1358
København K.

T +45 3369 4040
E ac@ac.dk
W www.ac.dk

har nedsat sammen med Finansforbundet, er netop barslet med en række anbefalinger, herunder anbefalinger til fremme af flere grønne iværksættere. Anbefalingerne kan findes her www.iværksætterkommissionen.dk

Hos Akademikerne ser vi frem til arbejdet med de kommende klimahandlingsplaner, og vi vil meget gerne bidrage, hvor vi kan. Som hovedorganisation for den akademiske fagbevægelse, og hermed talerør for 425.000 offentligt og privat ansatte, indgår vi også meget gerne i det kommende Klimadialogforum, som oprettes i tilknytning til Klimarådet.

Med venlig hilsen

Lars Qvistgaard

Ungeklimarådet finder det positivt, at Klimarådets rolle styrkes og særligt at dets uafhængighed styrkes ved uafhængig udpegnings af medlemmerne. Det er desuden positivt, at Klimarådets inddragelse af organisationer styrkes gennem Klimadialogforum, som har ret til at give løbende input. Vi foreslår for at sikre inddragelsen af unge, at Ungeklimarådet gives en formel rolle i dette: Gerne ved at give Ungeklimarådets forperson en plads (evt. observatørplads) i Klimarådet eller alternativt ved at give Ungeklimarådet medlemskab af Klimadialogforummet.

Da klimakrisen er den største globale trussel i vores samtid, skal reduktioner af drivhusgasudledninger topprioriteres. Klimaloven skal være rammen for Danmarks indsats i klimakrisen, og den skal derfor være fri for betingelser om vækst og udvikling af dansk erhvervsliv. Klimaindsatsen bør ikke prioriteres under dansk konkurrenceevne og Ungeklimarådet foreslår derfor, at klimaloven ikke underlægges dette. Rådet ser gerne, at klimaloven gør det muligt for Danmark at føre den bedst mulige klimapolitik og sørge for, at Danmark når i mål med 70 pct. målet i 2030. Danmarks klimaindsats skal ikke blive lammet af, at tiltag til drivhusgasreduktioner ignoreres, hvis de kan risikere at skade økonomisk vækst og dansk konkurrenceevne på kort sigt. Derfor foreslår Ungeklimarådet, at disse parametre fjernes fra §1, stk 2, punkt 2. Alternativt kan hensynstagen til parametrene evt. nævnes i bemærkningerne frem for selve loven for at gøre det klart, at disse hensyn ikke må stå i vejen for lovens fremmeste formål, som er at nedbringe drivhusgasudslippet.

Forslaget til klimaloven vil reducere de indenlandske udledninger og samtidig sikre, at danske tiltag ikke flytter udledninger til udlandet. I Ungeklimarådet mener vi, at Danmark også skal reducere sine udenlandske udledninger, herunder fra skibs- og luftfart, import af varer og afskovning til biomasse. Danmark er et velstillet land med en høj import af varer, som har høje udledninger i udlandet under produktion og fragt. Det betyder, at danskernes forbrugsbaserede drivhusgasudledninger ligger så højt, så selv om vi skulle nå i mål med 70 pct. målsætningen for indenlandske udledninger, vil Danmark ikke opfylde Paris-aftalens målsætning ([Djof, 2019](#)). Danmark har et ansvar for disse udledninger, selvom de sker uden for landets grænser, da de bliver udledt pga. Danmarks efterspørgsel. Ligeledes skal fældning af skovarealer til f.eks. biomasse medregnes, da det medfører en reduktion af skove, der kan optage CO₂. Derfor foreslår Ungeklimarådet, at klimaloven skal arbejde med reduktioner af alle de drivhusgasudledninger, Danmark er ansvarlig for. Det gør den ikke, hvis den kun laver indenlandske reduktioner. Den globale opvarmning er ligeglad med, hvor udledninger kommer fra, og Danmark har et ansvar over for verdens lande for at reducere de udledninger, vi forårsager. Danmark viser ikke et klima-lederskab, før vi tager hånd om alle vores udledninger. Derfor skal det skrives eksplicit ind i klimaloven, at de udenlandske drivhusgasudledninger, som udledes pga. Danmark, også skal reduceres. Desuden skal Danmarks målsætning, i respekt for IPCCs rapport om de alvorlige konsekvenser af en temperaturstigning på 1,5 grader være at holde temperaturstigningen under 1,5 grader frem for "nede på 1,5 grader" som er den nuværende formulering i paragraf 1.

Klimapolitikken skal føres på videnskabeligt grundlag, og derfor mener Ungeklimarådet, at det er positivt, at Energistyrelsens nuværende basisfremskrivning bliver styrket med et mere omfattende datagrundlag inden for landbrug, transport, byggeri og erhverv, samt at der bliver øget offentlighed om fremskrivningen med mulighed for at kommentere. Ungeklimarådet mener desuden, at drivhusgas-budgetter er essentielle for at bedømme, hvorvidt Danmark lever op til vores mål. Vælger Danmark først at reducere drivhusgasserne tæt på 2030 og beholde den nuværende 2050 målsætning, vil vi med høj sandsynlighed overgå vores drivhusgas-råderum, vi skal blive indenfor, for at overholde Paris-aftalens mål. Derfor skal reduktionerne ske så lineært som muligt og bedømmes efter CO2-budgetter. En linearitet skal også sikre, at der hele tiden er kurs mod 2030-målet. Forslaget til lov om klima forholder sig til reduktionsmål og ikke CO2-budgetter. Derfor foreslår Ungeklimarådet, at der skal laves årlige drivhusgas-budgetter, som viser hvor mange drivhusgasser Danmark har tilbage, hvis vi stadig gerne vil overholde Paris-aftalens mål. Grundet Danmarks historiske ansvar for drivhusgasudledninger samt høje kapacitet for hurtig omstilling, bør målet være klimaneutralitet senest i 2040. Derudover foreslår Ungeklimarådet, at der tilstræbes en lineær reduktion af Danmarks drivhusgasudledninger hen mod hvert delmål. Af samme årsag foreslår Ungeklimarådet, at formuleringen "at 70 pct.-målet er meget ambitiøst, og" nævnt på side 12 og 28 slettes, idet 70 pct. reduktion i 2030 kun er det, Danmark som minimum skal leve op til for at overholde et drivhusgas-budget i overensstemmelse med 1,5 graders målet.

Ungeklimarådet finder det positivt, at et nyt delmål ikke må være mindre ambitiøst end det seneste fastsatte mål, samt at delmålene efterfølgende fastsættes ved lov. Endvidere er det positivt, at loven kræver af ministeren at fastsætte en klimahandlingsplan mindst hvert femte år. Det er væsentligt, at klimaprogrammet vil blive prioriteret sammen med regeringens øvrige prioriteter i forbindelse med udarbejdelse af det årlige finanslovsforslag. Ungeklimarådet finder det også særdeles positivt, at loven indeholder handlepligt, samt at der indføres en mere systematisk opfølgning på klimaindsatsen. Særligt er det positivt, at Klimarådet skal give dets uafhængig faglige vurdering af, om handlepligten indtræder i forbindelse med rådets årlige anbefalinger til klimaindsatsen, så der ligger en offentlig vurdering af, om regeringens klimaindsats er tilstrækkelig, som ministeren skal forholde sig til.

Ungeklimarådet under sig over, hvor klimaborgertinget er i forslaget til lov om klima. Det var en del af aftalen, at der skal indføres borgerting, så det bør inkluderes i loven, at disse skal afholdes, samt hvordan output af borgertingene skal spille ind i de politiske processer.

Klimaindsatsen kan kun lykkes, hvis den tænkes ind på tværs af al politik. Der er flere løsninger at finde hos alle ministerierne, og tager de ikke højde for klimaloven i alle deres beslutninger, kan et manglende klimahensyn skade Danmarks klimaindsats. For at Danmark får lavet de mest effektive og omfattende drivhusgasreduktioner, skal der integreres klimahensyn på tværs af alle

beslutninger. Effekten på klimaet skal således altid fremgå, når folkettinget træffer en beslutning. Samme princip for klimahensyn på tværs af alle beslutninger bør implementeres i kommunerne og regionerne. Ikke at kende effekten af en beslutning på drivhusgas-budgettet er lige så uansvarligt som ikke at kende effekten på de økonomiske budgetter

Hvis lovens formål er, at Danmark skal leve op til sine internationale forpligtelser ved Paris-aftalen, må klimaloven gælde for hele det danske kongerige. Derfor mener Ungeklimarådet, at §14 bør ændres, så klimaloven også gælder for Færøerne og Grønland, eventuelt på en aftalebaseret måde.

Klima-, Energi og Forsyningsministeriet

Sendt til: chrre@kefm.dk og aalb@kefm.dk
med kopi til ceomo@kefm.dk med angivelse af
journalnummer 2019-2855.

DI's bemærkninger til høring af forslag om til Lov om klima

DI takker for muligheden for at fremsende bemærkninger til det vigtige forslag til Lov om klima. DI har kvitteret for den brede politiske opbakning til aftalen om en ny dansk klimalov, herunder strukturen med et bindende klimamål i loven og anvendelse af 5-årige indikative klimadelmål, hvor detaljerne henvises til klimahandlingsplanen.

Klimaloven vil sætte rammen for en fremadrettet indsats, der vil påvirke alle sektorer i Danmark, borgere og virksomheder. Et bindende mål om at sænke drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030, på vej mod målet og klimaneutralitet senest i 2050, som DI støtter op om, vil kræve en nøje dokumenteret indsats med løbende belysning af klimaeffekter, samfundsøkonomiske effekter, erhvervsøkonomiske effekter og sammenhænge til EU og internationale forhold. Dette er reflekteret i aftalen om klimaloven og alle elementer skal i overensstemmelse hermed vægtes i forslaget til Lov om klima.

Overordnet set er det DI's ønske, at den fremtidige danske klimaindsats skal ske på et grundlag, der også understøtter fremtidige (grøn) økonomisk vækst og et konkurrencedygtigt erhvervsliv. I DI's 2030 plan er der opstillet en række forslag til klimaindsatsen og til indretning af de generelle økonomiske politik. Det leder til, at DI's 2030 plan leverer på klimaambitionerne med finansierede tiltag og øger den økonomiske vækstrate.

DI's bemærkninger til forslaget til lov om klima følger mere eller mindre strukturen i lovforslaget og aftalen om klimaloven.

Guidende principper for klimaindsatsen jf. § 1 i forslag til lov om klima

Aftalen om klimaloven opstiller up-front nogle guidende principper for den fremtidige indsats. De fire punkter understreger behovet for at sikre hensyn til (1) den globale udvikling, (2) omkostningseffektivitet, erhvervsudvikling og konkurrence, (3) velfærdsperspektivet og (4) hensyn til balancen mellem nationale indsatser og afledte carbon-leakage effekter.

DI tillægger disse principper afgørende vægt både i klimaloven og den kommende klimahandlingsplan. DI vil gøre opmærksom på, at disse principper også er en del af lovgrundlaget og dermed også bindende af karakter i det videre arbejde i både klimarådet, i tilrettelæggelse af ministeriernes og den til enhver tid siddende regerings arbejde. Guidende principper er i denne sammenhæng ikke løse intentioner, men skal forstås som elementer, der skal indrammes, adresseres og inkluderes eksplicit i tilrettelæggelse af en

helhedsorienteret indsats. DI efterlyser en nærmere beskrivelse heraf i lovudkastet inkl. lovbemærkningerne – herunder hvordan denne del af opgaven konkret løftes i både klimarådet og regeringen. I det fremsendte forslag henvises der blot helt kort og ureflekteret til principperne (også i lovbemærkningerne - hvor det nævnes, at principperne er "vejledende"), mens selve CO₂-reduktionsdelen på national territorie er detaljeret beskrevet uden at italesætte spørgsmål om økonomi, valg af omkostningseffektive veje mv.

Klimastatus- og fremskrivning, klimaprogram og redegørelse jf. § 6 og 7

Det er en del af den politiske aftale om klimaloven, at datagrundlaget for de årlige klimafremskrivninger skal styrkes. Det finder DI positivt. DI vil foreslå, at regeringen overvejer at tage initiativ til at sende en teknisk skabelon til de nye klimafremskrivninger i teknisk høring - alternativt indkalder til en teknisk høring forud for den første nye fremskrivning.

Det hidtidige arbejde med klimapartnerskaberne har vist et behov for tættere metode- og datamæssig koordinering mellem Energistyrelsen, Danmarks Statistik og DCE. Den nuværende basisfremskrivning lægger til grund for manges arbejde med klima, og det er derfor vigtigt, at forslaget om en ny og forbedret udgave ikke betyder, at der kommer til at mangle en fremskrivning i 2020.

Det vil DI opfordre til at give stor opmærksomhed i arbejdet fremadrettet. En metodediskussion om håndtering af globale effektvurderinger vil også være naturligt i den sammenhæng.

DI finder det positivt, at der med klimaprogrammet og "årshjulet" er optegnet en systematisk og klar proces med en gennemsigtig ansvarsfordeling. DI har forståelse for, at "handlepligten" retter sig mod CO₂-reduktionerne, om end handlepligten bør tage alle principperne i §1 til indtægt for at have den balance, som er tiltænkt i aftalen om klimaloven. Konkret kan det eksempelvis også være en handlepligt for regeringen at justere indsatsen, såfremt eksempelvis et konkret tiltag viser sig at give unødige problemer af økonomisk, administrativ, konkurrencemæssig mv. karakter. Det mener DI også, at Klimarådets rådgivning skal kunne håndtere.

Klimarådets opgaver og organisering jf. §3-5 og § 1+ i lovforslaget

DI bakker fuldt op om styrkelsen af Klimarådet. Klimarådet skal sikre en faglig kvalificeret klimaindsats og fremkomme med anbefalinger til indretning og justering (såfremt det er nødvendigt) af indsatsen. Med de forøgede ressourcer forventer DI også, at Klimarådet pålægges og leverer forslag til en klimaindsats, der understøtter og/eller balancerer hensynene til de nævnte elementer i § 1. Klimarådet udpeger selv deres ressourcer for at sikre uafhængighed – derfor forventer DI også udpegning af personer med kompetencer indenfor elementer i § 1 og/eller tilrettelæggelse af arbejdet på en måde, der sikrer varetagelse af §1 i forhold til Klimarådets rådgivning og anbefalinger.

Jf. § 10 fremgår, at Klimarådet også skal sammensættes af ekspertise med indblik i økonomi, hvilket DI bifalder. DI vil desuden anbefale ekspertise i både makro- og mikroøkonomi (virksomhedsrelateret), finansiering, konkurrenceforhold, beskæftigelsesmæssige forhold, EU-forhold og international handelsvilkår. Rækker ressourcerne ikke, er det vigtigt, at Klimarådet i udvikling af deres analyse og anbefalinger rækker ud til eksterne eksperter. DI noterer sig, at der på finansloven er afsat midler til, at Klimarådet kan bestille analyser hos Energistyrelsen. De midler kan måske bruges bredere for at få dækket alle elementer i § 1, såfremt Klimarådet ikke "in-house" kan dække disse spørgsmål. Alternativt kan sådanne ressourcer trækkes ind i det nye klimadialogforum – som så i øvrigt kan gives en stærkere rolle.

Ad Klimadialogforum

I Klimaloven bør det desuden indskrives, at klimadialogforum skal træde sammen mindst to gange årligt fremfor mindst én gang årligt. Et klimadialogforum forpligter sig dermed ikke kun på at afgive synspunkter fremført i forbindelse med drøftelserne af Klimarådets årlige rapport med anbefalinger, men forummet får mulighed for løbende at give inspiration til Klimarådet og deres arbejde. Fremsendelse og offentliggørelse af Klimarådets årlige rapport med anbefalinger skal ledsages af klimadialogforummets skriftlige bemærkninger, og der skal udarbejdes et høringssvar fra ministeriet i forhold til de afgivne bemærkninger.

Det er i bemærkninger til § 12 anført, at klimadialogforummet sammensættes af repræsentanter fra bl.a. brancheorganisationer, tænketanke, grønne organisationer, arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer samt ministerier. Der bør bl.a. omfatte de centrale erhvervsorganisationer, her under DI.

Globalt perspektiv jf. § 7 i lovforslaget

Loven har overvejende et nationalt sigte. Det er et positivt skridt, at der i § 7 stk. 7 er anført en global klimastrategi. Det globale perspektiv skal imidlertid have langt større vægt. Danske energiløsninger, dansk know-how og danske klimaeffektive varer bidrager alle til at styrke den internationale klimaindsats. Der er behov for at styrke dette element betydeligt fremover – ligesom der er behov for at tænke langt mere internationalt reguleringsmæssigt. Det gælder både vores fælles indsats i EU og bredere internationalt som opfølgning på Paris-aftalen.

Det hidtidige arbejde i klimapartnerskaberne peger utvetydigt på nødvendigheden af at tænke globale effekter og værdikæder ind i klimaindsatsen. Det gælder både de rent klimamæssige forhold samt forhold knyttet til handel, økonomi mv. Virksomhederne opererer internationalt og har ofte hele værdikæden for øje for at optimere deres indsats og mulighedsrum klima-, ressource-, muligheds- og konkurrencemæssigt. De danske virksomheder leverer mange løsninger, som internationalt kommer klimaet til gode, hvilket skal afdækkes fremadrettet.

Der er mange strømninger i den klimapolitiske debat i disse år. Nogle trækker i retning af anvendelse af defensive tiltag, der vil kunne svække internationalt handel og samarbejde, mens andre tiltag vil kunne understøtte internationalt samarbejde. Anvendelse af internationale mekanismer er ikke højt prioriteret i lovforslaget. Det fremgår af lovbemærkningerne, at "aftaleparterne til brug for opfyldelse af det danske 70 pct. mål ikke ønsker at anvende reduktionsmekanismer som EU-fleksibilitetsmekanismer, danske indsatser der giver reduktioner i international luft- og skibstrafik samt øvrige danske tiltag med internationale effekt".

DI vil gøre opmærksom på, at de nævnte EU-fleksibilitetsmekanismer er tilvejebragt via de politiske aftaler om EU's fælles klimaindsats, herunder også i EU's ikke-kvote byrdefordelingsaftale som har haft politisk opbakning fra dansk side i regi af dansk holdning i rådsforhandlingerne om disse sager. Disse tiltag vil således kunne indregnes i 70 pct. målopfyldelsen. DI vil også nævne, at det er i overensstemmelse med Paris-klimaaftalen at gøre brug af markedsmekanismer jf. artikel 6. Det forudsætter naturligvis, at der er miljømæssig integritet i de ordninger, der vil finde opbakning.

Brug af markedsbaserede internationale markedsmekanismer er vigtige elementer i at sikre en omkostningseffektiv EU-indsats og en omkostningseffektiv international

klimaindsats. Det er en logisk følge af EU's fælles kvotesystem, at CO₂-reduktioner skal finde sted i de lande i Europa, hvor der kan findes "mest klima for pengene". Det samme princip gælder internationalt. Organisation "International Emissions Trading Association" har vurderet (IETA, 2019. The economic potential of Article 6 of the Paris Agreement and implementation challenges) en potential global økonomisk besparelse på 250 mia. USD årligt fra 2030, såfremt Paris-aftalens artikel 6 implementeres optimalt. Analysen beskriver også, at den internationale klimaindsats kan øges betydeligt ved at aktivere Paris-aftalens artikel 6 frem for kun at implementere aftalen ved brug af nationale mekanismer.

Der har været kritik fra især klimarådet af, at kvoteannullering kan risikere ikke give fuld effekt grundet indretningen af kvotesystemet. DI vil henlede opmærksomheden på, at nationale tiltag, der bebyrder virksomhedernes konkurrenceevne hårdt, også vil medføre udhuling af klimaeffekter gennem CO₂-lækage fra Danmark til lande omkring Danmark. Anvendelse af kvoteannullering skal derfor også ansues i et konkurrencemæssigt lys.

DI har dog også noteret sig, at aftalen om klimaloven ikke helt udelukker anvendelse af fleksible mekanismer, såfremt det viser sig, at man ikke kan leve op til 70 pct. målet under hensyntagen til de i klimaloven angivne principper. Denne "forsikringsordning" er fornuftig - om end en mere progressiv anvendelse af internationale fleksible mekanismer har et betydeligt større klimapotential i forhold til at sikre øgede markeder for klimaløsninger, billiggøre klimaindsatserne og fjerne forvriddninger mellem lande, der ellers vil skulle håndteres af toldlignende tiltag, der kan påvirke den internationale handel generelt.

DI bakker generelt op om brug af klimafremmende tiltag i forbindelse med andre bilaterale og multilaterale aftaler som Danmark tager part i. DI skal her henvise til lovbemærkningerne om, at der i klimaprogrammet skal indgå en global klimastrategi, der skal adressere Danmarks internationale klima- og strategiarbejde, samt hvordan regeringens udenrigs-, udviklings- og handelspolitik bidrager til at sikre, at Danmark spiller en aktiv rolle som global klimadrivkraft. Her vil det i relation til handel og klima være relevant, at Danmark arbejder progressivt og positivt med nyttiggørelse af klimahandelsmekanismer jf. Paris-aftales artikel 6 og EU's regler om fleksible instrumenter. Herunder sikring af rammer for international "carbon-trade", der har høj miljømæssige integritet.

Grønt Erhvervsforum

Regeringen har nedsat et Grønt Erhvervsforum i forbindelse med arbejdet med klimapartnerskabsarbejdet. Der er tale om et permanent forum, hvorfor det også helt naturligt skal have ophæng i klimaloven. Det bør derfor – ligesom det er tilfældet med klimadialogforum – klart fremgå af klimaloven, at der er et Grønt Erhvervsforum nedsat af klima-, energi- og forsyningsministeren bestående af repræsentanter fra regeringen samt formænd for klimapartnerskaberne, repræsentanter for erhvervslivet, fagbevægelsen og uafhængige eksperter. Det bør tillige fremgå, at Grønt Erhvervsforum skal mødes mindst en gang om året, så det sikres, at erhvervslivet inddrages tæt i implementeringen af klimahandlingsplanerne og dermed er med til at sikre 70 pct. reduktionsmålet i 2030, klimaneutralitetsmålet i 2050 samt en styrket global opmærksomhed i den danske klimaindsats.

Øvrige kommentarer

Afsnit 3: Konsekvenser for FN's verdensmål: På side 22 øverst vil DI foreslå, at formuleringen "Opfyldelse af et ambitiøst reduktionsmål på 70 pct. i 2030 kræver omstilling i alle sektorer, derfor må det forventes også at have betydning for den danske energisektor, herunder af vedvarende energi" til "*Opfyldelse af et ambitiøst reduktionsmål på 70 pct. i 2030 kræver omstilling i alle sektorer, herunder både for bygninger, industri for den*

danske energisektor, hvilket eksempelvis vil øge anvendelsen af energieffektiviseringsløsninger, vedvarende energi og sektorkoblingsløsninger”.

Afsnit 4: Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige: DI vil foreslå regeringen at overveje at åbne den omtalte pulje op, så Klimarådet kan bestille analyser hos relevante aktører inden for den afsatte ramme og ikke kun afgrænset til Energistyrelsen. Dette vil bidrage til at konkurrenceudsætte anvendelsen af midlerne, sikre en bredere faglig adgang og understøtte Klimarådets uafhængighed.

Afsnit 5: Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.: Med et bindende 70 pct. klimamål i en bindende klimalov vil der under alle omstændigheder være økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, såfremt målet skal tages alvorligt. Omfanget vil kunne variere efter valg af tiltag og finansiering heraf. DI's 2030 plan giver et bud på tiltag og finansiering, der stiller fremtidig økonomisk vækst og erhvervslivet bedst muligt. Men DI vil klart opfordre til, at det ikke blot fremgår som en refleksreaktion, at en rammelov ikke leder til mulighed konsekvenser og potentieller byrder for erhvervslivet. Ikke mindst i lyset af, at loven fastsætter et bindende 70 pct. mål.

Med venlig hilsen

Lars Bach Jensen

Fagleder international energi- og klimapolitik

København 3. februar 2020

Verdens Skoves høringssvar til Forslag til Klimalov

Verdens Skove takker for muligheden for at kommentere på det første udkast til Danmarks Klimalov og fremlægger hermed vore kommentarer.

Verdens Skove var en del af den koalition af foreninger der fremlagde borgerforslaget om en klimalov. Vi er derfor medunderskrivere på 92-gruppens høringssvar til klimaloven, men kommer her med nogle additionelle kommentarer til punkter, som vi mener er vigtige at inkludere i den danske klimalov.

Generelle kommentarer:

Hensyn til Biodiversitet:

Verdens Skove mener, at det er essentielt at tænke sammenhæng mellem klimaindsatser og biodiversitetsindsatser. Fremme og beskyttelse af biodiversitet og intakte økosystemer skal tænkes ind i alle Danmarks klimatiltag eller klimaprojekter, være det sig på dansk jord eller i international sammenhæng.

Vi står lige nu i en tid, hvor to store kriser dominerer: biodiversitetskrisen og klimakrisen. De to kriser er på mange måder relaterede til hinanden og bør løses i fællesskab. Ifølge FN's klimapanel, IPCC, er bevaring af intakte skove og andre kulstofrige økosystemer en hurtigt-virkende og effektiv løsning på begge kriser. Iflg FNs biodiversitets- og økosystem panel, IPBES, beskyttes disse bedst gennem en rettighedsbaseret tilgang, primært gennem oprindelige folks rettigheder. I kampen mod klimakrisen har vi behov for robuste og biodiverse økosystemer. For at give de robuste økosystemer bedst chance for at overleve skal vi bremse klimaforandringerne. Mens disse to kriser påvirker hinanden, så er der mange tiltag, der gavner kampen mod begge kriser.

Trods dette igansættes der klima / CO₂-reducerende projekter, som skader naturen og biodiversiteten, såsom dæmningsprojekter eller biomasseplantager. Det er derfor alfa og

omega, at den danske klimalov, der skal rammesætte Danmarks klimapolitik og klimaprojekter, indeholder en hensyntagen til biodiversiteten og intakte økosystemer, således at politik og klimaprojekter ikke skader naturen og biodiversiteten.

Det er positivt, at aftaleparterne har ambitioner om at påvirke international klimapolitik. Verdens Skove opfordrer til at hensynet til og bevarelsen af skove, naturlige økosystemer og biodiversitet tænkes systematisk ind i international klimapolitik.

Loven bør have en paragraf om, at klimatiltag ikke må have negative miljø- og naturmæssige konsekvenser. Her bør det understreges, at klimatiltag ikke må forringe naturtilstanden herunder betingelserne for danske og internationale økosystemer, men skal søge at forbedre disse hvor muligt. Ligeledes skal det inkluderes, at klimatiltag ikke må stille sig i vejen for opfyldelse af EUs naturdirektiver. Nedenfor gives specifikke forslag til, hvor i teksten biodiversitet bør inkluderes.

Specifikke kommentarer:

Paragraf 1 stk 2, nr 2

Her bør hensynet til biodiversiteten inkluderes på lige fod med grøn omstilling, således at stk 2 lyder:

*Indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, **biodiversitet**, ...*

Dette skal ligeledes inkluderes i bemærkningerne til paragraf 1 stk 2 nr 2

Paragraf 1 stk 2 nr 4

Her bifalder Verdens Skove, at der er fokus på, at den danske klimaindsats på dansk jord ikke må forårsage ekstra udledning uden for Danmark. Det er nemlig vigtigt at holde sig både ILUC (indirect Land Use Change) og 'leakage' for øje.

Vi så dog gerne, at dette blev uddybet i bemærkningen så den lød:

*Klimalovens mål omfatter udelukkende drivhusgasudledninger fra dansk grund. **Derudover skal der laves en opgørelse af Danmarks positive effekt og negative aftryk udenfor landets grænser som konsekvens af vores internationale klima-indsatser og import af varer. Der skal ydermere fastsættes regler, der forhindrer danske projekter eller***

import i at have negative konsekvenser for naturlige økosystemer og biodiversiteten i andre lande.

Paragraf 6 nr 3

Det er positivt, at Danmark skal afrapportere på de internationale effekter af den danske internationale klimaindsats. En sådan afrapportering bør også indeholde et fokus på, hvordan Danmarks klimaindsats har respekteret og promoveret menneskerettigheder, herunder oprindelige folks rettigheder, ligestilling/kvindes rettigheder jvf. Parisaftalen. Danmark bør ligeledes her rapportere på hvordan den internationale indsats har haft negative konsekvenser for naturlige økosystemer og biodiversiteten i andre lande. Dette bør inkluderes i bemærkningerne til paragraf 6 nr 3:

Som noget nyt foreslås det med stk. 1, nr. 3, at klima-, energi- og forsyningsministeren i tillæg til den årlige klimastatus- og fremskrivning skal udarbejde en global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats. Der skal herunder fremgå oplysninger om klimaindsatsens hensynstagen til lokale og oprindelige folks rettigheder samt sikring af intakte økosystemer og biodiversiteten. ...

Danmarks afrapportering bør ikke kun have fokus på effekterne af dansk klimaindsats internationalt, men det bør også inkluderes i loven, at Danmark skal afrapportere på den internationale effekt af vort forbrug og handel, herunder dansk import. Det ville vise lederskab og ambitioner. Vi mener derfor, at der bør være en nr 4, som lyder:

4) Afrapportering på Danmarks Globale påvirkning af klimaet blandt andet som konsekvens af vores import.

Det skal ligeledes understreges i bemærkningerne til paragraf 6 nr 3, at denne afrapportering er en, der skal laves og ikke kun søges lavet:

Desuden kan effekterne af de danske bilaterale energisamarbejder med store CO2-udledere indgå, ligesom effekterne af dansk import og forbrug ~~søges belyst~~ skal opgøres.

Paragraf 7 stk 2 nr 7

I bemærkningerne til Paragraf 7 stk 2 nr 7 En global Klimastrategi, skal hensynet til biodiversiteten inkluderes, således at det sikres, at Danmarks klimaindsats ikke får negative konsekvenser for naturlige økosystemer eller biodiversitet. Det kan lyde sådan her:

Med forslaget til stk. 2, nr. 7 vil der i klimaprogrammet indgå redegørelse for Danmarks globale klimaindsats. I redegørelsen beskrives strategien for Danmarks globale klima- og energisamarbejder, og hvordan regeringens udenrigs-, udviklings-

*og handelspolitik bidrager til at sikre, at Danmark spiller en rolle som global drivkraft i international klimapolitik **og at Danmarks klimaindsats ikke har negative konsekvenser for naturlige økosystemer og biodiversiteten i andre lande.** Der vil gennem udviklingsbistanden også være fokus på både reduktioner og klimatilpasning for at bidrage til at sikre udviklingslandenes muligheder for bæredygtig udvikling og efterlevelse af Parisaftalen. Formålet med strategien er at sætte fokus på Danmarks internationale klimaindsats i tillæg til den nationale indsats **og at sikre, at denne ikke skader intakte økosystemer og biodiversiteten.** Strategien vil have fokus på Danmarks indsatser og projekter, som har til formål at drive den internationale klimapolitik.*

Danmarks afrapportering bør ligeledes indeholde en afklaring af hvordan klimabistanden jvf Parisaftalen er ny og additionel og dermed er en tilføjelse til udviklingsbistanden og ikke betyde reduktion af denne.

Paragraf 10 stk 3

Verdens skove bifalder, at klimarådet sammensættes af eksperter med bred ekspertise inden for miljø og natur, men mener, at der ligeledes skal være ekspertise repræsenteret inden for biodiversitet. Som redegjort for i indledningen kan klimaindsatser i naturen såsom dæmningsprojekter og biomasseplantager resultere i en forringelse af biodiversiteten, hvorfor eksperter inden for biodiversitet specifikt er nødvendige.

Teksten skal lyde:

*Stk. 3. Klimarådet sammensættes af eksperter med bred ekspertise og et højt klimarelevant fagligt niveau inden for energi, bygninger, transport, landbrug, miljø, natur, **biodiversitet**, økonomi, klimavidenskabelig forskning og adfærdsforskning af relevans for klimaområdet.*

Kapitlet om Almindelige Bemærkninger

2.1. Juridisk bindende klimamål: 2.1.2. Klima- Energi- og Forsyningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Verdens Skove mener ikke, at aftaleparterne skal åbne op for at anvende fleksible mekanismer for at leve op til klimalovens målsætning. International udveksling af kvoter har historisk ikke haft den tiltænkte effekt. Ydermere står vi lige nu i en situation, hvor der ikke er plads til at undlade at reducere, eller lade andre reducere for sig. Vi er nødt til at skabe den

nødvendige reduktion herhjemme, samtidig med at vi støtter andre lande i at opnå deres mål eller mere. Vi mener derfor at dette afsnit skal slettes:

~~Hvis det i de sidste år frem mod 2030 viser sig, at man ikke kan leve op til 70 pct. målet under hensyntagen til de i klimaloven angivne principper for klimaindsatsen, må aftalepartierne indenfor forliget bag klimaloven træde sammen med henblik på at drøfte, om der kan opnås enighed om at anvende fleksible mekanismer og andre virkemidler.~~

2.4. Klimastatus og -fremskrivning: 2.4.2, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Verdens Skove bifalder, at der er fokus på Danmarks aftryk udenfor landets grænser. Vi mener dog, at dette skal inkludere aftryk fra vores import, såvel som en afrapportering af hvordan vores internationale klimaindsatser har tilgodeset og ikke skadet biodiversiteten. Teksten kunne derfor lyde:

*Derudover skal der indgå en særskilt global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats **samt af den danske imports klimaaftryk og overholdelse af hensyn naturlige økosystemer og biodiversiteten.***

2.5. Klimaprogram, redegørelse til Folketinget og handlepligt: 2.5.2. Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Verdens Skove bifalder ikke muligheden for brug af fleksible mekanismer til opnåelse af det danske klimamål. Vi foreslår derfor at tilføje en udelukkelse i teksten:

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeren vil med det årlige klimaprogram altid skulle give en status på de nationale klimamål om, at Danmark i 2030 skal have reduceret sine drivhusgasudledninger med 70 pct. i forhold til niveauet i 1990, samt målet om, at Danmark skal være et klimaneutralt samfund i senest 2050 **uden brug af kvoter eller andre fleksible mekanismer** og med Parisaftalens 1,5 graders målsætning for øje. Når der fastsættes nye klimamål i medfør af forslaget § 2, stk. 1, vil Klimaprogrammet ligeledes skulle indeholde en status for opfyldelse af disse mål.*

7. Miljømæssige konsekvenser

Verdens Skove mener ikke, at loven kan vurderes til ikke at have miljømæssige konsekvenser, så længe den ikke har miljømæssige sikkerhedsforanstaltninger inkluderet.

Så længe der mangler forbehold for ikke at skade biodiversiteten, intakte økosystemer samt oprindelige folks rettigheder, så er der en reel risiko for dette.

8. Forholdet til EU-retten

Verdens skove mener ikke, at det er tilstrækkeligt blot at gøre status over opfyldelsen af Danmarks EU-retlige forpligtelser, herunder EUs naturdirektiver, idet der herved ingen garantier gives for, at de overholdes. Det skal i stedet sikres i teksten, at klimatiltag ikke kommer i vejen for opfyldelse af EUs naturdirektiver.

*Lovforslaget pålægger Klima-, Energi- og Forsyningsministeren at ~~beskrive status for opfyldelse af~~ **overholde** internationale klimamålsætninger, herunder Danmarks EU-retlige forpligtelser på klimaområdet, i det årlige klimaprogram til Folketinget. Derudover pålægger lovforslaget, at Klimarådet i forbindelse med rådets årlige anbefalinger til Klima-, Energi- og Forsyningsministeren om klimaindsatsen skal give en ~~status~~ **bekræftelse på overholdelsen af** Danmarks internationale målsætninger, herunder Danmarks EU-retlige forpligtelser.*

Med venlig hilsen

Jakob Kronik, International Chef
&
Gry Bossen, Politisk Koordinator

Verdens Skove

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Center for Klimaneutralt Danmark
Att. chrra@kefm.dk ; naalb@kefm.dk ; ceomo@kefm.dk

Børsen, 1217 København K
Telefon +45 33 74 66 77
E-mail info@dakofo.dk
CVR DK 17704117

3. februar 2020

DAKOFO – Dansk Korn & Foder høringssvar på høring over forslag til lov om klima (journalnummer 2091-2855)

DAKOFO takker for muligheden for at afgive høringssvar på høring over forslag til lov om klima.

DAKOFO er brancheorganisation for korn- og foderstofvirksomhederne i Danmark – samt for en række virksomheder, der arbejder med handel med landbrugsråvarer.

DAKOFO er enig i behovet for initiativer, der kan reducere udledningen af klimagasser, og DAKOFO støtter regeringens arbejde for at overholde Parisaftalens mål om at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grader.

DAKOFO noterer sig positivt, at lov om klima er baseret på et bredt forlig mellem folketingets partier.

Klimaudfordringen er alvorlig og global – og DAKOFO støtter derfor et internationalt spor i Danmarks arbejde med at løse udfordringen.

DAKOFO ønsker at henlede opmærksomheden på, at mange af de danske brancher/industrier agerer på globale markeder og dermed under international konkurrence. Derfor er det vigtigt, at nye initiativer, der skal understøtte den grønne omstilling, indføres med dette for øje – så dansk erhvervslivs samlede konkurrenceevne ikke skades i et sådant omfang, at arbejdspladser, produktion og ikke mindst drivhusgasudledningen blot flyttes ud af landet.

Nye initiativer og regulering skal indføres intelligently, så det understøtter den innovation, der er behov for – for at løse klimaudfordringen. Dermed skal grundlaget sikres for den langsigtede grønne omstilling. Her noterer vi os positivt, at Formålsteksten i aftalen om klimalov af december 2019 har en balanceret tilgang til dette.

DAKOFO ser også gerne at der fortsat sættes på forskning og teknologiudvikling – og skal her anerkende regeringens styrkede forskningssatsning på finansloven for 2020.

Korn- og Foderbranchen er en integreret del af bioøkonomien og branchen håndterer og forarbejder mange produkter med stor betydning bioøkonomien. Branchen ser sig derfor også som en vigtig spiller i den grønne omstilling.

Generelt arbejder en kreds af korn- og foderbranchens virksomheder aktivt med forskellige initiativer til at forbedre ressourceudnyttelsen, reducere energiforbrug og reducere klima- og miljøaftrykket i de forskellige dele af produktionskæden. Dette sker både gennem krav til producenter/leverandører og via virksomhederne egne processer.

DAKOFO har bl.a. gennem flere år været engageret i EU-arbejdet med at udvikle et værktøj til at evaluere klimaafttrykket af forskellige fodermidler – og står nu – via arbejdet koordineret af FEFAC (den europæiske foderorganisation) med et EU-godkendt værktøj til dette formål (PEFCR).

Foderbranchen har fuldt op på anbefalingerne fra det af regeringen nedsatte Nationale Bioøkonomipanel om *Proteiner til Fremtiden*. Konkret har man etableret Dansk Protein Innovation, hvis formål er at anviser og koordinere forskningsprojekter. Samtidigt er branchen også meget aktiv indenfor selve udvikling af nye proteinværdikæder, som dels kan reducere afhængigheden af importen af proteinfødevarer. Her arbejder flere virksomheder målrettet med at udvikle foderforsyningskæder bl.a. græspotein, som kan reducere udledningen af drivhusgasser fra produktionen af fodermidler til danske husdyr.

Mulighederne indenfor planteforædling udgør et andet vigtigt udviklingsspor i den grønne omstilling. Nye robuste og klimavenlige plantesorter kan bidrage til at styrke bæredygtig planteproduktion, hvor der produceres mere med mindre input og med mindre miljø- og klimaafttryk. Kornbranchen, danske planteforædlere og danske universiteter er her meget engageret gennem partnerskabet Crop Innovation Denmark – CID. CIDs formål er at prioritere, koordinere og igangsætte strategiske planteforskningsprojekter, og CID har i sin 2023 strategi fokus på grøn omstilling.

Med venlig hilsen

Claus Saabye Erichsen
Teamchef
E cse@dakofodk.dk
T +45 3374 6676
M +45 2488 3932

Høringssvar til forslag til Lov om klima

3. februar 2020

Danske Rederier hilser forslag til Lov om klima velkommen, og takker Klima, Energi og Forsyningsministeriet for muligheden for at bidrage med høringssvar. I sin egenskab af sekretariat for klimapartnerskaber for Det Blå Danmark er Danske Rederier dybt engageret i erhvervets bidrag til at indfri målsætningen om 70% CO₂-reduktion i 2030.

Danske Rederier bifalder at aftaleparterne i Lov om klima skelner mellem de nationale og internationale udledninger og i det lys er enige, om at 70 %-målet ikke omfatter international skibsfart.

Danske Rederier bifalder også målet om klimaneutralitet senest i 2050, som flugter med den danske rederi branches egen målsætning for 2050 for hele den danske handelsflåde.

Global klimastrategi

Danmark er verdens femte største søfartsnation og den danske handelsflåde er en del af et internationalt marked. De fleste dansk opererede skibe kalder aldrig en dansk havn. International regulering er derfor nødvendig for at fastholde ens konkurrencevilkår.

Den samlede internationale handelsflåde udleder hvert år ca. 800 mio. tons CO₂. Til sammenligning er de nationale udledninger fra skibe, færger og fiskefartøjer mv. 0,8 mio. tons CO₂. Der er allerede indført skærpede udledningskrav til nybyggede skibe, men ikke for eksisterende skibe. Derfor er det helt centralt, at FN's søfartsorganisation, IMO, når til enighed om regulering af international skibsfart, der kan virke fra 2023 i overensstemmelse med de konkrete målsætninger i IMO's klimastrategi fra 2018.

IMO's klimastrategis centrale målsætninger er at international skibsfarts energieffektivitet skal være 40% bedre i 2030 og at den absolutte udledning skal mindst være halveret i 2050. Begge målsætninger har 2008 som basisår.

Danmark spiller, i kraft af Søfartsstyrelsens betydelige engagement i udformningen af den omtalte regulering, en aktiv rolle som drivkraft for

Danske Rederier

den internationale klimaindsats indenfor skibsfart. Således udledes Lov om klimas intentioner allerede i dag. Danske Rederier opfordrer til at fastholde og styrke denne indsats som led i en kommende global klimastrategi, da det adressere udledninger som er betragtelige større end den samlede nationale udledning fra Danmark.

Data og klimastatus

Et godt datagrundlag er et afgørende fundament for en konstruktiv dialog om de enkelte sektorer reduktionspotentialer og resultater. Derfor hilser Danske Rederier forslaget om at afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats, medtager internationale reduktioner fra eksempelvis skibsfarten.

Danmarks Statistik opgør udledninger fra international transport foretaget af danske skibe, fly og køretøjer som del af det grønne nationalregnskab. Disse tal er ganske usikre, da de bygger på virksomhedernes udgifter til brændstof, som efterfølgende omregnes til CO₂-udledninger. Brændstofpriserne for marinebrændstoffer svinger ganske betragteligt i løbet af et år, og det kan variere meget om det er et dansk eller udenlandsk selskab, der køber brændstoffet. Det behæfter de årlige opgørelser med en betydelig usikkerhed. Danske Rederier vil meget gerne deltage i yderligere dialog om, hvordan datakvaliteten kan forbedres.

Opgørelsen af de nationale udledninger, som indrapporteres til FN, opgøres med udgangspunkt i mængden af brændstof solgt til national skibsfart. Her vil en drøftelse af mulige forbedringer af opgørelsesmetoden også være nødvendig, så det sikres at tiltag på færger mv. for at reducere CO₂-udledningen afspejles i fremtidige opgørelser.

Klimadialogforum

Danske Rederier ser meget positivt på aftaleparternes enighed om et klimadialogforum i relation til Klimarådet og på forummets mulighed for at afgive skriftlige kommentarer til Klimarådets anbefalinger og øvrige udgivelser. Danske Rederier vil gerne deltage som medlem af klimadialogforummet og bidrage aktivt til at fastholde det globale fokus, hvis aftaleparterne ønsker dette.

Danske Rederier

Danske Rederier står naturligvis til rådighed for yderligere dialog om, det videre arbejde med Lov om klima, og dens indflydelse på danske rederier.

Med venlig hilsen

Maria Skipper Schwenn

Direktør for Sikkerhed, Miljø og Maritim Forskning

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Att. Louise Sprotte-Hansen
chrra@kefm.dk; naalb@kefm.dk;
ceomo@kefm.dk
Journalnummer 2019-2855

Islands Brygge 26
Postboks 1990
2300 København S

T +45 33 93 20 00
F +45 33 32 01 74

SMV@SMVdanmark.dk
SMVdanmark.dk

2. februar 2020

Høring over forslag til Lov om klima

SMVdanmark vil gerne takke for muligheden for at afgive høringssvar på dette lovforslag om klima. Alle bør være med i klimakampen og SMVdanmarks nye analysetal viser, at flertallet af de små og mellemstore virksomheder (SMV) støtter målene om 70 pct. CO2 reduktion. Derfor er SMV'er vigtige at indtænke, så man sikrer, at de har mulighed for at blive hørt, og at nye tiltag tilrettelægges så også små virksomheder kan indfri deres potentiale ved grøn omstilling og klimavenlig udvikling.

SMVdanmark vil gerne rose, at der foreslås en bindende klimalov med 70 pct. reduktion af drivhusgasudledninger i 2030 og klimaneutralitet senest i 2050 i Parisaftalens ånd. Vi kvitterer ligeledes for, at der lægges vægt på bæredygtig erhvervsudvikling. Det er her vigtigt, at der laves initiativer, der sikrer udvikling i SMV'er i hele landet.

Klimarådets opgaver (§3, §4 og §5)

Klimarådet har en vigtig opgave som uvildig rådgiver for klima-, energi- og forsyningsministeren. Ved det årlige klimaprogram, vil vi opfordre til, at Klimarådet i fremlæggelsen af nye initiativer og anbefalinger til virkemidler specifikt indtænker SMV'ers mulighedsrum, da de udgør ca. 99 pct. af alle virksomheder i Danmark, men endnu ikke er væsentligt inddraget.

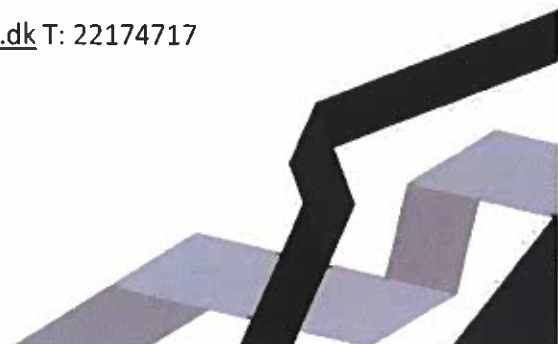
§12 Klimadialogforum

For at sikre, at klimadagsordenen opnår ejerskab i mindre virksomheder, vil vi også opfordre til, at SMV'er repræsenteres i det nye klimadialogforum. SMVdanmark arbejder aktivt i de tre klimapartnerskaber om 'Bygge og anlæg', 'Service, it og rådgivning' samt 'Handel'. Vi arbejder bl.a. med at levetidsforlænge eksisterende produkter, tænke grønt i nyt design i anlæg mv. SMVdanmark har derudover etableret et klimanetværk for vores 18.000 virksomhedsmedlemmer for at kunne kommunikere deres klimaidéer og udfordringer videre som politisk talerør. SMVdanmark tilbyder meget gerne at repræsentere SMV'ers stemme i et klimadialogforum.

Med venlig hilsen

Dorte Kulle

Dorte Kulle, Chefkonsulent i SMVdanmark, kulle@SMVdanmark.dk T: 22174717

Til: chrra@kefm.dk og naalb@kefm.dk med
kopi til ceomo@kefm.dk
journalnummer 2019-2855

Høringssvar
3. februar 2020

Fra: Ingeniørforeningen, IDA

Høringssvaret til "forslag til Lov om klima"

Høringssvaret; forslag til Lov om klima

Ingeniørforeningen, IDA mener, at 70 procentmålsætningen er både nødvendig og ambitiøs, men mener, at det er muligt at nå i mål, og vigtigt at Danmark tager sin del af opgaven med at nå målet fra Paris-aftalen. Vi er derfor meget positive overfor klimaloven, og mener at gennemførsel af loven vil være positivt for de danske udledninger af drivhusgasser, give Danmark en erhvervsfordel samt bidrage til at Danmark er et foregangsland ift. håndtering af klimaudfordringen.

Ikke kun fokus på 70 procentsmålet

IDA mener dog ikke, at en indsats alene ift. de 70 procent er tilstrækkelig, når det handler om klima globalt set. En væsentlig del af danskernes klimaaftryk sker uden for vores eget territorium, og vi anbefaler derfor, at klimahandlingsplanen også indeholder indsatser, der bidrager til at reducere danskernes klimaaftryk i andre lande - som følge af vores forbrug. Det er derfor vigtigt, at den danske klimaindsats ikke kun er fokuseret på 70 procentsmålet, men også tiltag der vil have en positiv effekt i forhold til CO2-udledningen.

Omkring Klimarådets opgaver (§3-5), kan vi læse, at:

"Klimarådet skal årligt afgive anbefalinger til klima-, energi- og forsyningsministeren om klimaindsatsen". Og

"Klimarådet skal udarbejde et katalog over mulige virkemidler." og "Klimarådet kan udarbejde analyser af og anbefalinger til klimaindsatsen".

Det er vores anbefaling, at Klimarådet i sine anbefalinger og virkemidler, også kommer med virkemidler, der vil bidrage til at reducere CO2-udledningen fra vores produktion og forbrug generelt. Det vil sige udledninger, der ligger uden for det danske territorium.

Med andre ord, opfordrer vi til at klimarådet også skal komme med klimarelaterede virkemidler ift. en omstilling til cirkulær økonomi!

klimadialogforum

Klimaloven (§12) beskriver et klimadialogforum, der skal bistå Klimarådet i deres arbejde. Dette finder vi meget positivt. Der står desuden, at et klimadialogforum skal bestå af repræsentanter fra brancheorganisationer, tænketanke, grønne organisationer, arbejdstagerorganisationer og ministerier.

I vores optik kræver omstillingen til et klimaneutralt samfund også et fokus på de mennesker, der skal få denne omstilling til at ske i praktisk – der er derfor behov for et fokus på hvilke kompetencer dette kræver af fremtidens arbejdstager. Derudover vil vi gerne opfordre til at dialogforummet også inddrager praktikere, der ved hvordan de mange teknologier som skal i spil fungerer i landbrug, industri og energiproduktion. Vores medlemmer kender til muligheder i teknologierne, men også til hvordan vi praksis kan omsættes i reelle klimagas-reduktioner.

Vi ser frem til en klimahandlingsplan, det tydeligt viser hvilke sektorer, der skal løse hvilke opgaver.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
 Center for Klimaneutralt Danmark
 Team Tværgående klimapolitik og klimalov

 Sagsnr. 20-0363
 Vores ref. LRI/HJP/lgy
 Deres ref. 2019-2855

Den 3. februar 2020

 Sendt til chrra@kefm.dk, naalb@kefm.dk, cc ceomo@kefm.dk.

FH's høringssvar til forslag til lov om klima

Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) har modtaget høring af forslag til lov om klima.

FH takker for den fremsendte høring og støtter lovforslaget, herunder målet om at reducere udledningerne med 70 pct. fra 1990-niveau på en måde, der ikke svækker sammenhængskraften og den sociale balance. Den grønne omstilling af Danmark og resten af verden kan og bør forenes med forbedret levestandard og gode job. For FH er det vigtigt, at Danmark er et foregangsland, at den grønne omstilling skaber flere gode job, at løsninger afspejler kollektive beslutninger og internationalt forpligtende samarbejde, og at klimakrisen og den grønne omstilling ikke øger uligheden i Danmark.

FH har på den baggrund nedenstående kommentarer til lovforslaget.

Grøn omstilling, social balance og sammenhængskraft

FH støtter lovforslagets stk. §1 stk. 2,2 og 2,3. FH finder det afgørende, at Danmark viser, at der kan laves en grøn omstilling og samtidig bibeholdes et stærkt velfærdssamfund, hvor sammenhængskraften og den sociale balance sikres. Ligeledes finder FH det vigtigt, at der tages hensyn til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse, og at dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles. Der bør være fokus på både den private sektor og den offentlige sektor med henblik på at sikre samme muligheder for udvikling og grøn omstilling. FH vurderer, at 70 pct.-målet og klimainsatsen vil give nye og vigtige muligheder for teknologiudvikling, kompetenceudvikling blandt lønmodtagerne samt eksport.

FH finder, at social balance og sammenhængskraft med fordel kunne foldes ud og i det videre arbejde operationaliseres, bl.a. med henblik på at identificere eller udvikle relevante indikatorer. Disse kunne f.eks. omfatte ændringer i a) jobmuligheder, beskæftigelse og arbejdsløshed på lokalt og nationalt niveau, b) udbud og efterspørgsel på arbejdskraft og kompetencer, herunder uddannelses- og opkvalificeringsbehov, c) indkomst for relevante grupper, og d) geografisk mobilitet. For så vidt angår kompetencer, herunder uddannelses- og opkvalificeringsbehov, finder FH det vigtigt, at der fokuseres på både 1) job- og uddannelsesskift og på 2) videreuddannelse af lønmodtagere til at bidrage til implementeringen af de tekniske løsninger, der allerede findes.

Effekterne på social balance og sammenhængskraft bør opgøres både for a) konkrete klimatiltag, b) det samlede, årlige klimaprogram og i c) klima-, energi-, og forsyningsministerens redegørelse til Folketinget.

Klimarådet, dets ekspertise og sekretariat

FH støtter styrkelsen af Klimarådet. Dog finder FH, at §10, stk. 3 i lovforslaget bør justeres, så Rådet også sikres ekspertise, der gør det muligt for Rådet dels at vurdere effekterne af konkrete klimatiltag og det samlede årlige klimaprogram for social balance og sammenhængskraft. Ligeledes finder vi, at der bør tilføjes ekspertise på området omkring beskæftigelsesmuligheder og kompetencer målrettet vedvarende produkter og teknologier, ekspertise inden for industri (i tillæg til landbrug, energi etc.), og at ekspertisen omkring økonomi også bør indbefatte samfundsøkonomien bredt med henblik på at inddrage både gevinster og omkostninger.

Ydermere kan det overvejes at styrke Klimarådets internationale ekspertise, bl.a. med henblik på at kunne opgøre internationale effekter og indtænke, udnytte og styrke regulering på EU-niveau, jf. nedenfor.

FH støtter ligeledes tildelingen af flere ressourcer til sekretariatet, idet der må forudses et stort og stigende behov for understøttelse af rådet og den generelle klimadebat fremover, og fordi Rådet bør sikres de nødvendige forudsætninger for at kunne vurdere, hvilke effekter enkeltstående klimatiltag og det samlede, årlige klimaprogram har for social balance og sammenhængskraft. Det er ligeledes afgørende, at sekretariatet sikres tilstrækkelige ressourcer til løbende at kunne inddrage interessenter, jf. nedenfor.

Klimarådets analyser

FH støtter bestemmelsen i §5, stk. 2 og 3, om at Klimarådet skal udarbejde et katalog over mulige virkemidler, og at Klimarådet kan udarbejde analyser af og anbefalinger til klimaindsatsen mv.

FH finder dog, at det med fordel kunne gøres klart, hvorvidt Klimarådet med udarbejdelsen af virkemiddelkataloger forventes at skulle varetage opgaver, der hidtil har fundet sted i ministerier. I givet fald bør det specificeres, at Klimarådet vil etablere følgegrupper og lignende med henblik på at inddrage faglig ekspertise og bemærkninger fra andre aktører. Dette vil i FH's optik ligge i naturlig forlængelse af etableringen af klimapartnerskaber og Grønt Erhvervsforum, hvormed man har mobiliseret ikke-statslige aktører til at tage del i omstillingen og komme med konkrete forslag.

FH finder ligeledes, at Klimarådet skal forpligtes til at offentliggøre bagvedliggende antagelser, modeller mm. Det kan sikre gennemsigtighed, informere den generelle klimadebat og gøre det muligt for ikke-statslige aktører at bidrage til udviklingen af konkrete forslag og vurdere deres effekter. Dette kunne fx gøres vha. metodenotater.

Endelig finder FH, at det ville være nyttigt, hvis Klimarådet ikke først i februar det følgende år skulle vurdere regeringens klimaindsats på grundlag af det forudgående års klimaprogram, som fremlægges i september (et halvt år før), og redegørelse til Folketinget (se side 15). Dette ville styrke andre aktørers mulighed for at bidrage med bemærkninger og konkrete forslag til den fremadrette indsats. Det kunne evt. overvejes at opsplitte Klimarådets aktiviteter, således at Rådet allerede i fx december skulle vurdere regeringens klimaindsats på baggrund af klimaprogrammet fra september, mens dets anbefalinger fortsat kunne fremsættes i februar.

Klimadialogforum

FH støtter oprettelsen af et klimadialogforum, jf. §12. FH finder det positivt, at arbejdstagerorganisationer vil være repræsenteret i forummet og ser frem til klima-, energi- og forsyningsministerens fastsættelse af nærmere regler om, hvilke organisationer og institutioner, der indstiller medlemmer til klimadialogforummet. FH opfordrer til, at forummet snarest etableres konkret.

Internationalt perspektiv

FH støtter, at loven også har et internationalt sigte, jf. bl.a. §1. FH finder det afgørende for den samlede klimateffekt og dermed også opbakningen til omstillingen i Danmark, at konkrete klimatiltag ikke blot forskyder produktion og dermed arbejdspladser og udledninger til udlandet. Lovforslagets bestemmelse på dette punkt (§1, stk. 2,4) kunne med fordel strammes, således, at danske tiltag ikke blot må flytte "en væsentlig del af" drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser (i det rundsendte lovforslag står der "hele" drivhusgasudledningen).

FH støtter, at der i den årlige klimastatus og -fremskrivningen vil indgå en særskilt global af-rapportering på Danmarks klimaindsats i forhold til de globale udledninger, jf. §6, stk. 3. FH vil dog samtidig opfordre til, at man ikke blot i en samlet afrapportering men også for hvert enkelt virkemiddel og tiltag opgør internationale klimateffekter (positive og negative), herunder som følge af fortrængning af fossile brændsler, udvikling og udbredelse af teknologi, teknologisk lock-in, 'carbon leakage' og lignende.

Endelig finder FH det vigtigt, at den danske klimaindsats og Klimarådets arbejde aktivt indtænker, udnytter og styrker regulering og tiltag på EU-niveau, herunder Green Deal og Just Transition Fund, EU's langsigtede strategi frem mod 2050, EU's byrdefordeling og LULUCF-forordning samt Horizon, bl.a. med henblik på at mindske lækage, fremme forskningsindsatser og sikre beskæftigelse, social balance og sammenhængskraft i Danmark.

Med venlig hilsen

Lizette Risgaard

Klimarådet.

• • • • • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • • • • •

Den 3. februar 2020

Til Klima-, Energi-, og Forsyningsministeriet

Høringssvar vedrørende lovforslag (Journalnummer: 2019-2855)

Klimarådet udgav i oktober 2019 analysen *"Rammer for dansk klimapolitik -Input til en ny dansk klimalov med globalt udsyn"*. Analysen indeholdt Klimarådets anbefalinger til, hvordan en ny klimalov kunne se ud – blandt andet baseret på ønskerne om en forpligtende klimalov som udtrykt i *"Politisk forståelse mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten: Retfærdig retning for Danmark"* fra juni 2019 samt borgerforslaget *"Dansk klimalov nu"*, der blev fremsat i januar 2019.

Der er flere ligheder mellem Klimarådets anbefalinger og lovforslaget. Dog vil Klimarådet gerne i dette høringssvar påpege en række elementer, som Klimarådet anser som problematiske og også pege på muligheder for forbedringer af lovforslaget. Disse er beskrevet på de efterfølgende sider.

Med venlig hilsen

Klimarådet

Peter Møllgaard, Formand for Klimarådet
formand@klimaraadet.dk
22 68 85 88

Generelle bemærkninger

Overskuelighed og transparens i klimamålsætningerne

I forslaget til lov om klima foreslås et drivhusgasreduktionsmål for 2030 på 70 pct., og i sammenhæng med dette mål foreslås et system for opfyldelse og monitorering af målet. Her spiller Klimarådet en central rolle jf. § 4, stk. 2.

For at gøre det så overskueligt og transparent som muligt om målene nås, så er det vigtigt, at det er helt klart, hvordan forskellige begreber defineres. Klimarådet anbefaler derfor, at alle centrale begreber defineres i enten lovteksten eller bemærkningerne til lovforslaget. En del af de væsentlige definitioner er at finde i bemærkningerne til lovforslaget, fx at der benyttes FN's opgørelsesmetode og at LULUCF-udledninger er inkluderet. Dog mangler fx en definition af, hvad de præcise 1990-udledninger er. Denne type oplysninger er nødvendige for, at Klimarådet kan vurdere, om regeringen har anskueliggjort, at delmålene nås, jf. § 4, stk. 2.

Overordnet set vil klare definitioner bidrage til en høj grad af transparens og ensartethed i klimamålsætningerne, hvilket vil bidrage til en bedre forståelse og debat om klimapolitikken.

Årshjul

Lovforslaget lægger også op til, at klimaindsatsen organiseres efter et nyt årshjul. I februar skal Klimarådet forelægge sin vurdering af, om "[...] regeringens klimaindsats anskueliggør, at klimamålene nås[...]" (§ 4, stk 2.). På denne måde kan Klimarådet komme med sit faglige indspark tidligt i regeringens proces med at arbejde med klimaprogrammet, som skal udkomme til september.

Klimarådet bemærker dog, at en vurdering i februar vil finde sted kun ca. 2 måneder efter, at Folketinget har taget stilling til om handlepligten, som den kaldes i bemærkningerne, er opfyldt. Det kan synes uhensigtsmæssigt, at Klimarådets vurdering foreligger så kort tid efter, Folketinget har taget stilling til det samme spørgsmål, da det i sidste ende er Folketinget, der beslutter om handlepligten er overholdt.

Klimarådet foreslår på den baggrund, at man overvejer at flytte Folketingets vurdering af handlepligten til efter, Klimarådet har givet sin vurdering af handlepligten. Dermed vil Folketinget kunne inddrage Klimarådets vurdering af handlepligten i Folketingets egen vurdering. Folketingets vurdering kunne fx ligge umiddelbart efter Klimarådets vurdering i februar og i god tid inden regeringen skal fremlægge sit årlige klimaprogram i september.

Specifikke bemærkninger

§ 1, Formål

§ 1 beskriver formålet med loven og sætter Danmarks klimamålsætninger i perspektiv i forhold til Parisaftalen. Det står beskrevet, at Danmarks reduktionsindsats skal ske "[...] med Parisaftalens målsætning om at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grader for øje."

Klimarådet bemærker, at Parisaftalen ikke indeholder en målsætning om at holde temperaturstigningen under 1,5 grader. Målsætningen i Parisaftalen er at holde temperaturstigningen "well below 2 °C [...] and to pursue efforts to limit the temperature increase to 1,5 °C [...]". Dette bør præciseres i lovforslaget.

Såfremt lovforslaget ønsker at beskrive Folketingets intention om at føre en klimapolitik, der sigter efter at nå maksimalt 1,5 °C temperaturstigning, kan dette specificeres konkret.

§ 2, Formål

§ 2 beskriver processen, hvormed der sættes nye delmålsætninger i Danmark.

Klimarådet noterer, at klimamålsætning ikke er defineret, hvilket principielt kan danne grundlag for mange forskellige typer målsætninger, hvoraf et generelt drivhusgasreduktionsmål er en mulighed. For at sikre gennemskuelighed og forudsigelighed kan lovforslaget præcisere, hvad der menes med klimamålsætninger.

§ 2 beskriver ligeledes kravet om, at delmål følges op af en klimahandlingsplan. Det er dog ikke nærmere defineret, hvad en klimahandlingsplan som minimum bør indeholde. Dette står fx i kontrast til § 7 om klimaprogrammet, hvor der i stk. 2 er en beskrivelse af, hvad det årlige klimaprogram skal indeholde. I Klimarådets analyse "*Rammer for dansk klimapolitik – Input til en ny dansk klimalov med globalt udsyn*" giver Klimarådet et bud på, hvad klimahandlingsplanen bør indeholde:

- "En klimaplan bør indeholde integrerede sektorstrategier med tiltag inden for hver sektor samt indikatorer for udviklingen inden for hver sektor. Sektorstrategierne skal integreres og tænkes sammen, eftersom udfordringerne i en sektor godt kan løses via tiltag i en anden sektor."

Klimarådet anbefaler, at det fremgår af § 2, hvad en klimahandlingsplan (mindst) skal indeholde.

§ 3-5, Klimarådets opgaver

Der er tre væsentlige problemstillinger i denne del af lovforslaget:

Tydeliggørelse af behovet for rådgivning baseret på analyser: Klimarådets væsentligste opgave har indtil nu været at lave analyser af klimapolitiske tiltag og på baggrund af disse komme med anbefalinger. Dette fremgår af den nuværende "*Lov om Klimarådet, klimapolitisk redegørelse og fastsættelse af nationale klimamålsætninger*" § 2, stk 2, 2) og 3). I lovforslaget til *Lov om klima* er der begrænset fokus på analyser. I § 3, stk. 2 står der: "Klimarådet bistår [...]" og i § 4 står der: "Klimarådet skal årligt afgive anbefalinger [...]". Først i § 5, stk. 3 nævnes det, at "Klimarådet kan udarbejde analyser [...]". Klimarådet foreslår, at der i højere grad lægges vægt på, at Klimarådet er et rådgivende ekspertorgan, som det nævnes i § 10, stk. 1, og at Klimarådets bistand sker ved at udarbejde analyser, som leder til anbefalinger, der kan bistå klima-, energi- og forsyningsministeren. Nedenfor er der forslag til, hvordan paragraffernes ordlyd kan ændres:

§ 3, stk. 2 "Klimarådet udarbejder analyser, der kan bistå klima-, energi- og forsyningsministeren ved fastsættelse af nationale klimamålsætninger, jf. § 2, stk. 1.

§ 4, stk. 1 "Klimarådet skal udarbejde analyser og anbefalinger til klimaindsatsen, som mindst en gang årligt samles og afgives til klima-, energi- og forsyningsministeren.

§ 5 stk. 3 kan derefter udgå.

Præcisering i forhold til årlige udgivelser: § 4, stk. 2 og stk. 3 bør ligeledes ændres, så det bliver tydeligt, at Klimarådet kan afgive anbefalinger flere gange om året, som det fx sker i dag, hvor analyser udgives løbende i løbet af året. Dermed er det væsentligt, at ordlyden i § 4, stk. 2 og stk. 3 ændres, således at det ikke er hver gang, Klimarådet giver anbefalinger, at der samtidig skal vurderes om klimamål nås (stk. 2) eller skal give status på Danmarks internationale klimapolitiske forpligtelser (stk. 3). Nedenfor er der forslag til, hvordan paragraffernes ordlyd kan ændres:

Stk. 2 kan skrives således "Klimarådet skal årligt vurdere, om regeringens klimaindsats anskueliggør, at klimamålene, jf. § 1, stk. 1, og § 2, stk. 1, nås"

Stk. 3 kan skrives således "Klimarådet skal årligt give en status på opfyldelsen af Danmarks internationale klimapolitiske forpligtelser."

Bidrage til den offentlige debat: I den nuværende "Lov om Klimarådet, klimapolitisk redegørelse og fastsættelse af nationale klimamålsætninger" af 2014 er Klimarådets nuværende opgaver beskrevet. Iblandt disse er "§ 2, stk. 2, 4) Bidrage til den offentlige debat. [...]"

Denne opgave er ikke inkluderet i det fremlagte lovforslag. Klimarådet har indtil nu set denne opgave, som en meget væsentlig opgave, som ligger fint i tråd med rådets øvrige opgaver. Denne opgave kan med fordel indsættes i lovforslaget.

§ 10-12, Klimarådets organisering

§ 10, stk. 1 beskriver Klimarådet som et uafhængigt, rådgivende ekspertorgan. Dette er meget væsentligt for Klimarådets virke og den rolle, som det ønskes, Klimarådet skal spille jf. "Aftale om klimalov af 6. december 2019", hvor der står "Aftaleparterne er enige om, at Klimarådet skal være stærkt og uafhængigt, og at Klimarådet videreføres som et råd bestående af eksperter, som giver uvildig rådgivning til regeringen på klimaindsatsen." Der er to steder, hvor lovforslaget kan ændres, således at ønsket om uafhængighed og uvildig rådgivning opfyldes i højere grad.

Det første at disse punkter har at gøre med klimadialogforummets rolle. I § 12, stk. 1 står der: "Klimarådet etablerer et klimadialogforum, som skal bistå Klimarådet i deres arbejde."

Denne paragraf kan utydeliggøre, hvorvidt Klimarådets arbejde er uafhængigt. "Bistå" kan således opfattes som om, at dialogforummet skal understøtte og give anbefalinger til Klimarådets arbejde. Det foreslås, at ordlyden ændres, så den i højere grad er i overensstemmelse med ønsket fra

"Aftale om klimalov af 6. december 2019" om, at Klimarådet skal give uvildig rådgivning.

Det andet punkt har at gøre med klimadialogforummets rolle i forbindelse med Klimarådets udgivelser. § 12, stk.3 lægger op til, at Klimarådet afholder møder med Klimadialogforummet *inden* hver udgivelse og færdiggørelse af anbefalinger. Det er dog uheldigt, hvis der opstår en situation, hvor der er tvivl om, hvorvidt Klimarådets arbejde kan siges at være påvirket af bestemte interesser og dermed ikke længere er uvildigt, fordi nogle har haft mulighed for at kommentere på Klimarådets anbefalinger inden afgivelse af rapporten.

Det bør derfor gøres klart, at det fx er muligt at holde møde i tilknytning til en offentliggørelse, fx samme dag, men at rådets anbefalinger ikke ændres efter afholdelse af mødet. Denne ændring af loven vil være i overensstemmelse med aftaleteksten for klimaloven, hvor der står: "*Klimadialogforummet mødes i tilknytning til, at Klimarådet udgiver deres årlige anbefalinger og i forbindelse med øvrige udgivelser fra Klimarådet*", hvor tilknytning kan forstås som fx umiddelbart før eller efter udgivelsen af en rapport.

Slutteligt kan man i relation til en præcisering af Klimarådets opgaver som værende at bidrage til den offentlige debat ændre § 10, stk. 4. Denne paragraf vil gøre det svært at udnytte de forskellige ekspertiseområder, som de forskellige rådsmedlemmer skal have jf. § 10, stk. 3. Klimarådets rolle som debatskabende vil være svækket ved, at kun udvalgte medlemmer må udtale sig på vegne af Klimarådet, eftersom det dermed ikke altid vil være den førende ekspert på det pågældende område, der udtaler sig, om et givent emne. Klimarådet foreslår, at alle rådsmedlemmer kan udtale sig på rådets vegne, og typisk vil det ske efter aftale med formanden. Det vil være i overensstemmelse med hensigten i bemærkningerne til § 10, stk. 4.

Klima-, energi- og forsyningsministeriet
Att: Christina Graaskov Ravn, chrra@kefm.dk
og Nanna Alberti, naalb@kefm.dk

Ref: 2019-2855

Dok. ansvarlig: THA
Sekretær:
Sagsnr: s2018-721
Doknr: d2020-2484-5.0
2. februar 2020

Dansk Energi høringssvar til lov om klima

Dansk Energi vil gerne takke for muligheden for at give vores bemærkninger til høring af lov om Klima. Vi støtter intentionen om at formalisere rammen for indsatsen mod et klimaneutralt Danmark i 2050. Vi er også positive over for de forslag til governance, der er lagt i udkast til denne lov.

Et klimaneutralt Danmark er en endog meget omfattende opgave. Derfor kræver det også en velovervejet indsats, der tager behørigt hensyn til Danmarks sammenhængskraft. De hensyn er rammende defineret ved de i loven §1, stk.2 anførte punkter.

Dansk Energi ønsker derudover, at behovet for inddragelse, åbenhed og faglighed betones og styrkes i loven. Ikke mindst set i lyset af opgavens omfang. Der er i vores besvarelse fremhævet 4 pointer:

1. Indsatsen frem mod 2030 bør tilrettelægges med perspektiv for, at reduktionsindsatsen understøtter den ultimative målsætning om klimaneutralitet i 2050.
2. Tiltag, der bidrager ud over de indenlandske emissionsreduktioner, bør beskrives mere konkret, og effekten bør kvantificeres på linje med de indenlandske tiltag.
3. Der bør stilles krav om åbenhed og offentliggørelse af beregninger og beslutningsgrundlag.
4. Sammensætning af Klimaråd bør ske under fuld åbenhed, og krav til arbejdet med Klimarådets dialogforum bør tydeliggøres.

1. Indsatsen mod 2030 med perspektiv for udviklingen mod 2050

Der har været meget fokus på 70 pct. reduktion af udledninger til 2030, som rammen for Danmarks klimaindsats. 70 pct. er en trædesten. Langsigtet klimaneutralitet er den reelle målsætning.

Lovforslaget bør derfor tydeliggøre, at det er nødvendig på denne side af 2030 at gennemføre en strategi og konkrete tiltag, der først vil få en væsentlig emissionseffekt efter 2030, men

som ikke desto mindre er afgørende for et fortsat fald i emissionerne mellem 2030 og 2040. Det handler især om:

- at forberede udviklingen af alternative grønne brændsler/elektrofuels.
- at fastlægge en VE udbygningsplan, som muliggør et Danmark drevet af grøn energi og at Dansk produktion af grøn energi kan bidrage til, at EU kan nå sine klimamål
- at udvikle energiinfrastrukturen med et langsigtet perspektiv ift. den omfattende elektrificering, som samfundet skal igennem.

De tiltag og den indsats, bør derfor tildeles en selvstændig vægt og dermed mindske risikoen for, at indsatsen mod 2030 alene handler om at sikre emissionsfald på den korte bane.

2. Den globale indsats – klimalovens søjle 2

Loven har fået et overvejende nationalt fokus og sætter for få krav til dokumentation af den internationale indsats. Givet klimalovens målsætning om at bidrage til fald i de globale emissioner, skal klimainsatsen gennemføres med et balanceret nationalt og globalt fokus. Dansk Energi savner, at klimaloven er lige så ambitiøs, når det gælder dokumentation, kvantificering og rapportering på den globale indsats, som loven er på det nationale.

Uden konkrete succeskriterier og målpunkter er der en overhængende risiko for, at den globale indsats forbliver ved hensigtserklæringerne. Det der ikke defineres og måles vil få en sekundær rolle. Der bør i bemærkninger til loven klarere afspejles, hvad de globale mål indebærer. Der bør stilles eksplicit krav i loven til, at både Klimarådet og ministerens efterfølgende redegørelse forholder sig til og kvantificerer den globale indsats.

3. Offentliggørelse af beslutningsgrundlag

At nå 70 pct. målet i 2030 og forberede Danmark på klimaneutralitet vil kræve indgribende tiltag. Det skærper kravet til åbenhed, transparens om beslutningerne og et kontinuerligt opdateret vidensgrundlag.

Det bør specifikt indgå et krav om, at det datagrundlag som Klimarådet, Klima-, Energi-, og Forsyningsministeriet samt Energistyrelsen lægger til grund for deres anbefalinger, status- og fremskrivningsanalyser mv. gøres offentligt tilgængeligt senest i forbindelse med offentliggørelse af de respektive rapporter og forslag.

Ifølge lovforslaget til klimaloven, lægges der op til, at den til hver tid siddende formand for Klimarådet selv kan bestemme, hvorvidt Klimarådets årlige rapport med anbefalinger og øvrige udgivelser skal suppleres af et referat med de synspunkter, som medlemmer af Klimarådets klimadialogforum har givet til Klimarådet jf. §12, stk. 4. Det er ikke acceptabelt. Loven bør derfor ændres, så det bliver et krav, at klimadialogforummets synspunkter og kommentarer til Klimarådets anbefalinger og udgivelser offentliggøres på Klimarådets hjemmeside og oversendes til Folketinget med tilhørende høringsnotat fra formanden, hvor rådet forholder sig til synspunkterne fra klimaforummets medlemmer.

I forhold til de 5-årige klimahandlingsplaner (klimamålsætninger), jf. § 2, står der ikke noget om interessentinddragelse i lovforslaget eller i aftalen om klimaloven. Det forhold bør tilføjes til bemærkninger til lovforslaget.

I løbet af foråret udarbejder Energistyrelsen årligt en klimastatus og - fremskrivning. Det står i lovforslagets bemærkninger og i aftalen om klimaloven, at den skal sendes i ekstern høring. Det er imidlertid ikke fastsat i selve loven, og det bør tilføjes

4. Klimarådets samarbejde med dialogforum

Klimarådet rolle er defineret meget omfattende. Der giver en betydelig risiko for en diffus opgaveløsning. Der er behov for klart, at definere, at Klimarådets kerneopgave vedrører den samfundsmæssige udfordring omkring den grønne omstilling og den samhørende samfundsøkonomi og regulering. Hovedvægten af Klimarådets indsats burde ligge på at anvise løsninger i den kontekst.

Dansk Energi frygter en diffus fokus og tilsvarende diffus kompetencesammensætning, også når følgende mange kompetencer skal dækkes af 8 personer:

"Klimarådet sammensættes af eksperter med bred ekspertise og et højt klimarelevant fagligt niveau inden for energi, bygninger, transport, landbrug, miljø, natur, økonomi, klimavidenskabelig forskning og adfærdsforskning af relevans for klimaområdet."

Klimarådets medlemmer burde i stedet udpeges med kompetencer inden for og fokus på samfundsøkonomi, regulering og udfordringer forbundet med den grønne omstilling.

Klimarådet er gjort selvsupplerende. Det er forståeligt, at man ønsker, at sikre rådets selvstændighed. Dansk Energi ønsker, at der var politisk opbakning til den model, man har for det Økonomiske råd, der både består af eksternt udpegede og internt udpegede medlemmer.

Endelig er der Klimadialogforums sammensætning. Det fremgår af § 12, stk. 1, at Klimarådet etablerer et klimadialogforum, som skal bistå Klimarådet i deres arbejde. Det er Klimarådet der skal udpege medlemmerne. Men det fremgår af lovforslagets § 12, stk. 5, at "Klima-, energi- og forsyningsministeren fastsætter nærmere regler om, hvilke organisationer der indstiller medlemmer til klimadialogforum". Rollefordeling mellem klima-, energi- og forsyningsministeren og Klimarådet er derfor uklar. Det bør fremgå, at de organisationer, der har indstillingsret også har deltagelsesret. Det bør således fremgå, at "Klima-, energi- og forsyningsministeren fastsætter nærmere regler om, hvilke organisationer der indstiller til og deltager i klimadialogforum".

I Klimaloven bør det desuden tilføjes, at klimadialogforum skal træde sammen mindst to gange årligt fremfor mindst én gang årligt. Et klimadialogforum forpligter sig dermed ikke kun på at afgive synspunkter fremført i forbindelse med drøftelserne af Klimarådets årlige rapport med anbefalinger, men forummet får mulighed for løbende at give inspiration til Klimarådet og dets arbejde.

Med venlig hilsen
Dansk Energi

Torsten Hasforth
Seniorøkonom
Dansk Energi

Dato 3. februar 2020
Side 1 af 4

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Høringssvar er sendt elektronisk til chrra@kefm.dk og naalb@kefm.dk med kopi til ceomo@kefm.dk

Landbrug & Fødevarer FmbA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Høringssvar fra Landbrug & Fødevarer vedrørende forslag til Lov om klima, J. nr. 2019-2855.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har den 10. januar 2020 sendt udkast til ovenstående lovforslag i høring med frist for bemærkninger den 3. februar 2020.

Overordnede bemærkninger

Landbrug & Fødevarer hilser en ny klimalov velkommen og takker for muligheden for at komme med bemærkninger til lovforslaget.

Klimaloven er ambitiøs, men hvis vi skal bremse klimaforandringerne, er det nødvendigt, at Danmark går forrest og inspirerer resten af verden til at reducere klimagasudledningerne samtidig med at styrke samfundsøkonomien, konkurrenceevnen og beskæftigelsen. Det er vigtigt, at klimaloven understøtter en omkostningseffektiv grøn omstilling af danske virksomheder og sektorer, så dansk konkurrenceevne bevares.

Landbrug & Fødevarer er derfor positivt indstillet overfor, at klimaloven indeholder en række guidende principper i § 1 stk. 2, herunder at klimaudfordringerne er en global problemstilling, at Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft. Dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles.

Landbrug & Fødevarer mener, at det er meget vigtigt, at de ovenstående principper i klimaloven efterleves og bliver stærkt integreret i det videre arbejde i både klimarådet, i tilrettelæggelse af ministeriernes og den til enhver tid siddende regerings arbejde samt i den kommende klimahandlingsplan. Landbrug & Fødevarer mener, at det er en bunden opgave at frembringe løsninger på, hvordan klimaindsatsen kan tilrettelægges sådan, at alle principperne efterleves punkt for punkt. I lovforslaget på side 11 og 29 står der, at principperne skal være *vejledende* for klimaindsatsen. Landbrug & Fødevarer mener, at der bør være en mere detaljeret beskrivelse af, hvordan opgaven konkret skal løftes således, at principperne efterleves og ikke kun bliver vejledende for indsatsen.

Grønt Erhvervsforum skal være en del af klimaloven

Regeringen har nedsat et Grønt Erhvervsforum i forbindelse med klimapartnerskabsarbejdet. Der er tale om et permanent forum, hvorfor det også helt naturligt skal have ophæng i klimaloven.

Det bør derfor – ligesom det er tilfældet med klimadialogforum – klart fremgå af klimaloven, at der er et Grønt Erhvervsforum nedsat af klima-, energi- og forsyningsministeren bestående af repræsentanter fra regeringen samt formænd for klimapartnerskaberne, repræsentanter for erhvervslivet, fagbevægelsen og uafhængige eksperter. Det bør tillige fremgå, at Grønt Erhvervsforum skal mødes mindst én gang om året, så det sikres, at erhvervslivet inddrages tæt i implementeringen af klimahandlingsplanen og dermed er med til at sikre 70 pct.-målet i 2030 og klimaneutralitetsmålet i 2050.

Klimarådet bør give indspil til forskning

Landbrug & Fødevarer bakker op om styrkelsen af Klimarådet jf. § 3-5. Det fremgår, at Klimarådet vil tilføres kompetencer inden for klimavidenskabelig forskning. Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at Klimarådet også giver indspil til, hvilke forskningsområder, der skal prioriteres og styrkes for at komme i mål med klimaambitionerne.

Hvis de tilførte kompetencer til Klimarådet ikke er tilstrækkelige, er det vigtigt, at Klimarådet i udvikling af deres analyse og anbefalinger rækker ud til eksterne eksperter. Det kan være i form af hjælp fra fagministerierne, men det kan også være kompetencer, der kan trækkes ind i det nye klimadialogforum, som dermed kan gives en stærkere rolle.

Klimadialogforum med bredt repræsentantskab

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 12 styk 3 bør det desuden indskrives, at klimadialogforum skal træde sammen mindst to gange årligt fremfor mindst én gang årligt. Et klimadialogforum forpligter sig dermed ikke kun på at afgive synspunkter fremført i forbindelse med drøftelserne af Klimarådets årlige rapport med anbefalinger, men forummet får mulighed for løbende at give inspiration til Klimarådet og deres arbejde.

I bemærkningerne til § 12 styk 4 bør det fremgå, at fremsendelse og offentliggørelse af Klimarådets årlige rapport med anbefalinger skal ledsages af klimadialogforummets bemærkninger, og der skal udarbejdes et høringssvar fra ministeriet i forhold til de afgivne bemærkninger.

Det er i bemærkningerne til § 12 styk 2 anført, at klimadialogforummet sammensættes af repræsentanter fra bl.a. brancheorganisationer, tænketanke, grønne organisationer, arbejdstager- og giverorganisationer og ministerier. Der bør specifikt nævnes nogle organisationer, som skal være medlem af et klimadialogforum. Det gælder bl.a. Dansk Erhverv, Dansk Energi, Dansk Industri, Landbrug & Fødevarer, Rådet for Grøn Omstilling og Danmarks Naturfredningsforening.

Globalt udsyn

Der står i bemærkningerne til lovforslaget i § 6 styk 1, nr. 3 at klima-, energi- og forsyningsministeren årligt skal udarbejde en klimastatus og -fremskrivning, der bl.a. skal indeholde en global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats. Formålet med afrapporteringen er at synliggøre Danmarks globale påvirkning af klimaet. Både negativt, fx forbrug, men også positiv påvirkning, fx ift. konkrete bilaterale landesamarbejder.

I Landbrug & Fødevarer mener vi, at det er vigtigt, at loven ikke kun har et overvejende nationalt sigte, men at det globale perspektiv får en langt større vægt. Klimakrisen er et globalt problem, og der er brug for større udbredelse af nuværende og fremtidige danske klimaeffektive løsninger, hvis vi skal reducere verdens klimagasudledning.

For at sikre reelle globale reduktioner, så bør Klima-, energi- og forskningsministeren i klimahandlingsplanen, klimaprogrammer og klimastatus- og fremskrivninger konsekvent opgøre den globale netto-effekt af danske klimatiltag, virkemidler mv. Dvs. ændrede drivhusgasemissioner udenfor Danmarks grænser som følge af danske klimatiltag bør med- og modregnes i effekten af de danske klimatiltag. Dette bør også være styrende for Klimarådets arbejde, analyser og anbefalinger, således ministeren og Folketinget kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag i forhold til den reelle globale klimaeffekt.

Anvend EU-fleksibilitetsmekanismer for at nå klimamålet

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser til § 1 vedrørende brugen af EU-fleksibilitetsmekanismer mv. fremgår det, at aftaleparterne ikke vil anvende disse til opfyldelse af 70 pct.-målet i kimaloven.

Hvis det i de sidste år frem mod 2030 viser sig, at man ikke kan leve op til 70 pct.-målet vil aftalepartierne dog drøfte om der kan opnås enighed om at anvende fleksible mekanismer og andre virkemidler.

I Landbrug & Fødevarer mener vi, at brugen af EU-fleksibilitetsmekanismer er en omkostningseffektiv måde at nå klimamålet på og de derfor bør anvendes til at nå 70 pct.-målet. Det gælder både medregning af de såkaldte LULUCF-kreditter og anvendelse af kvoteannulleringer fra EU's kvotehandelssystem.

DØRS har fx vurderet, at man med kvoteannulleringer kan reducere omkostningerne ved at nå klimaneutralitet i 2050 uden at slække på den reelle klimavirkning af 70 pct.-målsætningen i 2030. DØRS anbefaler derfor også at beholde kvoteannulleringer gennem fleksibilitetsmekanismen som et instrument til at opnå 2030-målet.

Der skal også tages højde for klimaneutralitetsmålet i 2050

Af klimaloven (§ 2.5.2) fremgår det, at frem mod 2030 over årene i klimaprogrammet skal der ske en øget konkretisering i de fremlagte initiativer, hvor balancen skal gå mod, at der i tiltagende grad fremsættes initiativer med effekter på kortere sigt med henblik på at sikre målopfyldelsen i 2030. Initiativer med effekt på længere sigt vil efterhånden som 2030 nærmer sig i stigende grad sigte mod at nå 2035-målet.

I Landbrug & Fødevarer mener vi, at det er vigtigt også at tage højde for det langsigtede perspektiv, når der skal iværksættes initiativer. Det nytter ikke, hvis initiativerne kun har en effekt på kort sigt, de skal også kunne hjælpe til med at opfylde 2050-klimaneutralitetsmålet. Vi risikerer at satse på forkerte og dyre klimavirkemidler, hvis vi kun har fokus på fem år frem i tiden. Der er brug for fleksibilitet i indsatsen, så vi får den mest effektive indsats til gavn for både klimaet og samfundsøkonomien.

Godskrivningsproblematikken

Det fremgår af Klimaloven § 1, at drivhusgasudledninger, som omfattes af klimalovens mål, opgøres i overensstemmelse med FN's opgørelsesmetoder.

Landbrug & Fødevarer mener, at der skal findes en national måde, hvorpå landbrugs- og fødevarerhvervet kan godskrives for bidraget til energisektoren. Landbrugs- og fødevarerhvervet leverer fortsat en betydelig andel af Danmarks produktion af vedvarende energi herunder biomasse (pil, poppel og halm til kraftvarmeværker). Landbrug & Fødevarer opfordrer dermed til, at der findes en måde, hvorpå erhvervet kan få fuld kredit for indsatsen.

Klimalov vil få økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Med et bindende 70 pct.-mål vil det under alle omstændigheder få meget vidtrækkende økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv. og det er i den forbindelse altafgørende, at man sikrer, at der ikke sker afvikling af dansk erhvervsliv, men udvikling som det er anført i lovforslaget.

Hvis der er spørgsmål eller problemstillinger, der ønskes uddybet, står vi naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen

Tilde Hellis Jacobsen
Konsulent

Miljø / Klima / Bæredygtighed

D +45 3339 4027
M +45 4016 1174
E TJJ@lf.dk

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

 Til chrra@kefm.dk og naalb@kefm.dk med kopi til ceomo@kefm.dk

3. februar 2020

SYNERGIs høringssvar til Lov om klima

SYNERGI vil først og fremmest takke for muligheden for at afgive et høringssvar til udarbejdelsen af Lov om klima. Vi vil gerne kvittere regeringen og det brede flertal blandt Folketingets partier for aftalen om en ny bindende klimalov den 6. december 2019. Danmark tager med klimaloven et vigtigt og ambitiøst skridt i den grønne omstilling med et meget ambitiøs mål om 70 pct. reduktion af drivhusgasudledningerne i 2030 ift. 1990 og et langsigtet mål om klimaneutralitet i senest 2050.

SYNERGI bakker op om klimaloven, hvor vi gerne vil fremhæve det energi- og klimapolitiske årshjul, der indføres med klimaloven: Klimarådets vurdering af regeringens klimainsats i februar, Energistyrelsens klimastatus og – fremskrivning i april, fremlæggelsen af regeringens klimaprogram i september og en redegørelse og forespørgselsdebat efter indgåelsen af den årlige finanslov.

Det er i SYNERGIs optik væsentligt, at processen ift. udarbejdelsen af Danmarks energi- og klimapolitik er transparent. Det betyder, at civilsamfundet i form af NGO'er, interesseorganisationer og borgere kan bidrage og føre tilsyn med regeringens energi- og klimapolitiske arbejde, selvom Klimarådet med denne lov får et særligt ansvar i forhold til varetagelsen af denne funktion. Klimalovens indretning er derfor ikke alene en energi- og klimapolitisk men også et demokratisk svendestykke. Når det er sagt, så har SYNERGI en række bemærkninger i de følgende afsnit til udvalgte paragraffer og formuleringer til selve lovteksten, de almindelige bemærkninger og bemærkninger til enkelte paragraffer.

SYNERGI finder klimalovens fokus på omkostningseffektivitet og erhvervsliv positivt

SYNERGI er overordnet tilfreds med klimalovens formålsparagraf §1. Vi er særligt tilfredse med, at Danmark jf. klimalovens §1, stk. 2, 1. pkt. skal være *"[...] et foregangsland i den internationale klimainsats, som kan inspirere og påvirke resten af verden. Danmark har derudover både et historisk og moralsk ansvar for at gå forrest."*

Jf. §1, stk. 2, 2. pkt. ser vi i SYNERGI også positivt på, at *"Indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og danske konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse. Dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles."*

SYNERGI bakker også helt op om klimalovens §1, stk. 2, 4. pkt. hvor det fastslås, at *"De tiltag, der skal anvendes for at reducere udledningen af drivhusgasser, skal medføre reelle, indenlandske reduktioner, men samtidig skal det sikres, at danske tiltag ikke blot flytter hele drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser."*

Hvis Danmark skal være et grønt foregangsland og udstillingsvindue for danske virksomheder, skal vi gennem ambitiøse energi- og klimapolitiske tiltag gå forrest og vise verden, at den grønne omstilling i form af indenlandske reduktioner er forenelig med vækst, arbejdspladser og sunde offentlige finanser. Det gælder særligt på energieffektiviseringsområdet, hvor Danmark skal vise verden, at det er muligt at skabe økonomisk vækst samtidig med at energispildet minimeres og energien bruges mere effektivt. Dertil har Klimarådet tidligere påpeget, at energirenoveringer er et billigt rentabelt redskab i den grønne omstilling, og Ea Energianalyse har beregnet, at hvis

vi ikke foretager energieffektiviseringer på mellem 26 – 33 pct. i forhold til 2005 i 2030 og op mod 45 pct. i 2050, kan den grønne omstilling blive op mod 120 – 160 mia. kr. dyrere. Det handler om, at vi skal udbygge den vedvarende energi, sætte strøm til elektrificeringen og energieffektivisere. Senest viser en ny rapport fra Ea Energianalyse, at energieffektive løsninger kan halvere klimaregningen i 2030.

Klimapolitikken kræver stabile rammer. Husk sektorstrategierne i klimahandlingsplanen

SYNERGI mener, at danske virksomheder og forbrugere skal kunne tilrettelægge og planlægge deres energi- og klimamæssige investeringer, produktion og forbrug. Det kræver stabile og langsigtede rammer for Danmarks klimapolitik. SYNERGI støtter derfor opstillingen af indenlandske reduktionsmål for 2030 og 2050.

SYNERGI bakker også op om, at den til enhver tid siddende regering hvert femte år skal fastsætte et delmål med et tiårigt perspektiv, og at et nyt delmål ikke må være mindre ambitiøst end det seneste. Det gælder ligeledes for den handlepligt, der kan indtræde, hvis det ikke kan anskueliggøres, at klimalovens mål nås. SYNERGI mener dog, at princippet fra Parisaftalen om "no backsliding" ikke bør fremgå af bemærkningerne til loven men af selve lovteksten.

SYNERGI's opfattelse er også af den opfattelse, at Danmark bør opstille et overordnet bindende mål for Danmarks energieffektiviseringsindsats i 2030 på 30 pct. af Danmarks endelig energiforbrug i forhold til 2005. Det blev ikke realiseret i klimaloven, hvorfor vi håber, at regeringen og aftalepartierne vil opstille sådan et i forbindelse med klimahandlingsplanen. Danmark har allerede et mål for andelen af vedvarende energi, og vi ved fra erfaring fra andre brancher, at mål guider fokus og øger incitamentet til at gå i gang og gå forrest – både politisk og i branchen.

SYNERGI forventer dertil, at de fem sektorstrategier (landbrug, transport, energi, byggeri og industri), der blev nedskrevet i aftalepapiret fra d. 6. december 2019, fremgår af lovteksten, og at der i klimahandlingsplanen fastsættes konkrete mål og virkemidler.

SYNERGI forventer også i den forbindelse at energieffektiviseringer kommer til at spille en væsentlig og tværsektoriel rolle i forbindelse med klimaplanerne. SYNERGI mener også, at brede parlamentariske aftaler om Danmarks energi- og klimapolitiske målsætninger skaber sikkerhed og forudsigelighed for borgere, virksomheder og investorer. Derfor er anbefalingen, at et bredt flertal blandt folketingets partier bliver enige om mål og virkemidler for de forskellige sektorer og et mål om energieffektivitet.

Klimaforandringerne kræver et stærkt Klimaråd med bygnings- og industriekspertise

SYNERGI ser med stor tilfredshed på klimalovens §10, stk. 3., hvor det fremgår, at "*Klimarådet sammensættes af eksperter med bred ekspertise og et højt klimarelevant fagligt niveau inden for energi, bygninger, transport, landbrug, miljø, natur, økonomi, klimavidenskabelig forskning og adfærdsforskning af relevans for klimaområdet.*"

SYNERGI mener, at Klimarådet allerede nu er kompetent, men det er uden tvivl en styrkelse, at det nu stadfæstes ved lov, at Klimarådets sammensætning af eksperter også skal indeholde eksperter indenfor alle dele af energisystemet. Vi ser dog gerne, at det samtidig fastslås, at der bør være eksperter indenfor industrien med indblik i procesenergiens potentialer.

Når det er sagt, er det positivt, at klimaloven styrker Klimarådet, og at Klimarådet, udover bistå klima-, energi- og forsyningsministeren med at fastsætte Danmarks nationale målsætninger jf. §3, stk. 2., årligt skal angive sine

anbefalinger til klima-, energi- og forsyningsministeren om klimaindsatsen under hensyntagen til principperne i §1, stk. 2.

Det er væsentligt at se holistisk på den grønne omstilling. Derfor er det positivt, at Klimarådet i deres arbejde med blandt andet et virkemiddelskatalog pålægges at tage hensyn til blandt andet omkostningseffektivitet og dansk erhvervsliv. Det gælder særligt på energieffektivitetsområdet, hvor danske virksomheder har en styrkeposition. Den skal vi styrke og udvikle, så vi ikke alene sparer på energien i Danmark, men også hjælper Europa og resten af verden med at bruge energien mere effektivt og minimere energispildet, så både Danmark og verden når billigst og hurtigst i mål med den grønne omstilling.

Dertil har energieffektivitet en række multiple benefits blandt andet i form af et sundere indeklima, som gavner indlæring i skolerne, produktivitet på arbejdspladserne og folkesundheden som helhed. Ea Energianalyse har beregnet, at hvis Danmark investerer tilstrækkeligt i energireoveringer frem mod 2050, vil samfundet kunne spare op mod 40 mia. kr., som følge af færre respiratoriske sygdomme i den danske befolkning.

SYNERGI ser med stor velvilje på oprettelsen af et klimadialogforum

SYNERGI ser med stor interesse på §12, der med oprettelsen af et klimadialogforum afløser den nuværende interessentgruppe, som er tilknyttet Klimarådet. Klimaloven kommer i den forbindelse til at skabe en institutionel forandring med etableringen af et formelt klimadialogforum, som skal bistå Klimarådet i dets arbejde og fremføre synspunkter og rådgivning i forbindelse med Klimarådets anbefalinger.

SYNERGI mener i forhold til, hvem der udpeges til klimadialogforummet, at det fortsat bør være aftalepartierne, der udarbejder listen, som det fremgår af aftaleteksten i klimalovens aftale d. 6. december 2019: *"Listen over organisationer og institutioner med indstillingsret til klimadialogforummet aftales med aftaleparterne. Listen udmontes efterfølgende af klima-, energi- og forsyningsministeren i en bekendtgørelse. Inden udløbet af hver 3-årig periode reviderer aftaleparterne listen over, hvilke organisationer og institutioner, som kan indstille medlemmer til den næste 3-årige periode."*

Derfor bakker vi op om bemærkningen til lovforslagets om §12, stk. 5: *"Det foreslås med den foreslåede bestemmelse i stk. 5, at klima-, energi- og forsyningsministeren bemyndiges til at udstede en bekendtgørelse som angiver de konkrete organisationer og institutioner med indstillingsret til klimadialogforummet. Bekendtgørelsen udarbejdes efter forståelse med partierne bag aftale om klimalov. Bekendtgørelsen revideres herefter i samarbejde med aftalekredsen hvert 3. år, når den foreslåede udpegningsperiode for medlemmerne af klimadialogforummet udløber."*

SYNERGI foreslår yderligere, at klimadialogforummet bør have repræsentanter fra alle dele af energisystemet. Det vil sige repræsentanter med fokus på vedvarende energi, elektrificering og energieffektivitet. Alternativt bør repræsentanterne favne de sektorstrategier, der er nævnt i aftaleteksten fra den 6. december 2019. Det vil sige repræsentanter fra landbrug, transport, byggeri, industri og vedvarende energi.

SYNERGI bakker op om styrkelsen af Energistyrelsens basisfremskrivning

Af bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser i §6 på s. 34 fremgår følgende *"Som led i aftale om klimalov er det besluttet at omdøbe og styrke den nuværende basisfremskrivning. Basisfremskrivningen vil fremover være en klimastatus og -fremskrivning som ift. Energistyrelsens nuværende basisfremskrivning bliver styrket med et mere omfattende datagrundlag inden for landbrug, transport, byggeri og erhverv."*

SYNERGI finder det meget positivt, at Energistyrelsens årlige klimastatus og -fremskrivning vil styrkes med et mere omfattende datagrundlag indenfor byggeri. Vi er dog betænkelig ift. ordvalget ang. ”erhverv”, hvor vi antager, at Energistyrelsen også udvider data grundlaget i forhold til Danmarks produktionsvirksomheder og industri. Vi er i forlængelse af den kommende klimastatus og -fremskrivning glade for, at den bliver sendt i ekstern høring hos bl.a. Klimarådet, og at relevante bagvedliggende data bliver offentliggjort. Det er også positivt, at der afholdes et møde, hvor Energistyrelsen præsenterer antagelser og forudsætninger i fremskrivningen.

SYNERGI mener, at Danmark bør leve op til den europæiske energispareforpligtigelse

Det fremgår af klimaloven og bemærkningerne hertil, at Klimarådet i forbindelse med rådets årlige anbefalinger til klima-, energi- og forsyningsministeren om klimaindsatsen skal give en status på Danmarks opfyldelse af internationale målsætninger, herunder Danmarks EU-retslige forpligtelser. Ligeledes pålægger lovforslaget også klima-, energi- og forsyningsministeren at beskrive status herfor i det årlige klimaprogram til Folketinget.

SYNERGI mener, at det er positivt, at klimaloven fokuserer på at monitorere ovenstående. SYNERGI vil dog pointere, at hvis Danmark skal være en grøn stormagt, så må Danmark også vise verden, at vi efterlever vores internationale forpligtelser. Det er dermed ikke tilstrækkeligt blot at præsentere en status herpå. Handling er påkrævet. Det gælder særligt i forhold til den europæiske energispareforpligtigelse, hvor Danmark ifølge Klimarådet og EU-Kommissionens kritik ikke når i mål uden yderligere energibesparende tiltag.

SYNERGI vil i den forbindelse henvise til ”forståelsespapiret”, hvor det fremhæves, at Danmark igen skal tage lederskabet for den grønne omstilling. Derfor bør Danmark også opfylde den europæiske forpligtigelse gennem reelle energibesparelser og danne præcedens for Europas fremtidige energieffektivitetspolitik. Det vil ikke alene minimere Europas energispild. Det vil samtidig gavne danske virksomheders eksport, antallet af arbejdspladser over hele Danmark og skabe vækst.

Eksport af energieffektive løsninger er en god forretning for Danmark og grønt guld for verden

SYNERGI ser positivt på formuleringen om, at *”[...] at aftaleparterne ønsker et styrket internationalt myndighedssamarbejde om klima med fokus på verdens store udledere af drivhusgasser og udviklingslande, og desuden et fokus på øget dansk eksport af energiteknologi, hvilket vil forventes at have en positiv effekt på delmål 7.2 og 7.3.”*

FN's syvende verdensmål fastslår blandt andet, at den globale hastighed for forbedring af energieffektiviteten skal fordobles inden 2030. Det Internationale Energiagentur (IEA) har tidligere vurderet, at alene de energieffektive løsninger vil stige til 5.000 mia. kr. i 2040 i årlige globale investeringer som følge af implementeringen af Paris-aftalen. SYNERGI anser derfor ovenstående formulering som et klart signal om at styrke Danmarks grønne eksport – herunder energieffektivitet, så Danmarks fremtidige bidrag til opfyldelsen af FN's syvende verdensmål styrkes ude i verden til gavn for danske virksomheders eksport af grøn teknologi og verdens energiforbrug. Det fritager dog ikke Danmark fra nationale energieffektiviseringstiltag, hvor vi som medlem af ”Three Percent Club - Global Alliance for Energy Efficiency” bør gå forrest.

SYNERGI mener også, at energieffektivitet bør tilføjes til denne sætning på s. 22 under almindelige bemærkning til lovforslaget om FN's verdensmål, at energieffektivitet også har betydning for opfyldelsen af 70 procentmålsætningen i følgende: *”Opfyldelse af et ambitiøst reduktionsmål på 70 pct. i 2030 kræver omstilling i alle sektorer, derfor må det forventes også at have betydning for den danske energisektor, herunder andelen af vedvarende energi.”*

Rapportering om Danmarks globale klimapåvirkning bør medtage energieffektivitet

SYNERGI har i bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser til §6 bemærket følgende passage: *"Som noget nyt foreslås det med stk. 1, nr. 3, at klima-, energi- og forsyningsministeren i tillæg til den årlige klimastatus- og fremskrivning skal udarbejde en global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimainsats. Der skal herunder fremgå oplysninger om reduktioner i international skibs- og luftfart og reduktioner fra eksport af el fra vedvarende energikilder. Desuden kan effekterne af de danske bilaterale energisamarbejder med store CO2-udledere indgå, ligesom effekterne af dansk import og forbrug søges belyst. Hertil redegøres der for den danske bistand på klimaområdet. Formålet med afrapporteringen er at synliggøre Danmarks globale påvirkning af klimaet. Der vil både være tale om negativ påvirkning f.eks. i forhold til forbrug, men også positiv påvirkning, f.eks. i forhold til konkrete bilaterale landesamarbejder, hvor Danmark bl.a. bidrager med at omstille landenes energisektor."*

SYNERGI opfordrer i den forbindelse til, at danske virksomheder eksport af energieffektive løsninger medtages i Danmarks globale klimapåvirkning. Når danske virksomheder er med til at reducere energiforbruget, er de med til at dæmpe energiefterspørgslen, begrænse mængden af fossile brændsler og øge andelen af vedvarende energi. I forlængelse heraf er det positivt at *"Der vil gennem udviklingsbistanden også være fokus på både reduktioner og klimatilpasning for at bidrage til at sikre udviklingslandenes muligheder for bæredygtig udvikling og efterlevelse af Parisaftalen. Formålet med strategien er at sætte fokus på Danmarks internationale klimainsats i tillæg til den nationale indsats. Strategien vil have fokus på Danmarks indsatser og projekter, som har til formål at drive den internationale klimapolitik."* SYNERGI bakker op om en global energi- og klimastrategi, der medtænker udviklingsbistanden. Vi opfordrer også i denne forbindelse til at medtænke energieffektivitet.

SYNERGI takker endnu en gang for muligheden for at afgive et høringssvar i forbindelse med Lov om klima.

Vi ser også frem til, at klimaloven vedtages, så forhandlingerne om en klimahandlingsplan kan påbegyndes, så vi kan komme i gang med at sætte handling bag de gode intentioner.

Vi står selvfølgelig til rådighed, hvis der skulle være spørgsmål til høringssvaret.

Med venlig hilsen

Katrine Bjerre M. Eriksen
Direktør, SYNERGI
Tlf.: 2274 7186
E-mail: kb@synergiorg.dk

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K.

Deres ref.: 2019-2855

Vor ref.: SBP

3. februar 2020

DTLs høringssvar vedrørende Forslag til Lov om klima,

DTL ønsker at bakke den politiske aftale om klimaloven op, og DTL vil gerne bidrage med sit kendskab til transporterhvervet i tilknytning til den konkrete udmøntning af den politiske aftale og selve klimaloven.

DTL er enig i, at klimaudfordringen er et globalt problem, og at løsningerne derfor skal have et globalt perspektiv, hvor Danmark gerne skulle være et inspirerende eksempel for andre lande på, at der kan findes klimaløsninger, som tager højde for erhvervslivets konkurrenceevne og endda stimulerer erhvervslivets udvikling.

Det har længe været DTLs ønske, at der etableres en stærk uvildig instans, der kan bidrage til gode politiske beslutninger om den vigtige, overordnede og uvildige helhedsplanlægning af Danmarks indsats for at fortrænge drivhusgasser. På den baggrund er det fornuftigt at styrke Klimarådet.

DTL lægger stor vægt på, at klimainsatsen sker på grundlag af et princip om omkostningseffektivitet og med stor hensyntagen til erhvervslivets konkurrenceevne.

I vognmandsbranchens tilfælde vil det eksempelvis ikke udgøre nogen klimaløsning overhovedet, hvis danske vognmænds nuværende transportarbejde overtages af udenlandske lastbiler som følge af nationale initiativer, der måtte svække vognmændenes konkurrenceevne.

Det er i bemærkninger til § 12 anført, at der skal nedsættes et Klimadialogforum, som sammensættes af repræsentanter fra brancheorganisationer m.v. Forum bør omfatte de centrale erhvervsorganisationer, herunder Dansk Erhverv og ligeledes repræsentanter for de brancher, der er på tale i den konkrete klimainsats og de tilhørende handlingsplaner. I den forbindelse er vejgodstransportbranchen formentlig meget væsentlig, og DTL vil gerne deltage som den oplagte repræsentant for vognmænd i Danmark og kan bidrage med sit nære kendskab til branchens nationale og internationale forhold.

Med venlig hilsen

Søren Büchmann Petersen

92-gruppen

Vesterbrogade 28, 1620 Kbh. V
Tlf: 21 72 79 57
e-mail: tdc@92grp.dk
Website: www.92grp.dk
Koordinator: Troels Dam Christensen

Den 3. februar 2020

92-gruppens høringssvar vedrørende: Forslag til lov om klima

92-gruppen takker for det tilsendte udkast til klimalov og fremlægger hermed vore kommentarer.

92-gruppen tog initiativ til det borgerforslag, der startede processen frem mod klimaloven. Vi har derfor fulgt processen tæt, herunder deltaget i dialogen med Folketinget, regeringen og de politiske partier om sagen.

Vi anser den aftale, der blev indgået mellem regeringen og 7 andre partier i Folketinget den 6. december, som et godt grundlag for en klimalov, selvom ikke alle væsentlige elementer fra borgerforslaget er reflekteret i aftalen. Derfor har vi i dette høringssvar tilstræbt at fokusere vore kommentarer på områder, hvor lovforslaget har mangler i forhold til indholdet i den politiske aftale om en ny klimalov fra 6. december.

De organisationer der står med på dette høringssvar kan have yderligere bemærkninger, som de i så fald fremsender selvstændigt i supplerende høringssvar.

Kommentarer følger i to sektioner, hvor vi først redegør for, hvor vi mener et lovudkastet er mangelfuldt ift. den politiske aftale og dernæst mere generelle kommentarer til lovudkastets substans.

Det er dog vigtigt at læse hele høringssvaret i sammenhæng, da der er et vist overlap mellem de to sektioner og argumenterne i disse.

92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling, er et samarbejde mellem 23 danske miljø- og udviklingsorganisationer.
92-gruppen arbejder for fremme af en bæredygtig udvikling i hele verden.

92-gruppen består af: Amnesty, Care Danmark, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk International Bosætningservice, Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark, FN-forbundet, Global Aktion, Greenpeace, IWGIA, Kvindernes U-landsudvalg, Klimabevægelsen, Møllefolkeligt Samvirke, Natur og Ungdom, Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net, Nyt Europa, Oxfam IBIS, Red Orangutangen, Rådet for Grøn Omstilling, Sex & Samfund, U-landsforeningen Svalerne, VedvarendeEnergi, Verdens Skove, WWF Verdensnatur-fonden.

Kommentarer om lovudkast versus politisk aftale

Paragraf 1

Formålsformulering, §1

- Formålsformuleringen stemmer ikke med aftalen af 6. december. Det fremgår således af de første linjer i denne aftale, at formålet er, "at Danmark tager lederskab for den grønne omstilling. Danmark skal arbejde aktivt for Parisaftalens mål om at holde den globale temperaturstigning på 1,5 grader". Dette formål med den politiske aftale skal ligeledes være formålet med loven, der udmønter aftalen.

I udkastet til lovforslag gøres 70% målet i 2030 og 2050-målet til det primære. Men det er langt fra alt, hvad der er med i aftalen, som bidrager direkte til disse mål. Det gælder for eksempel den internationale indsats. Derfor er der brug for at justere formålsformuleringen.

Paragraf 2

- Vigtige elementer fra 6. december aftalen fremgår ikke af udkastet til lovtekst. Der står således ikke, at de 5-årige klimahandlingsplaner skal indeholde sektorstrategier og indikatorer for, som minimum, sektorer som landbrug, transport, energi, byggeri og industri. Der står heller ikke, at der som del af klimahandlingsplanerne skal være tiltag målrettet borgere, erhvervsliv og civilsamfund. Disse elementer bør indskrives i lovteksten, og det bør sikres, at klima-, energi- og forsyningsministeren har de fornødne hjemler til at fastlægge strategier og indikatorer samt tage de øvrige initiativer.

I den forbindelse bør andre relevante sektorer, som fiskerisektoren og uddannelsessektoren heller ikke overses, selvom de ikke var nævnt i aftalen.

Paragraf 3-5

- 92-gruppen er glade for den styrkelse af Klimarådet, som fremgår af såvel aftale som lovtekst. Det er vigtigt for Klimarådets uafhængighed og rolle.
- Det bør fremgå af paragraf 3, at det både er Folketinget og klima-, energi- og forsyningsministeren, der bistås af Klimarådet.
- Klimarådets eksisterende interessentgruppe er yderst velfungerende. Styrken er netop, at det er et forholdsvis uformelt organ, hvor interessenter udover ris og ros af rådets arbejde f.eks. også kan foreslå ideer til Klimarådets fremtidige analyser. Lovforslaget agter, uden belæg i december aftalen, at nedlægge den eksisterende interessentgruppe og erstatte den med et mere formelt Klimadialogforum. 92-gruppen mener, at interessentgruppen og dens funktion har fungeret rigtig godt og derfor bør bevares.

Paragraf 8

- Det bør fremgå af lovforslagets paragraf 8, at de årlige statusredegørelser skal ske i forhold til *Danmarks internationale forpligtelser*, som aftalt i december-aftalen. Bemærk i den forbindelse, at "internationale forpligtelser" er et bredere begreb end de "internationale målsætninger", som også nævnes i aftalen, og som reflekteres i lovforslagets paragraf 4 og 7.

Bemærkninger til lovforslaget:

- Om princippet om no-backsliding står i den politiske aftale om klimaloven: "Et nyt delmål, der fastsættes, må ikke være mindre ambitiøst end det seneste fastsatte delmål (efter Parisaftalens princip om no backsliding)". Princippet om no-backsliding nævnes ikke i udkast til lovtekst men i bemærkninger under afsnit 2.2.2 "Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning". Det er afgørende, at et så vigtigt princip som no-backsliding nævnes i lovtekst og ikke blot i bemærkningerne.
- Bemærkningerne til afsnit 2.5.2 indeholder en meget uklar formulering: "*Handlepligten indtræder, hvis det ikke kan anskueliggøres, at klimalovens mål nås. Dette under hensyntagen til, at man endnu ikke kender de præcise virkemidler, der skal til for at nå hele vejen i mål i forhold til 70 pct. reduktion af drivhusgasser i 2030 i forhold til 1990 samt klimalovens principper for klimaindsatsen.*" Hvad der egentlig er meningen med denne sætning, står hen i det uvisse. Man kan få en mistanke om, at uklarheden har til hensigt at bløde handlepligten op, men en sådan opblødning er der ikke basis for i december-aftalen, og dette bør derfor ændres.
- Det fremgår af afsnit 2.6.2, at Klimarådets medlemmer fremover vælges efter enighed af Klimarådets medlemmer. Dette krav om enighed fremgår ikke af december-aftalen. Vi finder det er for vidtgående at udstyre det enkelte rådsmedlem med vetoet. Det gælder i øvrigt også i spørgsmålet om valg af formand - men på det punkt står der faktisk i aftalen, at det kræver enighed.
- Klimaborgertinget bør nævnes i bemærkningerne – men samtidig er det vigtigt at finde frem til en model og timing, der gør, at borgertinget ikke forsinket arbejdet med de første klimahandlingsplaner.

Øvrige kommentarer på substansen i lovudkastet

Paragraf 1

Formålsformulering, §1

- I forhold til den nuværende formålsformulering noterer vi os at det er for svagt at have Paris-aftalens 1,5 gradsmål "for øje". Teksten skal indskærpe, at Danmark skal arbejde aktivt for at

nå de mål, vi har tilsluttet os globalt, og erstattes med at Danmark vil arbejde for "et mål om klimaneutralitet senest i 2040 for at leve op til Paris-aftalens 1,5 graders mål".

- Der bør tilføjes et "mindst" foran 70%-målet i 2030. Det kan aldrig være et formål, kun lige nøjagtig at nå et mål. Det vil være en tydeliggørelse, som alle partier bag aftalen må kunne se fornuften i. Og samtidig er det jo sådan, at de 70% rent faktisk kun kan siges at være et mindstemål for, hvad der er Danmarks fair bidrag, jfr. Klimarådets redegørelse "Rammer for dansk klimapolitik".
- Målet i lovforslaget om et klimaneutralt dansk samfund senest i 2050 er ikke ambitiøst nok. Vores analyser ved hjælp af danske per capita 1,5 grads CO2-budgetter tilsiger, at det bør ske senest i 2040, og reflektere Danmarks retfærdige andel af det tilbageværende globale drivhusgasbudget indenfor 1,5 graders målet. Under alle omstændigheder bør fastsættelsen af danske klimamål efter 2030 baseres på det tilbageværende globale 1,5 graders drivhusgasbudget ifølge videnskaben og Danmarks retfærdige andel af dette, og ikke blot fastsættes politisk som det nuværende 2050 mål blev i sin tid.
- Formålsformuleringen bør i øvrigt forberedes for tilføjelse af de mål for 2025, 2035 og frem, som ifølge aftalen skal indføres i loven på et senere tidspunkt. Derfor kan mål for de forskellige årstal passende indskrives i hver deres stk.

Overordnet paragraf 1, stk. 2

Stk. 2, 1

- Det fremgår, at Danmark skal være et foregangsland i den internationale klimaindsats, som kan inspirere og påvirke resten af verden. Det bifalder vi, men vi efterlyser en præcisering af dette, ved eksempelvis at henvise til de danske forpligtelser, der fremgår af FN's rammekonvention om klimaændringer, UNFCCC.

Stk. 2, 2

- 92-gruppen er glade for, at "historisk og moralsk ansvar", anerkendes som princip i klimaloven, men vi mener at det er forkert at dette princip nærmest sidestilles med hensyn til "omkostningseffektivitet" samt at "Dansk erhvervsliv skal udvikles".
- Det er vanskeligt at forstå, hvordan det at holde det private erhvervsliv skadesfrit kan være et formål i en klimalov. Derfor bør det heller ikke stå i en klimalov, at "*Dansk erhvervsliv skal udvikles og ikke afvikles*". Virksomheder der producerer eller bruger fossile brændsler - og ikke vil medvirke til den grønne omstilling - hverken kan og skal fredes mod afvikling.

Stk. 2, 3

- Vi hilser det velkomment, at den grønne omstilling skal sikre en social balance og at klimaindsatsen skal skabe jobs og ikke koste jobs. Den sociale balance skal også sikres i de lande, som Danmark har et samarbejde med, da Danmarks grønne omstilling heller ikke i

udlandet må forårsage for eksempel børnearbejde, eller anden tilsidesættelse af menneskerettighederne.

Stk. 2, 4

- 70%-målet og andre klimamål bør nås med reelle indenlandske reduktioner. Der bør således ikke anvendes kvoteannullering eller lignende metoder, hvor reduktionerne ikke sker i Danmark. Derudover er der, som angivet nedenfor, brug for at klimaloven sikrer, at Danmark også adresserer vores internationale udslip.
- Bemærkninger til §1: Her står: *"Hvis det i de sidste år frem mod 2030 viser sig, at man ikke kan leve op til 70 pct.-målet under hensyntagen til de i klimaloven angivne principper for klimaindsatsen, må aftalepartierne inden for forliget bag klimaloven træde sammen med henblik på at drøfte, om der kan opnås enighed om at anvende fleksible mekanismer og andre virkemidler. Det sker i erkendelse af, at 70 pct.-målet er meget ambitiøst, og at der endnu ikke findes kendte løsninger til at nå helt i mål, og at aftaleparterne ikke ønsker at være tvunget til at tage beslutninger, som kan have u hensigtsmæssige konsekvenser for det danske samfund"*. Vi foreslår, at hele dette afsnit udgår af lovens bemærkninger da alle klimamål til enhver tid bør opfyldes med reelle nationale reduktioner og ikke ved brug af diverse fleksibilitetsmekanismer.
- I bemærkninger til §1 står: *"Aftaleparterne bag aftale om klimalov ønsker ikke at anvende reduktionsmekanismer til opfyldelse af 70 pct.-målet i klimaloven, herunder reduktionsmekanismer som EU-fleksibilitetsmekanismer, danske reduktioner fra international luft- og skibsfart og øvrige danske tiltag med international effekt, som f.eks. eksport af el."* Det er vi enige i. Vi mener at lovteksten også bør nævne LULUCF-kreditter, som også omfattes af EU-fleksibilitetsmekanismer. Vi konstaterer med glæde, at der skal opnås enighed blandt alle aftalepartierne, hvis der alligevel skal kunne anvendes fleksibilitetsmekanismer. At aftalepartnerne med andre ord har vetoret til en afvise brug af kvoter.

Paragraf 2

- Det er positivt, at der for at sikre klimahandling på kort sigt skal fastsættes et delmål for 2025, og at det indskrives i klimaloven. 2025-delmålet bør fastsættes, så der mindst sker en lineær reduktion af det danske udslip fra dagens niveau frem til 70%-reduktionen i 2030. Ellers skubbes en reduktionsbyrde ud i fremtiden med risiko for, at 2030-målet ikke nås, eller at der skal drastiske virkemidler til at nå målet. Endelig er Klimarådets vurdering af, at 2030-målet er i rimelig overensstemmelse med 1,5 graders målsætningen, ligeledes baseret på en antagelse om lineær reduktion af udslippet.
- I både aftalen og lovforslaget mangler indsatsen i regioner og kommuner. Forskellige regioner og kommuner har i en årrække gennemført klimaindsatser, men indsatserne har varieret i ambitionsniveau, regioner og kommuner imellem. Klimaloven bør sikre at indsatsen samordnes, og der sætte mål og fælles minimumsregler. Der kan eksempelvis sættes obligatoriske mål for energieffektiviseringer og energibesparelser i offentlige bygninger,

energi og klimakrav til det offentlige nybyggeri, bygningsrenovering samt det offentlige indkøb og at det offentlige egen vognpark, offentlig transport og offentlige transportydelser gøres fossilfri.

Paragraf 3-5

- Mht. mulige medlemmer af det nye Klimadialogforum bør formuleringen justeres så der også bliver plads til f.eks. de unges stemmer, fra klimabevægelser, der ikke nødvendigvis er organisationer.
- Med hensyn til udvidelsen af medlemskredsen i Klimarådet "af eksperter med bred ekspertise og et højt klimarelevant fagligt niveau inden for energi, bygninger, transport, landbrug, miljø eller natur, økonomi, klimavidenskabelig forskning og adfærdsforskning af relevans for klimaområdet" bemærker 92-gruppen desuden, at natur og miljø også bør omfatte hav- og fiskeriexpertise.

Paragraf 6-7

- Vi hilser det velkomment, at der vil være en global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats, samt årlige klimaprogrammer og handlepligt. Det vil her være vigtigt at inddrage andre ressortområder, herunder udviklingsministeren.
- Det er positivt og vigtigt, at klimaloven med aftalen af 6. december får en global søjle. Det, at den internationale indsats, på den måde bliver skrevet ind i klimaloven, giver en god og vigtig mulighed for at sammentænke Danmarks nationale og internationale ansvar, rolle og indsats, hvilket er afgørende, hvis Danmark skal udvise det nødvendige klimalederskab og vise vejen for andre lande. Det er vigtigt, at den globale søjle i klimaloven, som beskrevet i 6. december aftalen, "sætter fokus på såvel Danmarks internationale klimaindsats som Danmarks globale påvirkning af klimaet", så alle vigtige områder kommer med, herunder også det "klimafodafttryk" Danmark har på verden ud over vores hjemlige drivhusgasudslip.
- Der mangler i lovforslaget tilstrækkeligt fokus på aftrykket fra Danmarks import, i paragraf 6 på hvordan det skal afrapporteres og i paragraf 7 på hvordan det skal nedsættes. Herunder er det ikke nok, at "effekterne af dansk import og forbrug søges belyst", det bør ændre til "skal belyses". Der skal ligeledes tages højde for de positive synergier, særligt i et globalt perspektiv, mellem biodiversitet, natur og klima gennem naturbaserede klimaløsninger (NbCS). Danske nationale og internationale klimaindsatser skal til enhver tid tage hensyn til og helst fremme biodiversiteten i naturlige oprindelige eller genoprettede økosystemer.
- Danmarks indsats for at styrke/fastholde havets optag af CO₂ bør indgå i den årlige klimastatus og -fremskrivning, jf. f.eks. Nordisk Ministerråds Erklæring om Hav og Klima¹, der bl.a. peger på behovet for at beskytte og genopbygge marine økosystemer samt stoppe ødelæggende overfiskeri for at øge havets evne til at optage CO₂ og modstå klimaforandringerne negative påvirkning af havmiljøet.

---

¹ <https://www.norden.org/da/node/39828>

- Den globale klimastrategi bør naturligvis også sikre, at Danmark lever op til sit globale ansvar og løfterne om at levere ny og additionel klimafinansiering, anerkendelsen af finansiering til "loss and damage" samt et fokus på balancen mellem reduktioner og klimatilpasning. Ligeledes skal naturbaserede klimaløsninger (NbCS) anerkendes som bidrag til at sikre udviklingslandenes muligheder for bæredygtig udvikling og efterlevelse af Parisaftalen.
- Internationale klimamålsætninger indebærer også "at respektere og promovere menneskerettigheder ifm. håndteringen af klimaforandringer" (inkl. retten til sundhed), oprindelige folks rettigheder, ligestilling/kvindes rettigheder jf. Parisaftalen. Det skal samtidig ske med omtanke for at løfte de mest sårbare og marginaliserede grupper samt princippet om ikke-diskrimination. Disse aspekter bør integreres i Danmarks beskrivelse af og status for opfyldelse af internationale klimamålsætninger.

Paragraf 8

- Danmarks internationale forpligtelser skal skrives klart ind i loven, inkl. hvordan disse skal monitoreres og følges op på, f.eks. ift. finansiering af klimatilpasning og teknologioverførsel.

Paragraf 10

- I stk. 4 om Klimarådets organisering står i forslag til lovteksten, at "*To af Klimarådets øvrige medlemmer konstitueres som næstformænd. Formand og næstformænd udtaler sig på vegne af Klimarådet*". 92-gruppen er meget uforstående overfor, hvorfor det ved lov skal bestemmes, hvem der udtaler sig på vegne af Klimarådet. I lyset af, at flere kompetencer nu bliver en del af Klimarådet, bør Rådet selv kunne træffe afgørelser om hvilke medlemmer der udtaler sig i en given sag.

Bemærkningerne til lovforslaget

- I bemærkningerne til 2.1.2. angående den årlig klimastatus og -fremskrivning fra Energistyrelsen, ser vi positivt på at denne vil "*blive styrket med et mere omfattende data-grundlag inden for landbrug, transport, byggeri og erhverv*." Dog ønsker vi at der også tilføjes kapacitet indenfor hav og fiskeri, samt ift. naturforvaltning.
- Der har indsneget sig en fejl i bemærkningerne, bl.a. afsnit 2.2.1, hvoraf det fremgår, at den gældende "klimalov" fra 2014 indeholder en bestemmelse om, at der hvert 5. år udarbejdes nationale klimamålsætninger med et tiårigt perspektiv. Det er korrekt. Det er derimod ukorrekt når der derefter står, at den første klimamålsætning først skulle have været fastsat i 2019. Målsætningerne skulle i 2014-loven sættes med tiårigt perspektiv, så målsætningen for 2025 skulle faktisk have været fastsat snarligt efter klimalovens ikrafttræden.
- Ordet "anskueliggør", som anvendes i både aftalen og udkastet til lovforslag, herunder bemærkningerne, er ikke det klareste udtryk på dansk. Med henblik på at sikre en så klar og

tydelig lovtekst som muligt, foreslås vi i stedet at anvende ord som "demonstrere" eller "dokumentere".

Med venlig hilsen

Troels Dam Christensen

På vegne af 92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling, der i denne sag er tegnet af:

Amnesty
Care Danmark
Danmarks Naturfredningsforening
Dansk International Bosætningservice
Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark
Rådet for Grøn Omstilling
FN-forbundet
Global Aktion
Greenpeace
IWGIA
Kvindernes U-landsudvalg (KULU)
350 Klimabevægelsen
Mellempfolkeligt Samvirke
Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net
Nyt Europa
Oxfam IBIS
Sex & Samfund
Vedvarende Energi
Verdens Skove
WWF Verdensnaturfonden

Høringssvar – Forslag til lov om klima

Globalt Fokus, hvis medlemskreds på 80 danske udviklings- og nødhjælpsorganisationer - bl.a. høringsparterne WWF – Verdensnaturfonden og Verdens Skove - ønsker med dette høringssvar at give vores kommentarer til forslaget om en dansk klimalov - med særligt fokus på den globale dimension af lovforslaget.

Globalt Fokus finder det yderst positivt, at den politiske aftale om klimalov af 6. december 2019 indbefatter et fokus på den globale og internationale indsats, og ønsker med dette høringssvar at fremhæve, hvor forslaget til lov om klima kan styrkes for at afspejle aftalen om klimalov på bedste vis. Vi finder, at klimaloven giver en god og vigtig mulighed for at sammentænke Danmarks nationale og internationale ansvar, rolle og indsats, hvilket er afgørende, hvis Danmark skal udvise det nødvendige klimalederskab og vise vejen for andre lande.

Paragraf 1

Det fremgår af de første linjer i aftalen om klimalov, at formålet er, ”at Danmark tager lederskab for den grønne omstilling. Danmark skal arbejde aktivt for Parisaftalens mål om at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grader”. Globalt Fokus mener, at dette bør med i selve klimalovens formålsparagraf, der i den foreliggende udgave fokuserer på målene for reduktion af det danske udslip i 2030 og 2050.

Globalt Fokus finder, at vigtige elementer fra aftalen om klimalov ikke indgår i formålsparagraffen og derfor bør tilføjes. Dette gælder særligt for den globale søjle i aftalen om klimalov, hvor der står, at ”klimaloven sætter fokus på såvel Danmarks internationale klimaindsats som Danmarks globale påvirkning af klimaet”. Førstnævnte er ikke afspejlet i formålsparagraffen.

Endvidere efterlyser vi generelt en målsætning om, at Danmarks klimaforpligtelser vil være i fuld overensstemmelse med de internationale menneskerettighedsforpligtelser.

Styk 2:

Globalt Fokus har en række specifikke kommentarer og ændringsforslag til punkterne for de guidende principper for den danske klimaindsats:

Stk 2, punkt 1: Af punktet fremgår det, at Danmark skal være et foregangsland i den internationale klimaindsats, som kan inspirere og påvirke resten af verden, og at Danmark har både et historisk og moralsk ansvar for at gå forrest. Det finder vi særdeles positivt – og det er et vigtigt punkt at holde fast i – men vi efterlyser en præcisering af dette. Derfor foreslår vi følgende supplerende tekst: Dansk klimapolitik på internationalt niveau føres ud fra en menneskerettighedsbaseret tilgang og bidrager til opnåelsen af FN’s 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling.

Stk 2, punkt 3: Vi hilser det velkomment, at den grønne omstilling skal sikre en social balance. Den sociale balance skal også sikres i de lande, som Danmark har et klimasamarbejde med, da den grønne omstilling ikke må ske på bekostning af børne- eller tvangsarbejde, eller tilsidesættelsen af menneskerettighederne. For eksempel dokumenterede Amnesty International i marts 2019, at børnearbejdere i DRC var blevet krænket, da de var involveret i produktionen af batterier til elektroniske biler og elektronik.

Derfor bør der ved omstillingen af eksempelvis transportsektoren, herunder øget brug af el-biler tages hensyn til, om produktet er produceret under etiske former og uden f.eks. brug af børnearbejde.

NY Stk 2, punkt 5: I aftalen om klimaloven fremgår det at nye delmål ikke må være mindre ambitiøse end det seneste fastsatte delmål (efter Paris-aftalens princip om no backsliding). I lovforslaget er dette med i bemærkningerne. Vi foreslår dog at flytte denne pointe op som et af de guidende principper. Klimaloven vil blive brugt som inspiration i andre lande, og dette princip er derfor vigtigt at fremhæve.

Paragraf 6

Globalt Fokus hilser det velkomment, at der vil være en global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats, men påpeger, at det internationale aspekt af paragraf 6 bør styrkes:

For det første bør Udviklingsministeren og Udenrigsministeren også være delansvarlige for den globale afrapportering, da punkt tre relaterer til klimadiplomati og klimafinansiering, der hører til under udenrigsministeriets ressortområde – ligesom det bør overvejes, om det også er relevant at inddrage andre ressortministerier i ansvaret for den globale afrapportering.

For det andet bør ”klimaindsats” udfoldes så det er tydeligt at dette inkluderer den danske bistand på klimaområdet, klimadiplomati, klimafinansiering og danske forpligtelser under UNFCCC, herunder forpligtelser i forhold til klimatilpasning og loss & damage, især med fokus på særligt sårbare grupper. Som det fremgår af Paris-aftalen indebærer danske forpligtelser under UNFCCC også ”at respektere og promovere menneskerettigheder ifm. håndteringen af klimaforandringer” inklusiv retten til sundhed, oprindelige folks rettigheder og ligestilling/kvindes rettigheder.

NY punkt 4: Desuden bør det indføres i loven og styrkes i bemærkninger til lovforslaget, at effekterne af dansk import skal belyses og ikke blot søges belyst. Dette tjener både til at sikre, at Danmark ikke flytter sin udledning udenlands, såvel som det tjener til at sætte fokus på, hvordan Danmark skaber udledninger i andre lande, som vi også bør søge at afhjælpe. Derfor foreslår vi følgende tekst: Den globale afrapportering skal også omfatte klimaaftrykket af dansk import.

Paragraf 7

Det bør fremgå, at det årlige klimaprogram til Folketinget udarbejdes af Klima-, Energi-, og Forsyningsministeren i dialog med Udviklingsministeren, Udenrigsministeren, Handelsministeren, Ligestillingsministeren og andre ministre, der er relevante eksempelvis i udarbejdelse af det årlige klimaprogram for punkt 6) Beskrivelse af og status for opfølgelse af internationale klimamålsætninger; samt punkt 7) En global klimastrategi.

Stk 2, punkt 6 og 7: Disse punkter bør revideres så det tydeligt fremgår, at det relaterer bredt til UNFCCC forpligtelser (dvs. også forpligtelser på klimafinansiering inklusiv klimatilpasning, loss & damage, menneskerettigheder, ligestilling etc.).

Desuden bør det tydeliggøres i punkt 6 at der netop er tale om internationale forpligtelser og ikke blot målsætninger, som det også fremgår af aftalepapiret.

Punkt 7 bør foruden ovennævnte revidering udvides til også at omfatte klimadiplomati, handelspolitik etc. Herunder også konsekvenserne af dansk import af fx fødevarer og biomasse.

NY stk 5: Vi opfordrer til at der tilføjes et stk 5 til paragraf 7, der afspejler den globale dimension af klimaprogrammet og følger op på punkt 6 og 7 under paragraffen - ligesom stk 3 afspejler den nationale dimension af anskueliggørelse af om forpligtelserne nås. Derfor foreslår vi følgende tekst: Klima-, Energi-, og Forsyningsministeriet skal i klimaprogrammet give sin vurdering af, om det anskueliggøres, at de internationale forpligtelser nås.

Ny stk 6: Vi opfordrer til at der tilføjes et stk 6 til paragraf 7, der afspejler den globale dimension af klimaprogrammet og følger op på punkt 6 og 7 under paragraffen - ligesom stk 4 afspejler den nationale dimension af handlepligten i tilfældet af, at det anskues, at forpligtelserne ikke nås. Derfor foreslår vi følgende tekst: Kan det ikke anskueliggøres, at de internationale klimaforpligtelser nås, skal Klima-, Energi-, og Forsyningsministeren i klimaprogrammet tillige fremlægge nye initiativer med reduktionseffekter og tilpasningseffekter på kortere og længere sigte, som viser vejen mod opnåelsen af de internationale klimamål.

Lovforslagets bemærkninger

Foruden ovenstående kommentarer til lovforslaget har Globalt Fokus følgende input til lovforslagets almindelige bemærkninger:

1. Indledning

Af den indledende bemærkning fremgår det, at lovforslaget har til formål at udmønte den politiske aftale om klimalov af 6. december 2019. Mens Globalt Fokus støtter fuldt op om den politiske aftale, finder vi, at klimaloven også bør tage afsæt i andre relevante politiske aftaler for området, ikke mindst Danmarks ratificering af Paris-aftalen og den danske Lov om internationalt udviklingssamarbejde – begge vedtaget af samtlige af Folketingets partier. Dette vil sikre en tilstrækkelig international ramme for den danske klimaindsats nationalt og globalt.

Med udgangspunkt i Danmarks ratificering af Paris-aftalen og den danske Lov om internationalt udviklingssamarbejde mener vi således at følgende bør fremgå af bemærkningerne:

- Danmarks klimaforpligtelser skal være i fuld overensstemmelse med de internationale menneskerettighedsforpligtelser, herunder hensyn til oprindelige folk, køn, og princippet om ikke-diskrimination. Det skal samtidigt ske med omtanke for at løfte de mest sårbare og marginaliserede grupper, hvilket også vil være i tråd med omdrejningspunktet i FN's verdensmål og princippet om 'ikke at efterlade nogle i stikken.'
- Dansk klimapolitik på internationalt niveau bidrager til opnåelsen af FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling.
- Det er et centralt formål med klimaloven at understøtte, at Danmark kan spille en ledende rolle i udviklingen af en europæisk og international klimaindsats, som understøtter Paris-aftalen og målet om at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grader.
- Danmarks internationale klimaindsats understøtter Lissabon-traktatens art. 174, stk. 1, hvor det præciseres, at EU's målsætninger om, at fremme internationalt samarbejde om miljøproblemer navnlig omfatter bekæmpelse af klimaforandringer.
- Danmark vil arbejde for, at EU bliver en foregangsregion ift. at reducere udslip, levere klimafinansiering mv.

- Danmark vil arbejde for, at EU prioriterer klima i sin udenrigspolitik, herunder søger at tage lederskab og skabe stærke alliancer.
- Danmark vil arbejde for, at klimahensyn integreres i EU's handelspolitik, så fx europæisk import ikke bliver en drivkraft bag skovrydning i troperne.
- Danmark vil spille en selvstændig, aktiv rolle i internationale klimaforhandlinger – som brobygger og med høje ambitioner.
- Danmark vil leve op til forpligtelsen fra COP15 og Paris-aftalen om at støtte ulandene, med klimafinansiering, som gives udover den fattigdomsorienterede udviklingsbistand, der skal udgøre mindst 0,7% af BNI.
- Danmark vil også leve op til de til en hver tid gældende COP-forpligtelser til allokeringen af ressourcer til henholdsvis klimatilpasning, begrænsning af udslip og loss & damage finansiering
- Endvidere vil Danmark leve op til forpligtelserne om at prioritere støtte de mest sårbare lande, herunder de mindst udviklede lande, de små østater og Afrika.
- Danmark vil leve op til forpligtelsen til at gøre klimabistanden forudsigelig for ulandene, herunder at levere kvalitativ og kvantitativ information om planlagte aktiviteter mindst fire år frem.
- Danmarks internationale afrapportering af den ydede klimabistand skal også være grundig og sikre en høj grad af transparens.
- Fælles for Danmarks efterlevelse af løfterne om klimabistand gælder, at forpligtelserne er meningsfulde, og at Danmark vil gøre en ekstra indsats for at leve op til dem – både løfternes ånd og bogstav.
- Samtidig vil Danmark arbejde for, at andre rige lande lige så konsekvent efterlever løfterne om klimabistand. Overholdelsen af løfterne vil skabe grundlag for, at der udvikles en samarbejdsånd mellem rige og fattige lande ift. klimaudfordringen.

2.6 Klimarådet

Globalt Fokus foreslår, at følgende tilføjes til bemærkningerne om klimarådets sammensættes for at sikre en større sammenhæng mellem klimaindsatsen og mindskning af ulighed:

At interesse- og vidensområder er bredt repræsenteret således, at der tages højde for både de klimamæssige hensyn, men også sociale, politiske og økonomiske hensyn i overensstemmelse med den danske forpligtigelse til at sikre politik kohærens for udvikling. Især bør det sikres, at klimaloven ikke er medvirkende til at øge uligheden globalt.

At rådets medlemmer afspejler samfundets bredde altså en ligelig fordeling mellem køn, alder mm. Det vil især være vigtigt at sikre, at unges stemme er repræsenteret.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Vedr. Journal nr. 2019-2855
Holmens Kanal 20
1060 København K

Den 3. februar 2020

Høringssvar til forslag til Lov om klima

Dansk Erhverv hilser forslag til lov om klima velkommen, og takker for muligheden for at komme med bemærkninger til lovforslaget, der er en udmøntning af den politiske aftale om klimalov af 6. december 2019.

Generelle bemærkninger

Dansk Erhverv bakker op om klimaambitionerne i den politiske aftale samt forslag til lov om klima. Det er vigtigt med ambitiøse mål til at sætte en retning. Samtidig er det afgørende – også for en fortsat folkelig opbakning, at klimaindsatsen understøtter fremtidige økonomisk vækst og et konkurrencedygtigt erhvervsliv.

For Dansk Erhverv er det ydermere afgørende, at den danske klimapolitik leder til reelle reduktioner i de globale drivhusgasudledninger, og ikke blot flytter udledninger udenfor landets grænser, så den globale klimaeffekt er nul eller reduceres. Udflytning af udledninger til andre lande vil desuden ikke være i tråd med målsætningen om at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grad jf. § 1 i lovforslaget.

For at sikre reelle globale reduktioner, så bør Klima-, Energi- og Forskningsministeren i klimahandlingsplanen, klimaprogrammer og klimastatus- og fremskrivninger konsekvent opgøre den globale netto-effekt af danske klimatiltag, virkemidler mm. Dvs. ændrede drivhusgasemissioner udenfor Danmarks grænser som følge af danske klimatiltag bør med- og modregnes i effekten af de danske klimatiltag. Dette bør også være styrende for klimarådets arbejde, analyser og anbefalinger, således ministeren og folketetinget kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag i forhold til den reelle globale klimaeffekt.

Rapporteringen til UNFCCC og EU i forhold til opfyldelse af danske internationale forpligtigelser vil skulle følge de specifikke rapporteringers formater og krav som er gældende i de respektive fora.

Dansk Erhverv anerkender at 70% målet er meget ambitiøst og at man endnu ikke har alle løsninger til at nå i mål. Derudover er Dansk Erhverv enig i, at målopfyldelsen skal ske samtidig med en stærk dansk konkurrencekraft og beskæftigelse, hvor dansk erhvervsliv udvikles og ikke afvikles.

Dansk Erhverv bakker op om den overordnede struktur med en klimahandlingsplan og årlige klimafremskrivninger og -status samt klimaprogram. Det er dog afgørende for Dansk Erhverv, at der

fremlægges én samlet klimahandlingsplan og ikke sektoropdelte parallelle planer, da dette fjerner det samlede overblik over både den klimamæssige effekt og omkostninger. Samtidig findes mange af fremtidens klimaløsninger ved en øget sektorintegration og udvikling af cirkulær økonomi. Der er behov for systemtænkning og ikke silotænkning. Systemtænkningen og sektorintegrationen understøttes bedst ved én samlet klimahandlingsplan.

Regeringen har nedsat et Grønt Erhvervsforum som et permanent forum, hvorfor dette bør sikres i klimaloven. Det bør derfor fremgå af klimaloven, at der er et Grønt Erhvervsforum nedsat af klima-, energi- og forsyningsministeren bestående af repræsentanter fra regeringen samt formænd for klimapartnerskaberne, repræsentanter for erhvervslivet, fagbevægelsen og uafhængige eksperter. Det kan med fordel fremgå, at Grønt Erhvervsforum mødes mindst en gang om året, så det sikres, at erhvervslivet inddrages tæt i implementeringen af klimahandlingsplanen.

Specifikke bemærkning

Formål

§1 stk. 1. Dansk Erhverv bakker op om den eksplicite reference til Parisaftalens mål om at holde temperaturstigningen nede på 1,5 grader. En logisk konsekvens af dette er, at det danske klimabidrag hermed ikke kan bestå af tiltag som blot udflytter hele eller dele af drivhusgasudledningen til udenfor landets grænser, da dette vil underminere opfyldelsen af 1,5 gradsmålsætningen.

§1 stk. 2. Dansk Erhverv bakker op om listen af principper oplistet i pkt. 1-4, bl.a. fokus på dansk konkurrencekraft, omkostningseffektivitet og sammenhængskraft i et stærkt velfærdssamfund, men vi anbefaler, at de fire punkter skal være mere end blot guidende principper, men deciderede krav i forhold til realisering af målsætningerne.

§1 stk.2 pkt. 4) Det fremgår, at der skal anvendes tiltag der medfører *"reelle, indenlandske reduktioner, men samtidig skal det sikres, at danske tiltag ikke blot flytter hele drivhusgasudledningen uden for Danmarks grænser"*. Dansk Erhverv foreslår, at ordet "hele" slettes, så det er tydeligt, at man ikke ønsker at opfylde målsætningen ved at flytte udledningen uden for landets grænser. Med den nuværende formulering kan man stadig opfylde målet ved at udflytte fx 90 procent af drivhusgasudledningen, da det ikke er hele udledningen, hvilket vil underminere den klimamæssige integritet af aftalen.

Samtidig er det uklart, hvad der menes med indenlandske reduktioner. Indenlandske danske klimatiltag som fx reduktion af madspild, omlægning til mere klimavenlige kostvaner, anvendelse af byggematerialer med lavt CO₂-aftryk osv. vil alle have en markant klimaeffekt. Selve reduktionen i udledninger fra produktion af disse varer vil dog ikke ske i Danmark, men højst sandsynligt i andre lande, da Danmark er en lille åben økonomi, hvor den indenlandske produktion ikke bestemmes af den indenlandske efterspørgsel. For at undgå misforståelser om hvad der tælles med, så bør det specificeres, at der skal være tale om indenlandske tiltag med reelle globale reduktioner.

§2 stk.2. I relation til fremlæggelse af en klimahandlingsplan, så er det afgørende for Dansk Erhverv, at der fremlægges én samlet klimahandlingsplan og ikke sektoropdelte parallelle planer, da

dette fjerner det samlede overblik over både den klimamæssige effekt og omkostningerne. Dansk Erhverv foreslår det præciseres, at der fremlægges en samlet klimahandlingsplan første gang i medio 2020.

Det bør specificeres, at klimahandlingsplanen både skal have en opgørelse af effekter på udledninger fra dansk territorium jf. den gængse opgørelsesmetodik i regi af Paris-aftalen, men parallelt hermed en opgørelse af effekten af danske tiltag, hvor effekten på udledninger udenfor landets grænser opgøres. Det vil fx være international luftfart, reduktion af madspild i Danmark, ændrede kostvaner samt eksport af klimaløsninger mm.

Klimarådets opgaver

§4 For at sikre reelle reduktioner, så bør Klimarådets rådgivning, analyser mm. eksplicit have fokus på klimateffekter af indenlandske tiltag som ikke finder sted indenfor landets grænser. Dette bør fremhæves i §4 og §5 da Klimarådet ellers ikke kan varetage funktionen om at rådgive ministeren i henhold til §1 stk. 2.

Klimarådet spiller en afgørende rolle som uafhængig rådgiver, hvorfor det bør præciseres i §4, stk.1., at Klimarådet i anbefalingerne skal følge principperne nævnt i §1, stk.2, og ikke blot forholde sig til principperne.

Klimastatus og -fremskrivning

§6. For at sikre reelle reduktioner og en retvisende status, så bør klimastatus og -fremskrivningen indeholde en eksplicit beskrivelse af klimateffekter af indenlandske tiltag, hvor drivhusgasudledningen reduceres udenfor landets grænser.

§6, stk.3, Den globale afrapportering bør udover effekten af den diplomatiske indsats, ulandsbi-stand mm., også omfatte globale effekter af eksport af danske klimaløsninger indenfor energi, fødevare, landbrug, industri, byggeri, rådgivning mm.

Klimaprogram, redegørelse til Folketinget og handlepligt

§7, stk. 2, pkt.2) Klimaprogrammet bør også indeholde effekten af planlagte klimatiltag, hvor drivhusgasudledningen reduceres udenfor landets grænser.

Klimarådets organisering

12 stk. 3 . Dansk Erhverv bakker op om styrkelsen af Klimarådet – herunder den formelle interessentinddragelse i et klimadialogforum. Dansk Erhverv er af den opfattelse, at klimadialogforummet bør træde sammen mindst to gange årligt fremfor mindst én gang årligt, samt at forummet får mulighed for løbende at give inspiration til Klimarådet og deres arbejde.

§12 stk. 4 For at sikre et oplyst beslutningsgrundlag og transparens, så opfordres det til at hørings svar fra interessenter på publikationer mm. fra Klimarådet offentliggøres på rådets hjemmeside sammen med referatet fra drøftelserne i dialogforummet. Samtidig bør fremsendelse og offentliggørelse af Klimarådets årlige rapport med anbefalinger ledsages af forummets skriftlige bemærkninger – inkl. et hørings svar fra ministeriet i forhold til de afgivne bemærkninger.

Bemærkninger til lovforslaget

Det er i bemærkninger til § 12 anført, at klimadialogforummet sammensættes af repræsentanter fra bl.a. brancheorganisationer mm. Det bør bl.a. omfatte de centrale erhvervsorganisationer, herunder Dansk Erhverv.

Det fremgår ligeledes af bemærkningerne til forslaget på side 22, med henvisning til aftale om klimalov, at aftaleparterne desuden ønsker et styrket fokus på at øge dansk eksport af energiteknologi.

Dansk Erhverv bakker op om dette fokus på eksportmuligheder, som kan gavne dansk økonomi og bidrage til at sikre velstand i Danmark. Dog er fokus på energiteknologi for snævert. Realiseringen af klimamålsætningerne kræver en markant omstilling af bl.a. transport, landbrug og industriel produktion, og der vil være eksportmuligheder indenfor disse sektorer som ofte ikke vil være energiteknologi. Dansk Erhverv opfordrer derfor til et fremadrettet fokus på eksport af klimaløsninger – hvor energiteknologi kan være en delmængde. Andre områder som fx bioteknologiske klimaløsninger, digitale klimaløsninger osv. forventes i vækst de kommende år.

Med venlig hilsen,

Ulrich Bang
Klima- og energichef

Nanna Alberti

Fra: Peter Arnborg <pa-ll@youmail.dk>
Sendt: 27. januar 2020 19:31
Til: Christina Graaskov Ravn; Nanna Alberti; Cecilie Overgaard Morsing
Cc: Klimarådets Postkasse
Emne: Klimalov - forslag i høring

Til:
Klimaministeriet, Center for klimaneutralt Danmark

Om:
Forslag til Lov om klima – høringssvar. Jeres j. nr. 2019-2855

Mangt og meget kan siges om det foreliggende lovudkast, det vil jeg dog her undlade og i kort form fokusere på én manglende bestemmelse i selve lovteksten, fulgt op af tilhørende lov-bemærkning:

Forslag her:

1. I § 2 indsættes som nyt stk. 3: Klima-, energi- og forsyningsministeren offentliggør inden udgangen af 2020 et indikativt delmål for klimamålsætningen i 2025 på baggrund af Klimarådets forudgående anbefaling om et delmål for 2025.
2. Bemærkninger hertil: Forslaget her nødvendiggør, at der sker mindre ændringer/tilføjelser i udkastets Alm. bemærkninger, 1. Indledning, afsnit 6, - og tilsvarende tilføjes en kort tekst i Spec. bemærkninger til § 2 – som nyt afsluttende afsnit.

Kommentar til forslaget her – udover hvad der bør (behøver at) indgå i selve lovforslaget og dets bemærkninger:

Den politiske aftale af 6. februar 2014 om det nationale klimamål havde et mål om 40 %'s reduktion af udledning af drivhusgasser i 2020. Aftalen blev grundlaget for den stadig gældende 2014-klimalov, hvor 40 %'s målet også var omtalt i lovforslagets bemærkninger. For at bevare 10-års-kadencerne, også i forhold til 2014-loven, forekommer det rimeligt i det nuværende lovforslag (lovteksten) at anføre en pligt for ministeren til i 2020 at offentliggøre et måltal for udslips-reduktionen i 2025.

Da den faktisk oplyste reduktion i 2018-19, så vidt jeg er orienteret, er på ca. 36-38 %, da vil der som mål for 10-året 2020 til 2030 skulle ske en reduktion på ca. 33 %. Med en rent lineær reduktion over årene vil det medføre, at reduktionsmålet for 2025 bør angives til ca. 53-54 %, offentliggjort af ministeren inden udgangen af 2020 på baggrund af Klimarådets anbefaling og i lyst af stedfundne / igangværende forhandlinger om klimahandlingsplan(er).

Venlig hilsen
Peter Arnborg, Morbærvej 2, 2400 Kbh. NV – mail: PA-LL@youmail.dk

PS: Kopi af denne mail er samtidig sendt til Klimarådet til orientering

Nanna Alberti

Fra: Mette Skak-Nielsen <mek@lho.dk>
Sendt: 29. januar 2020 10:25
Til: Christina Graaskov Ravn; Nanna Alberti
Cc: Cecilie Overgaard Morsing
Emne: Ledernes høringssvar til lovforslag om klima
Vedhæftede filer: 29-02-2020 Ledernes høringssvar til lovforslag om klima.pdf

Til Klima-, Energi og Forsyningsministeriet,

Vedhæftet Ledernes høringssvar til lovforslag om klima – jf. journalnummer 2019-2855.

Med venlig hilsen

Mette Skak-Nielsen
Chefkonsulent

Mobil 2399 3138
mek@lho.dk

Twitter @MSkakNielsen

Ledernes Hovedorganisation
Vermlandsgade 65
2300 København S
Tlf. 3283 3283
www.lederne.dk/lho

Administration

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
 chrha@kefm.dk, naalb@kefm.dk

Kopi sendt til
 ceomo@kefm.dk

DATO/REFERENCE
 03.02.2020

JOURNALNUMMER
 2012-240

DERES REFERENCE / JOURNALNUMMER
 2019-2855

Høring over Forslag til Lov om klima

RUC takker for ovennævnte høring over forslag til Lov om klima, som vi modtog fra Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet den 10. januar 2020.

Roskilde Universitet har følgende bemærkninger til lovforslaget:

- Først og fremmest ønsker Roskilde Universitet at påpege, at man bør stile mod en nemhed og simpelhed i måling og afrapportering af forbrug, som ikke giver anledning til metodemæssige udfordringer og stort ressourceforbrug.
- Vedr. § 10. Roskilde Universitet hilser det velkomment, at Klimarådet foreslås udvidet med faglige kompetencer, der hidtil ikke har været repræsenteret i Klimarådet. Roskilde Universitet mener dog, at 'klimavidenskabelig forskning' og 'adfærdsforskning' savner præcisering. Der foretages klimavidenskabelig forskning inden for alle videnskabelige hovedområder, så hvilken er efterlyst her? Ligeledes er det uklart hvad adfærdsforskning indebærer. I relation til den megen kvantitative ekspertise der for nuværende er repræsenteret i Klimarådet, kunne vi ønske en udvidelse til også at omfatte en mere kvalitativ tilgang, der kunne fokusere på betydningen af sociale relationer, netværk, kommunikation mm. for adfærd i befolkningen.

Roskilde Universitet mener derfor, det vil være oplagt ikke kun at inddrage økonomisk og naturvidenskabelig ekspertise, men at man i høj grad også bør prioritere at inddrage tværfaglige og interdisciplinære samfundsvidenskabelige forskere i Klimarådet, som kan identificere de socioøkonomiske og sociotekniske løsninger på de komplekse klimaudfordringer, som vi står over for.

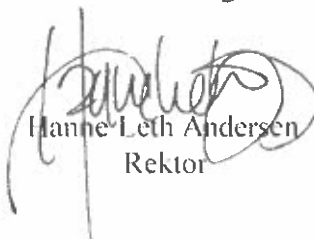
Ydermere savner Roskilde Universitet en præcisering af, hvordan Klimarådet sikrer uvildighed i indstilling af nye medlemmer. Det gælder ikke blot en præcisering af, hvordan det sikrer politisk uvildighed, men også faglig uvildighed.

- Vedr. § 12. Roskilde Universitet ser positivt på etableringen af et klimadialogforum, men savner repræsentation fra universiteterne, herunder forskere inden for humaniora og den mere sociologisk rettede samfundsvidenskab. Sådanne er ikke repræsenteret i Klimarådet og derfor er den megen forskning, der foregår omkring klima inden for disse

videnskabelige discipliner fraværende for nuværende. Også disse ville kunne kvalificere diskussionen af virkemidler til opnåelse af Klimalovens målsætninger, fordi klimaproblemerne er komplekse og kun til fulde forstås og løses med inddragelse af alle videnskabelige discipliner.

Slutteligt ønsker Roskilde Universitet at udtrykke sin tilslutning til de overordnede principper for Klimaloven og hertil understrege, at man for en væsentlig, strategisk og langsigtet indsats eksplicit bor indtænke hele universitetssektoren og dens bidrag – både i forhold til forskning og undervisning.

Med venlig

Hanne Leth Andersen
Rektor

Til
 Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
 Att.: Christina Graaskov Ravn og Nanna Alberti

Høringssvar til forslag til lov om klima (Klimaloven) – J. nr. 2019-2855

De Dansk Bilimportører takker for muligheden for at give høringssvar til forslaget til en Klimalov.

Vi har dog ingen særlige kommentarer til de enkelt bestemmelser i lovforslaget, men vi kan overordnet bakke op om målsætningerne med Klimaloven – herunder målet om at reducere drivhusgasudledningerne med 70 pct. i 2030 set i forhold til udledningerne i 1990 – samt målet om klimaneutralitet i 2050.

Vi finder det også fornuftigt, at der med Klimaloven indføres en mekanisme til fastsættelse af delmål med 10-årigt perspektiv mv.

Vi har kun få overordnede – men i vore øjne centrale bemærkninger.

De Danske Bilimportører er bevidste om, at transportsektoren og herunder landtransporten af både gods og personer skal spille en vigtig rolle, hvis de ambitiøse målsætninger skal nås. Set med vore øjne – og især for så vidt angår personbilernes bidrag til den nødvendige grønne omstilling – er det imidlertid først og fremmest helt essentielt, at afgiftssystemet for bilafgifterne understøtter omstillingen. Det er særlig vigtigt, at omstillingen sker på en teknologineutral måde, der bringer alle de mest relevante teknologier i spil.

Det sidste er særlig vigtigt, når det gælder tunge køretøjer, idet elektrificering ikke i overskuelig fremtid kan anses for at være en farbar vej for den tunge transport. Dette gælder således især godstransporten, hvor alternative drivmidler i form af f.eks. gas m.v. må indgå i den grønne omstilling.

Klimarådet er her tiltænkt en langsigtet rolle i forhold til løbende at give en uvildig faglig vurdering af, om klimaindsatsen og regeringens handleplan er opfyldt tilfredsstillende - samt at give konkrete handlingsanvisninger, hvis det ikke er tilfældet.

Særligt for så vidt angår persontransporten og den grønne omstilling af personbilerne er det dog "Kommissionen for grøn omstilling af personbiler" (Bilkommissionen), der spiller den helt centrale rolle – i det mindste på kort sigt. Vi følger arbejdet i denne Bilkommissionen meget tæt, og gør samtidig opmærksom på, at det i sagens natur er vigtigt, at arbejdet i Klimarådet og Bilkommissionen koordineres og peger i samme retning.

Det er også vigtigt at Klimarådet anerkender, at det er afgørende vigtigt, at der skal findes langsigtede løsninger for den grønne omstilling af personbilerne, og at Klimarådets løbende, faglige vurderinger af klimaindsatsen tager hensyn til, at de ændringer, der måtte blive vedtaget på baggrund af anbefalingerne fra Bilkommissionen, skal have langsigtet virkning.

Det betyder, at der ikke hvert 5. år kan iværksættes væsentlige ændringer i bilafgiftssystemet eller i afgiftsniveauet, selvom Klima-, energi- og forsyningsministerens hvert 5. år skal fastsætte en national klimamålsætning med 10-årigt perspektiv (jf. Lovforslagets § 2). En "Stop and Go" politik på dette område vil have alvorlige negative konsekvenser for både erhvervet og den grønne omstilling. Stabile og langsigtede rammebetingelse er i vore øjne en vigtig forudsætning for den nødvendige udskiftning i bilparken.

Vi anerkender dog, at der løbende kan være behov for justeringer i afgiftsniveauet samt evt. også et behov for at introducere nye virkemidler, men det er vigtigt at selve afgiftssystemet grundlæggende er stabilt og langtidsholdbart.

Vi finder det således vigtigt, at Klimrådets i varetagelsen af sine opgaver (jf. lovforslagets § 3, § 4 og § 5, stk. 2) tager disse hensyn i betragtning, men vi erkender, at det næppe er muligt på forhånd at definere sådanne hensyn til Klimrådets arbejde i selve lovteksten. Vi anbefaler dog, at hensynet til langsigtede og stabile rammebetingelser kommenteres i både de almindelige bemærkninger og i bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Nanna Alberti, naalb@kefm.dk og Christina Graaskov Ravn, chrra@kefm.dk
Kopi til ceomo@kefm.dk

03.02.2019

Dansk Byggeris høringssvar til Lov om klima

Tak for muligheden for at afgive et høringssvar til Lov om klima (herefter klimaloven). I Dansk Byggeri ser vi meget positivt på regeringens ambitiøse klimapolitik, der gør Danmark til en grøn frontløber. I Dansk Byggeri bidrager vi som sekretariat for Klimapartnerskabet for Byggeri og anlæg med erhvervslivets bud på de initiativer, der kan skabe en grøn forandring af Danmark. Vel at mærke en grøn forandring, der bygger på tæt involvering af erhvervslivet i beslutningerne, så den grønne omstilling samlet set bliver en gevinst med styrket konkurrenceevne til følge.

Lovens rammer for politisk handling er gode, hvis erhvervslivet løbende inddrages tæt

I Dansk Byggeri anser vi klimaloven for at skabe gode rammer om det fremtidige politiske arbejde med klimaudfordringerne. Det er positivt at regeringen lovfæster klimamålene samt indfører den årlige "klimastatus- og fremskrivning", så Folketinget, erhvervsliv og borgere har mulighed for at følge udviklingen tæt. Det er også positivt, at der hvert femte år skal fastlægges et nyt delmål med et tiårigt perspektiv. Endnu vigtigere er det dog med det årlige klimaprogram fra Klima-, energi- og forsyningsministeren, da det vil være med til at sikre fremdrift og give mulighed for at erhvervslivets forslag i det nyoprettede Grønt Erhvervsforum kan blive til lov efterhånden som forslagene fremlægges. Det er afgørende, at regeringen viderefører den tætte inddragelse af erhvervslivet op til det årlige klimaprogram, så nye klimainitiativer tilpasses den virkelighed erhvervslivet møder.

Klimarådets bygningskompetencer skal styrkes

Det er vigtigt for Danmarks grønne omstilling, at Klimarådet styrkes, som der lægges op til i klimaloven. I Dansk Byggeri oplever vi Klimarådet som en kompetent klimafaglig enhed, der med fordel kan indtage den centrale rolle, som klimaloven lægger op til.

Særligt ser Dansk Byggeri med stor tilfredshed på klimalovens §10, stk. 3., hvor det fremgår, at "Klimarådet sammensættes af eksperter med bred ekspertise og et højt klimarelevant fagligt niveau inden for energi, bygninger, transport, landbrug, miljø, natur, økonomi, klimavidenskabelig forskning og adfærdsforskning...". Når bygninger udgør 40 pct. af energiforbruget og ca. 30 pct. af CO₂-udslippet er det helt naturligt, at Klimarådet er rustet til at håndtere bygninger ud fra et klimaperspektiv. Dansk Byggeri understreger i den forbindelse vigtigheden af, at de bygningsfaglige kompetencer i Klimarådet har en praksisforståelse, så fremsatte initiativer reelt kan implementeres af de udøvende entreprenører og øvrige aktører i bygge- og anlægsbranchen.

Klimadialogforum skal føre til handling

Dansk Byggeri har i forbindelse med den politiske aftale udtalt sig positiv om oprettelsen af et klimadialogforum, hvilket stadig er tilfældet efter at have læst §12 i klimaloven. Det er afgørende for klimaindsatsens succes, at erhvervslivet inddrages tæt, hvilket klimadialogforummet skaber én af flere muligheder for, om end dette naturligvis ikke kan stå alene.

I Dansk Byggeri ser vi gerne, at klimadialogforummet fokuserer på at bidrage med så mange konkrete løsninger som muligt, som Klimarådet herefter kan forholde sig til. Det er vigtigt, at klimadialogforummet ikke bliver et forum, der skal opnå konsensus eller udtale sig som én enhed, da det vil kvæle fremførte ideer på grund af uenigheder mellem særinteresser. Klimadialogforummet skal bidrage med mange forskellige ideer og initiativer, som Klimarådet kan være dommer over.

Når det kommer til udpegelsen af medlemmer til klimadialogforummet, ser Dansk Byggeri gerne, at der som minimum udpeges en repræsentant fra hver sektor som angivet i regeringens 13 klimapartnerskaber samt øvrige organisationer/eksperter med særlig ekspertise. Det kan med fordel være sekretariatet fra hvert klimapartnerskab, der deltager. Det er oplagt, at kompetencerne og forslagene oparbejdet i arbejdet med regeringens klimapartnerskaber også bringes ind i Klimarådets løbende arbejde.

Klimaindsatsen skal være omkostningseffektiv ved at gå på tre ben: Energieffektivisering, elektrificering og vedvarende energi

Dansk Byggeri er glad for, at det af klimalovens §1 stk. 2.2 fremgår, at "indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt..."

På den baggrund imødeser Dansk Byggeri et styrket arbejde for at genoprette Danmarks energispareindsats, som ifølge flere analyser fra bl.a. EA Energianalyse er den mest omkostningseffektive måde at nå et klimaneutralt Danmark i 2050 og 70 pct. drivhusgasreduktion i 2030, hvis man gennemfører investeringer i energieffektivitet og sektorkobling¹.

Danmarks indsats skal gå på tre ben: Energieffektivisering, elektrificering og vedvarende energi. Der er brug for udbygning af de vedvarende energikilder og en styrkelse af infrastrukturen der muliggør elektrificering af samfundet. Det er den samfundsøkonomisk optimale vej til 70 pct. målsætningen, der skal afgøre Danmarks klimaindsats og fordeling mellem de tre ben.

Energy efficiency first er en forudsætning for at nå klimamålene omkostningseffektivt

Danmark har igennem en årrække svigtet sine EU-forpligtelser, når det kommer til energispareindsatsen, hvilket er blevet kritiseret af EU-Kommissionen. I EU er forståelsen af behovet for at spare på energien utvetydig, hvilket fremgår af EU's "energy efficiency first"-princip, der også spiller en afgørende rolle i EU-Kommissionens netop fremlagte Green Deal (se Dansk Byggeris høringssvar til Kommissionens Green Deal dateret 3/1-2020 for yderligere uddybning). Det er vigtigt, at Danmarks regering tager et opgør med den uambitiøse danske energispare- og energieffektiviseringsindsats, så det danske samfund kan opnå to- til trecifrede milliardbesparelser i de kommende årtier². Der er eksempelvis potentiale for besparelser i drivhusgasudledningerne på 3-6 pct. af de udledninger Danmark mangler at reducere for at nå klimalovens 70 pct. reduktionsmål ved at energiforbedre danske enfamiliehusenes energimærke³.

¹ EA Energianalyse, 2018: Samfundsøkonomisk værdi af varmebesparelser; EA Energianalyse, 2020: Investeringer i energieffektivitet halverer regningen for at nå 2030-målet

² Se fodnote 1.

³ Dansk Byggeri, 2020: Enfamiliehuse. Analyse af potentialer for energi- og CO2-besparelser

Sektormål

Dansk Byggeri bemærker, at der ikke fremgår sektormål af klimaloven. Da den politiske aftale blev fremlagt den 6. december 2019, stod det klart, at der skal udarbejdes sektormål og sektorstrategier for landbrug, transport, energi, byggeri og industri. Dansk Byggeri ser gerne, at dette indskrives i loven eller lovens bemærkninger, så sektormål og handlingsplaner fremgår af lovgrundlaget for de kommende klimahandlingsplaner.

Klimainsatsen skal have global effekt og understøtte erhvervslivets konkurrenceevne

Dansk Byggeri er tilfreds med, at klimaloven i §1 stk. 2.1 og 2.4 fastslår, at klimaudfordringerne er en global problemstilling. Det er vigtigt, at Danmarks klimapolitik i alle henseender har øje for om initiativerne påvirker det globale klima positivt eller negativt og ikke mindst om initiativerne styrker eller svækker erhvervslivets konkurrenceevne.

Dansk Byggeri takker for muligheden for at afgive høringssvar og ser frem til at bidrage konstruktivt til regeringen og Klimarådets arbejde i første omgang gennem anbefalingerne i Klimapartnerskabet for Byggeri og anlæg.

Venlig hilsen
Dansk Byggeri

Andreas Weidinger
Klima- og bæredygtighedschef, Dansk Byggeri

41

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

**Marine
Ingredients
Denmark**

Axelborg, Axeltorv 6
DK-1609 Copenhagen V
Denmark

T +45 33 14 58 00

E MID@maring.org

W www.maring.org

CVR DK 83900628

Høringssvar fra MID vedrørende forslag til Lov om klima, J. nr. 2019-2855.

Marine Ingredients Danmark hilser den danske klimalov velkommen. At løse de globale udfordringer for klimaet er en bunden opgave, hvorfor ambitiøse målsætninger er et skridt i den rigtige retning.

Vores branche eksporterer for ca. 4 mia. kr. årligt og køber fisk og restprodukter fra fiskeindustrien for ca. 1,5 mia. kr. årligt. Vi spiller dermed en væsentlig rolle for indtjening og arbejdspladser i udkantskommuner. Branchen er energitung og konkurrerer i skarp global konkurrence og derfor sætter vi pris på, at der blandt de guidende principper er taget hensyn til, at indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft og beskæftigelse.

Klimaudfordringen skal ses i et globalt perspektiv og for at reducere den faktiske globale udvikling, bør Klima-, energi- og forskningsministeren i klimahandlingsplanen, klimaprogrammer og klimastatus- og fremskrivninger også opgøre den globale netto-effekt af danske klimatiltag og virkemidler mv. Danske klimatiltag er meningsløse, hvis ikke ændrede drivhusgasemissioner udenfor Danmarks grænser, som medfølger de danske klimatiltag, med- og modregnes i effekten. Dette bør være styrende for Klimarådets arbejde, analyser og anbefalinger, så ministeren og Folketinget kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag i forhold til den reelle globale klimateffekt.

Helt konkret oplever vi allerede nu at være ramt ved revisionen af ETS-direktivet, hvor vores branche, alene på grund af vore statistiske indplacering, er faldet ud af Carbon Leakage-listen og derved har mistet gratis-kvoter. Dette vil koste branchen over 100 millioner kroner frem til 2030 samtidig med, at konkurrerende produkter fortsat modtager gratis CO₂-kvoter. Det er derfor vigtigt, at implementeringen i klimaloven også kompenserer berørte virksomheder til at fremme den energibesparende udvikling, for netop at undgå, at produktionen rykkes væk fra Danmark med tab af omsætning, beskæftigelse og viden.

MID er brancheforeningen for danske fiskemels- og fiskeolie producenter. Danmark er den største producent i Europa, på global plan den 8. største producent af fiskemel og fiskeolie og med en eksport i 2017 på 3,9 mia. kr.

Produktionen er baseret på en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne og sektoren er medvirkende til vækst og udvikling i en række kystsamfund og skaber mange arbejdspladser i Danmarks vderområder.

Regeringens bindende 70 pct.-mål kan få vidtrækkende økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet og det er i den forbindelse altafgørende, at man sikrer, at der ikke sker afvikling af dansk erhvervsliv, men udvikling, som det er anført i lovforslaget.

For mere specifikke bemærkninger støtter MID høringssvaret fra Landbrug & Fødevarer.

Høring af udkast til lov om klima

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har den 10. januar 2020 sendt udkast til lov om klima i høring. Nedenfor følger BL – Danmarks Almene Boliger's bemærkninger til forslaget.

De almene boliger har høje klimaambitioner. BL er derfor glad for, at lovforslaget bygger på baggrund af en bred politisk aftale, som indebærer, at Danmark får en bindende klimalov med et mål om 70 pct. reduktion af drivhusgasudledningerne i 2030 ift. 1990 og et langsigtet mål om klimaneutralitet i senest 2050 og med Parisaftalens 1,5 graders målsætning for øje.

I den forbindelse bemærker BL med glæde, at lovforslaget lægger op til, at klimaindsatsen skal ske under en række guidende principper. Heraf blandt andet, at indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse. Danmark skal vise, at der kan laves en grøn omstilling og samtidig bibeholdes et stærkt velfærdssamfund, hvor sammenhængskraften og den sociale balance sikres.

BL's bemærkninger fokuserer på, hvordan regeringen kan levere på dele af de ambitiøse klimamålsætninger på en *omkostningseffektiv* måde, der *understøtter bæredygtig erhvervsudvikling* og som samtidig *fremmer den sociale balance*.

Øg Landsbyggefondens ramme og levér på 1) omkostningseffektivitet...

I februar starter forhandlingerne om en ny boligaftale mellem Folketingets partier. Aftalen skal fastsætte den økonomiske ramme for Landsbyggefonden (LBF), som blandt andet støtter renoveringer af almene boliger. Pengene i LBF indbetales af beboerne i de almene boliger. Men det besluttet politisk, hvor mange penge fonden årligt må anvende til at støtte renoveringerne.

I mange år har den økonomiske renoveringsramme i LBF ikke matchet det aktuelle renoveringsbehov. Derfor er der nu en kø på 450 projekter omfattende mere end 60.000 boliger i hele landet med et samlet finansieringsbehov på 17 mia. kr.

Hverken kommunernes eller statens budget belastes ved at øge Landsbyggefondens renoveringsramme. Det er derfor meget omkostningseffektivt for regeringen at øge rammen.

Køen af konkrete projekter til LBF renoveringsordning på 17 mia.kr. og omfattende 60.000 boliger er prækvalificerede og klar til at blive sat i gang, hvis politikerne i den kommende boligaftale øger LBF's renoveringsramme tilstrækkeligt.

En screening af køen viser, at to-tredjedele af disse renoveringer vedrører klimaskærme, altså facader og tage. I praksis betyder det, at gamle boliger bliver løftet op til et nutidigt energireglement med energibesparelspotentiale på over en tredjedel.

Hertil kommer det løbende renoveringsbehov, som er godt 5 mia.kr. årligt og omfatter ca. 6.000 almene boliger. Lægges boligerne i koen og det løbende årlige renoveringsbehov sammen, så kan der renoveres 120.000 boliger frem til 2030, som vil føre til betydelige energibesparelser.

En nøgtern vurdering peger mod, at den almene boligsektor hurtigst kan levere den største samlede energibesparelse i den eksisterende boligmasse i Danmark. Derfor forventes det også, at ét af Klimapartnerskabet for byggeri- og anlægssektorens top-5 anbefalinger er, at LBFs investeringsramme øges.

...2) på bæredygtig erhvervsudvikling

Estimerer peger på, at der i EU er behov for energieffektivitets-investeringer i størrelsesordenen 300-570 mia. kr. årligt. Danmark er langt fremme med løsninger og produkter i hele værdikæden, og investeringsbehovet i EU udgør derfor et konkret vækstmarked for danske virksomheder.

I det lys har Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse klogt peget på bygge- og anlægsområdet som et af Danmarks stærkeste og mest lovende erhvervsområder. For de næste 20 år skønnes der alene i den almene boligsektor at være behov for renoveringer i størrelsesorden 100-200 mia. kr.

Investeringspotentialt og -behovet er på mange måder en unik mulighed. For støtten gennem Landsbyggefondens kan sikre et systematisk arbejde med skalerbare og målrettede løsninger, som kan understøtte danske styrkepositioner.

Hertil kommer, at der i Landsbyggefondens i samarbejde med Byggeskade-fonden allerede i dag er stort kendskab til og systematisk arbejde med velgennemprøvede løsninger kombineret med innovative tiltag. I forbindelse med den seneste boligaftale i 2014 blev der således afsat 350 mio.kr. af Landsbyggefondens ramme til at udvikle og afprøve innovative energibesparende løsninger. Denne erhvervspolitisk vinkel kan en ny boligaftale bygge videre på.

...3) på den sociale balance

Renovering af almene boliger er også velfærdspolitik. Boliger med kuldebroer og skimmel renoveres til sunde boliger med godt indeklima. Boligkvaliteten for borgere med almindelige og beskeden indkomster forbedres markant.

Andelen af ældre vil stige med næsten en halv million i de kommende år. Det er en stor udfordring at sikre tilstrækkeligt med tilgængelige boliger.

De seneste godt 10 år er 15.000 almene boliger gjort tilgængelige i forbindelse med renoveringer af den eksisterende boligmasse. Det har to store fordele. For det første sikres tilgængelige boliger i nærområdet, så ældre beboere kan blive boende i deres kvarter. For det andet er det omkostningseffektivt. Når boligerne alligevel renoveres, koster det nemlig kun en tredjedel af at gøre dem tilgængelige i forhold til, hvad en ny, tilgængelig bolig koster.

Øges Landsbyggefondens ramme kan mange af de 1 million almene beboere få renoveret deres boliger for egne opsparede penge, som de har ventet længe på. Nogle har ventet over 10 år.

Konklusion

Sammenfattende er BL positiv over for lovforslagets klima-ambitioner. Høringssvaret peger på de store muligheder, der ligger i en forøgelse af LBFs renoveringsramme i forbindelse med den kommende boligaftale for at levere på både klima-, erhverv- og velfærdsområdet uden en belastning af de offentlige finanser.

Ved spørgsmål eller behov for yderligere uddybning af ovenstående kan PA-chef og Afdelingsleder Natalia Rogaczewska kontaktes på nro@bl.dk.

Med venlig hilsen

Bent Madsen

Drivkraft Danmark bakker op om det ambitiøse mål om at reducere drivhusgasudledningerne med 70 % i 2030 i forhold til 1990. Samtidig anerkender vi, at en opfyldelse af målet vil kræve en stor indsats i blandt andet transportsektoren. På den baggrund fremlagde Drivkraft Danmark i efteråret 2019 en 2050-plan for omstillingen af transporten. I planen anbefaler vi blandt andet, at det nuværende iblandingskrav erstattes af et CO₂-fortrængningskrav til leverandører af energi til transport. Det vil sikre en omkostningseffektiv omstilling af den del af transporten, som ikke omstilles med batterier (elbiler). Samtidig anbefaler vi en omlægning af afgifterne, så de i højere grad baserer sig på CO₂-belastning frem for energi. Drivkraft Danmark vil bidrage konstruktivt til udarbejdelsen af en kommende klimahandlingsplan.

KL's høringssvar til klimaloven

KL takker for muligheden for at komme med bemærkninger til Lov om Klima.

KL modtog den 10. januar 2020 anmodning om bemærkninger fra Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. KL har ikke haft mulighed for at behandle sagen politisk inden afgivelsen af høringssvaret. KL tager derfor forbehold herfor, og forbeholder os retten til at komme med yderligere bemærkninger.

Generelle bemærkninger

KL finder det generelt positivt, at Danmark får en klimalov, der er med til at sikre et klimaneutralt Danmark senest i år 2050 og dermed bidrager til at leve op til Parisaftalens målsætning om at holde den globale temperaturstigning på 1,5 grad.

KL er overordnet enig i de guidende principper for klimaindsatsen. KL hæfter sig særligt ved, at *"Danmark skal vise, at der kan laves grøn omstilling og samtidig bibeholdes et stærkt velfærdssamfund"*. Dette er KL og kommunerne enige i, men det kræver i nogle tilfælde nye rammer og nødvendig finansiering, så det ikke i kommunerne bliver et spørgsmål om klima eller kernevelfærd, men både og.

Klimastatus og -fremskrivning

Energistyrelsens årlige klimastatus og fremskrivning sker i øjeblikket kun på nationalt- og sektorniveau.

KL ønsker, jf. anbefalingerne i KL's CO₂-reduktionsudspil fra januar 2020, at der etableres en fælles målemetode for den kommunale CO₂-reduktion, som p.t. måles på forskellige måder. KL anbefaler, at det bliver Energi- og CO₂-regnskabet i Energistyrelsen, der videreudvikles til at blive et godt redskab for alle kommuner. Det kræver, at Energi- og CO₂-regnskabet forankres permanent i staten, og at der sikres drifts- og udviklingsmidler til værktøjet også efter den nuværende udviklingsperiode. Endvidere kræver det, at det sikres, at valide og opdaterede data stilles til rådighed for Energi- og CO₂-regnskabet. Endelig anbefaler KL, at Energi- og CO₂-regnskabet på sigt udbygges med såvel mulighed for opgørelse af udledning fra kommunens egen virksomhed som muligheden for scenarie- eller potentialemodeller på kommuneniveau. Kommunerne er ambitiøse i deres klimaindsats og vil gerne kunne opgøre deres reduktioner på mere ensartet måde samt sammenligne på tværs.

Klimaprogram

Der indføres med den nye lov et årligt klimaprogram, som sammen med en årlig redegørelse til Folketinget om effekterne af regeringens klimapolitik erstatter den nuværende klimapolitiske redegørelse.

Dato: 31. januar 2020

Sags ID: SAG-2020-00304
Dok. ID: 2875648

E-mail: MCL@kl.dk
Direkte: 3370 3846

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

Klimaprogrammet skal indeholde en række oplysninger, herunder status på opfyldelsen af de nationale klimamål, samt planlagte klimatiltag og virkemidler med effekt på kort og lang sigt og forventet fremtidig effekt heraf.

Hvis det ikke kan anskueliggøres, at klimalovens mål nås, indtræder der en handlepligt, hvor det påhviler klima-, energi- og forsyningsministeren at fremlægge nye initiativer med kort og langt sigt, som viser vejen mod opfyldelse af klimalovens mål. Et flertal i Folketinget vil også ved fremlæggelse af klimaprogrammet kunne vedtage at kræve andre initiativer iværksat.

Det fremgår ikke af loven eller lovforslagets bemærkninger, om ministeren i forbindelse med fremlæggelsen af de nye initiativer skal inddrage de interessenter, som initiativerne omhandler, samt de finansielle rammer herfor. KL forventer at blive inddraget som høringspart i forbindelse med initiativer, der omfatter kommunerne, samt at ny regulering afspejles i enten finanslovsaftalen eller KL's økonomiske aftale med regeringen.

Der henvises i den forbindelse, i lovforslagets generelle bemærkninger, til lovens § 7, stk. 5. I lovforslagets § 7 ses dog ikke et stk. 5 i det udsendte høringsmateriale.

Klimadialogforum under Klimarådet

Det foreslås i loven at etablere et klimadialogforum for at sikre større interessentinddragelse i Klimarådets arbejde. Klimadialogforummet vil erstatte den eksisterende interessentgruppe, der i dag er etableret under det eksisterende Klimaråd, og hvor kommunerne er repræsenteret

Det fremgår af lovforslaget, at medlemmerne af det nye klimadialogforum udpeges af Klimarådet for en treårig periode og sammensættes af repræsentanter fra blandt andet brancheorganisationer, tænketanke, grønne organisationer, arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer og ministerier. Det fremgår ikke klart, hverken af selve lovteksten eller forarbejderne hertil, om KL vil være repræsenteret i det nye klimadialogforum. Kommunerne er en central aktør på klimaområdet, hvilket uddybes nedenfor, og KL bør derfor have en fast plads i det kommende klimadialogforum.

Kommunernes rolle på klimaområdet er funderet i, at kommunerne både som myndighed og forsyningsejer har årelang erfaring med at gennemføre CO₂-reduktion og finde lokale klimaløsninger, der virker. Som myndighed administrerer kommunerne planloven, byggeloven, miljøbeskyttelsesloven, naturbeskyttelsesloven, landbrugsloven, varmforsyningsloven samt hele affaldsområdet mv. Kommunerne har ansvar for samlede prioriteringer på tværs af sektoropdelte hensyn. Det er i kommunerne, der tænkes i sammenhængende og helhedsorienteret planlægning og udvikling på tværs af transport, bygninger, energi, land og vand.

Igennem ejerskab af forsyningsvirksomheder kan kommunerne bidrage aktivt til den nødvendige omlægning af Danmarks samlede energiproduktion. Kommunerne og forsyningsselskaber har været primus motor i arbejdet med CO₂-reduktionen gennem de sidste 20 år sammen med energiselskaberne.

Dato: 31. januar 2020

Sags ID: SAG-2020-00304
Dok. ID: 2875648

E-mail: MCL@kl.dk
Direkte: 3370 3846

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 3

Kommunerne har derudover stor erfaring med at skabe løsninger i samarbejde med borgere og virksomheder og har ansvaret for udviklingen af de lokale bysamfund og indretningen af dem. Kommunerne er samlet set landets største bygningsejer og offentlige arbejdsgiver og kan også ud fra den position bidrage til at drive CO2-reduktion lokalt.

Med venlig hilsen

Maja Clemmensen

Specialkonsulent
KL's kontor for Teknik og Miljø

Dato: 31. januar 2020

Sags ID: SAG-2020-00304
Dok. ID: 2875648

E-mail: MCL@kl.dk
Direkte: 3370 3846

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 3

Christina Graaskov Ravn, chr@kefm.dk

Nanna Alberti, naalb@kefm.dk

13-01-2020

EMN-2019-00677

1329497

Camilla Rosenhagen

Høringssvar vedrørende forslag om ny klimalov

Danske Regioner har fra Klima-, energi- og forsyningsministeriet modtaget forslag til ny klimalov og kvitterer for muligheden for at afgive høringssvar. Der tages forbehold for efterfølgende politisk behandling af høringssvaret i Danske Regioners bestyrelse.

Danske Regioner bakker op om regeringens vigtige og ambitiøse målsætning om en CO₂-reduktion på 70 procent i 2030. Danske Regioner vurderer, at forslaget til klimalov indeholder gode og vigtige forudsætninger for at nå målene. Vi ser frem til at samarbejde med regeringen om implementeringen af klimaloven og de kommende handlingsplaner.

Her tænker vi bl.a. på et samarbejde om en såkaldt Green Deal for grønne hospitaler og institutioner, hvor vi forpligter hinanden på gode rammer og en ekstraordinær klimaindsats i regionernes drift og organisation.

Danske Regioner foreslår, at Klimaloven forholder sig til danskernes globale klimaaftryk, og medtager dette som en årlig indikator i den globale del af Klimaprogrammet. Denne indikator er væsentlig i forhold til den grønne omstilling i Danmark, hvor fx regionernes største klimaaftryk netop ligger på indkøb af varer og tjenester.

Danske Regioner vil gerne deltage i det Klima-dialogforum, som oprettes i tilknytning til Klimarådet. Vi finder, at det tværgående perspektiv, som regionerne repræsenterer, er væsentligt, når de gode løsninger skal findes.

Det skal afklares, hvordan de offentlige myndigheder indgår som en "sektor" i det fremadrettede arbejde.

Vi vil gerne bidrage

Regionerne har gode erfaringer med at samarbejde på klimaområdet på tværs af kommunegrænser. Løsningerne skal fokusere på problemerne, og regionale problemstillinger kræver regionale løsninger. Regionerne har erfaring og kompetencer med at facilitere samarbejde på tværs, videndeling, partnerskaber,

borgerinddragelse og innovation. Det kan give ekstra turbo på omstillingen, bl.a. indenfor de følgende områder:

- **Råstoffer:** Sten, sand og grus er ressourcer, der slipper op og forarbejdningen til fx beton giver meget CO₂. Samtidig bygges der som aldrig før, og de nedrevne bygningsdele genbruges ofte ikke på bedste vis. Danske Regioner ønsker at indgå i et forpligtende samarbejde med staten og byggeriets parter om cirkulær økonomi og sikring af bedre genanvendelse af råstofferne.
- **Den kollektive trafik:** Vi ønsker en fossilfri transportsektor. Det indebærer, at den kollektive trafik skal udbygges og omstilles, så den er klimaneutral allerede i 2030. Det gælder også de regionale busser og lokalbanerne, som skal omstilles uden at servicen forringes og fordyres.
- **Vedvarende energi:** En hurtig omstilling til vedvarende energi er afgørende for at mindske Danmarks klimaaftryk. Det kræver regionalt samarbejde over kommunegrænserne, hvis vindmøller, solceller og biogas-anlæg skal placeres dér, hvor de gør mest gavn. Regionerne har allerede i dag gode erfaringer med strategisk energiplanlægning sammen med kommunerne, så vi sparer energi og samtidig omstiller til vedvarende kilder. Regionerne bør have den formelle rolle, som sikrer handling og desuden koordinering med øvrige myndigheder, som Energistyrelsen og Energinet.

Venlig hilsen

Camilla Rosenhagen

Klima-, energi- og forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20,
1060 København

Att: chrra@kefm.dk, naalb@kefm.dk
CC: ceomo@kefm.dk

3. februar 2020

HØRINGSSVAR VEDRØRENDE KLIMALOV, JOURNALNUMMER 2019-2855

Olie Gas Danmark takker for det fremsendte udkast til klimalov. Olie og gasindustrien støtter forslaget til en Klimalov.

Olie- og Gasbranchen ser det i denne forbindelse som sin primære opgave at sikre, at produktionen af olie og gas sker på den miljø- og klimamæssigt mest hensigtsmæssige måde under omstillingen af såvel den danske som den globale energiforsyning.

Branchen stiller sig til rådighed for det videre arbejde med udmøntning af loven, herunder som bidragyder til Regeringens klimapartnerskab for Energi og forsyning.

Venlig hilsen

Martin Næsby
Olie Gas Danmark

Olie Gas Danmark
Knabrostræde 30, 1.
1210 København K
Telefon: +45 3841 1880
CVR nr.: 34 40 48 95

Olie Gas Danmark arbejder for, at virksomhederne og samfundet får mest mulig værdi fra produktionen af olie og gas.

Olie Gas Danmark har fokus på udvikling af sektoren, på sikkerhed og miljø samt på forskning og uddannelse.

Fjernvarmens Hus
Merkurvej 7
DK-6000 Kolding
Tlf. +45 7630 8000
mail@danskfjernvarme.dk
www.danskfjernvarme.dk
cvr dk 55 83 10 17

Høringssvar til klimaloven

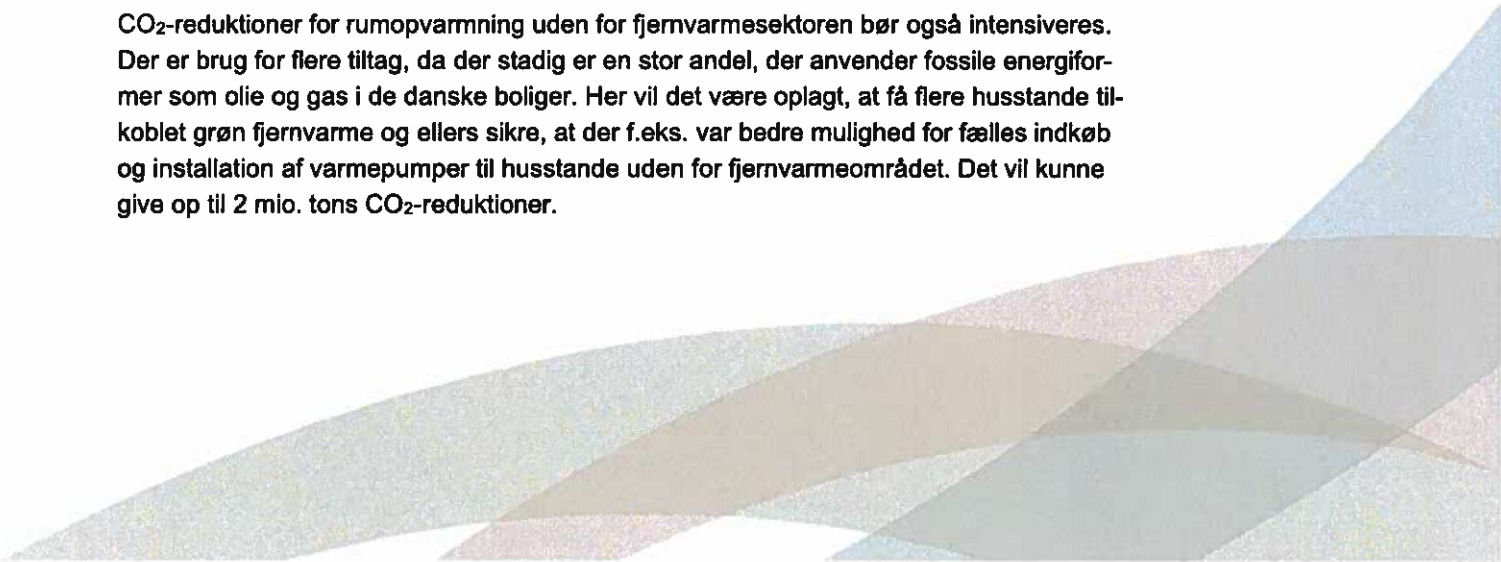
4. februar 2020
Side 1/2

Dansk Fjernvarme hilser forslaget til Lov om klima velkommen. Tiden løber stille ud, hvis vi skal nå i mål med Paris-aftalen og dermed holde den globale temperatur under 1,5 grader, og derfor er klimaloven et vigtigt skridt til at sikre, at Danmark yder sit bidrag. På den baggrund bakker Dansk Fjernvarme op om formålet med Loven om Klima, og ønsker at bidrage til at nå i mål.

Energisektoren har siden 1990 reduceret sin CO₂-udledning betragteligt, men står stadig for en stor andel af den danske CO₂-udledning. Den danske rumopvarmning udleder for hvert år mindre og mindre CO₂. Det skyldes ikke mindst, at fjernvarmesektoren i Danmark er et af de mest effektive og moderne opvarmningssystemer i verden, fordi sektoren i mange år har arbejdet hårdt på at opnå klimaneutralitet og bæredygtighed, samtidig med at forbrugernes pris er blevet reduceret. Dansk Fjernvarme og fjernvarmeselskaberne i Danmark har en målsætningen om at udfase alt fossil energi, så 60 % af den CO₂-neutrale fjernvarme i dag bliver til 100 % i 2030.

Det hænger derfor fint sammen med loven om klima § 1, stk. 2, i forhold til de guidende principper, hvor vi kan lave store indenlandske reduktioner i kraftvarmesektoren på op til 9,4 mio. tons CO₂ og samtidig påvirke resten af verden. Den danske fjernvarme kan på grund af de store reduktioner være udstillingsvindue og skabe eksport af grønne fjernvarmeløsninger til udlandet. Det har Europa-Parlamentet ligeledes prioriteret højt i "Green Deal", hvor investeringerne til grøn fjernvarme intensiveres. Da vi udvikler ny teknologi, og kan afprøve innovative grønne fjernvarmeløsninger på storskala i Danmark giver det gode muligheder for at eksportere løsningerne til de lande, der står foran tilsvarende grønne omstillinger.

CO₂-reduktioner for rumopvarmning uden for fjernvarmesektoren bør også intensiveres. Der er brug for flere tiltag, da der stadig er en stor andel, der anvender fossile energiformer som olie og gas i de danske boliger. Her vil det være oplagt, at få flere husstande tilkoblet grøn fjernvarme og ellers sikre, at der f.eks. var bedre mulighed for fælles indkøb og installation af varmepumper til husstande uden for fjernvarmeområdet. Det vil kunne give op til 2 mio. tons CO₂-reduktioner.

På den baggrund bør opvarmning af boliger og erhverv være et selvstændigt omdrejningspunkt i implementeringen af klimaloven, da det er realistisk at opnå tæt på 45 % af målet om 70 % CO₂-reduktioner i 2030 i forhold til 1990. Det bør ske, da opvarmning har mulighed for at bidrage med en hurtig grøn omstilling under de rette rammer.

I forbindelse med klimaloven står der således i § 1, stk. 2, at:

"Indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt, under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse."

Dansk Fjernvarme er enig i, at klimamålet skal ske så omkostningseffektivt som muligt, hvorfor vi også mener, at det er vigtigt at fremhæve, at der bør være en klimaorienteret og moderne regulering, der netop indregner klimamålene. På fjernvarmeområdet vil den nuværende stemmeaftale fra 2017 om økonomisk regulering af fjernvarmen f.eks. ikke være i overensstemmelse med klimaloven. Den indregner ikke klimatiltag i reguleringen. Derfor bør det i loven overvejes, at man indarbejder en klimaorienteret regulering i planen.

Det ville også stemme overens med, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet ifølge bilaget årligt skal lave en afrapportering i sektorerne med en ny fremskrivning:

"Dette sker i Energistyrelsens basisfremskrivning, hvor den fremtidige udvikling i relevante sektorer vurderes på baggrund af udvikling i vækst, brændselspriser og besluttede politiske tiltag med effekter på udledningerne."

I loven vil regeringen også nedsætte et klimaråd og et klimadialogforum. Det ser Dansk Fjernvarme positivt på. Vi anbefaler, at der i energisporet inddrages ekspertise inden for varmeområdet, da der her er stor mulighed for hurtigt at reducere CO₂-udledningen inden 2030. Dansk Fjernvarme ønsker at deltage i klimadialogforummet, da det er vigtigt at fastholde varmesporet, som et af de vigtigste elementer i at komme i mål med 70 % reduktioner i 2030.

I lovens § 7, stk. 2, skal der udarbejdes et klimaprogram, som blandt andet skal indeholde en status for opfyldelse af klimamålene. Det bakker Dansk Fjernvarme op om. Vi opfordrer i den forbindelse til, at der indarbejdes en sektorstatus, så der laves en særskilt opfølgning på om f.eks. varme, elektricitet, industri, transport og landbrug bidrager til klimamålene. Det vil gøre det lettere at målrette indsatsen fremadrettet.

Dansk Fjernvarme har ikke yderligere bemærkninger til klimaloven.

Med venlig hilsen

Dansk Fjernvarme

